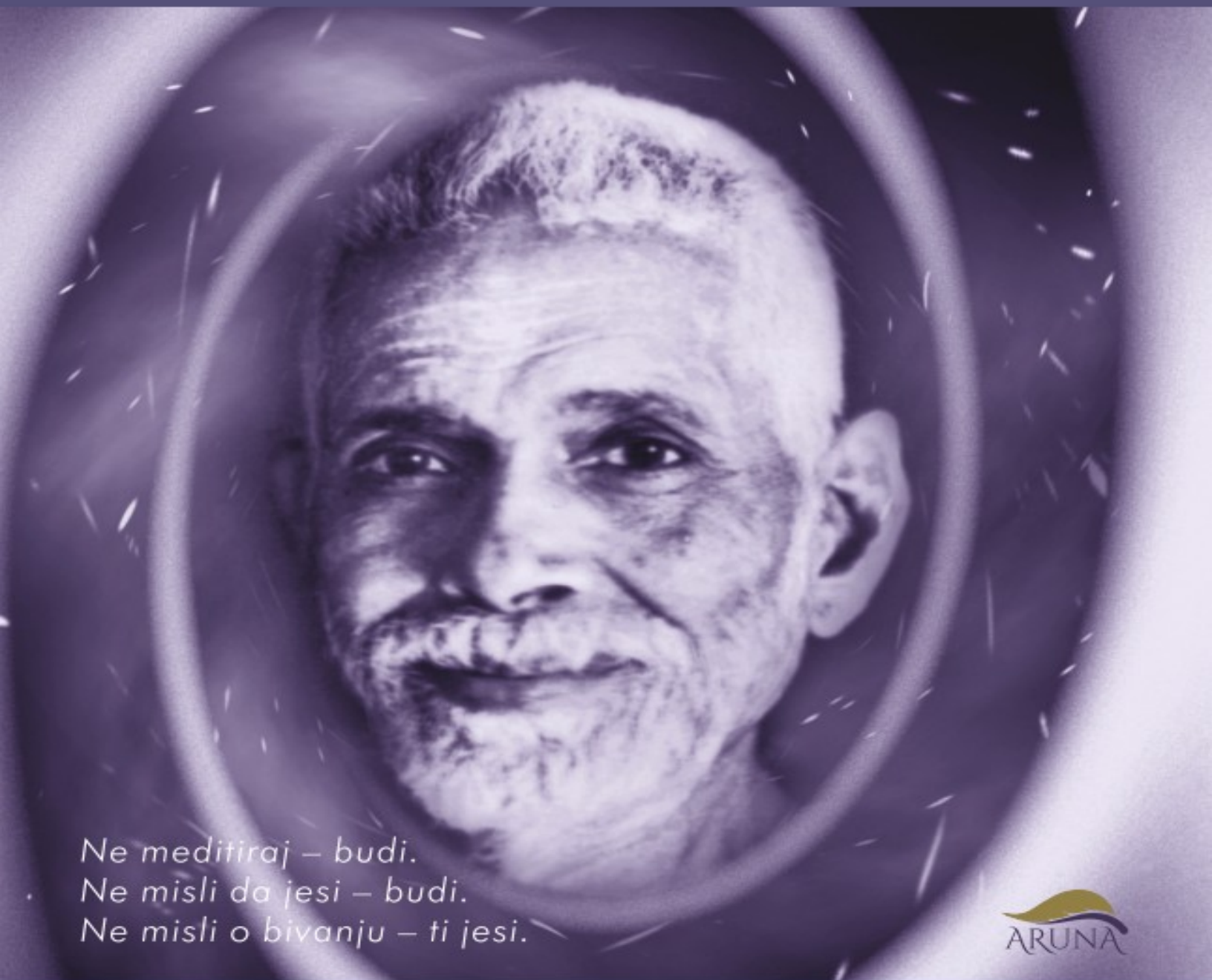

UČENJE

Artur Ozborn

RAMANE MAHARŠIJA

Ne meditiraj – budi.
Ne misli da jesi – budi.
Ne misli o bivanju – ti jesi.

ARUNA

Put ka Samoostvarenju
kroz Advaita Vedantu

*«Ramana Maharši i Krišnamurti
su moji duhovni učitelji s kojima
osećam najdublju povezanost».*

Ekart Tol

VAŽNO UPOZORENJE!

**Materijal je namenjen ličnoj upotrebi!
Sva prava zadržana.**

**Nijedan deo ove knjige ne može se
objavljivati, postavljati na
internetu ili deliti s drugima bez
prethodne pismene dozvole od
strane vlasnika autorskih prava.**

UČENJE RAMANE MAHARŠIJA

- njegovim rečima -

Artur Ozborn

Prevod s engleskog:
Slobodanka K. Vanjkević

Beograd
februar 2024.

Naslov originala:

THE TEACHING OF BHAGAVAN SRI RAMANA MAHARSHI:
in his Own Words
Edited by Arthur Osborne

© Hutchinson Publishing Group, London, 1980
Copyright © Aruna, 2024

Bez dozvole izdavača, zabranjeno je korišćenje
materijala kako u celini, tako i u delovima

Izdavač: ARUNA, Beograd
Plasman i distribucija: 064 15 77 045
Internet knjižara: aruna.rs

Štampa: „Zuhra”, Beograd
Tiraž: 200 primeraka

CIP - Каталогизacija u publikaciji
Nародна библиотека Србије, Београд

233-1

МАХАРШИ, Рамана, 1879-1950

Učenje Ramane Maharšija / priredio Artur Ozborn ; prevod sa engleskog
Slobodanka K. Vanjkević. - Beograd : Aruna, 2024 (Beograd : Zuhra). - 185
str. ; 21 cm

Prevod dela: The teaching of Bhagavan sri Ramana Maharshi: In his own
words / edited by Arthur Osborne. - Tiraž 200. - Str. 7-10: Uvod / Artur
Ozborn.

ISBN 978-86-6052-027-4

COBISS.SR-ID 135419145

REČ IZDAVAČA

Neprestano prisustvo Probuđenih i Oslobođenih prožima sve vremenske dimenzije, bez obzira na prošlost, budućnost ili zamišljene sveteve. Uvek su tu (ovde i sada) da poduče, pomognu, ubrzaju rast i razvoj čovečanstva, odagnaju vrtloge neznanja. Jedan od najblistavijih među njima je Ramana Maharši.

Na indijskom potkontinentu nikada nije nedostajalo Mudraca i Svetaca, upravo zbog obilja problema, sukoba i patnji. Maharši donosi duhovni preporod ne samo napaćenoj Indiji, već i prenapetim zapadnim umovima.

On je jednostavan Bogočovek u čijoj prisutnosti uzburkani ljudski um spontano utihne i ustupa mesto Tišini. Najveće čudo i misterija je samo postojanje ovakvog Nosioca Samosvesti, zbog čega oni koji tragaju za zaobilaznim putevima ka Bogu susreću oštricu koja reže koren njihovog ega. Maharšijeva jednostavnost i direktnost predstavljaju jedinstven odraz Božanskog, pred kojim svako može iskreno da se pokloni.

Veza s ovim Mudracem pruža smernice za budućnost, dok nam Vičara, drevna tehnika koja nas vodi ka Istinskom Znanju Stvarnosti, ostaje zabeležena kao Maharšijevo jednostavno i veličanstveno otkrovenje.

Ozborn, zapadni misionar Maharšijevog učenja, prenosi dragocene vrednosti u knjigama „Ramana Maharši i put samospoznaje” i „Učenje

Ramane Maharšija”. Ove knjige nude jezgrovita i nadahnuta uputstva prilagođena svakom iskrenom tragaocu u lavirintu duhovnih izazova.

Prateći Maharšijeva uputstva i što je još važnije, njegovu metodu Samoispitivanja, svako iskreno biće (za relativno kratko vreme – ovaj život) ima izuzetnu priliku da dosegne spiritualne dubine bez napuštanja svog doma, porodice, zemlje.

Skeptični među vama reći će kako bi Oslobođenje bilo previše lako, zaboravljajući da je i sam Maharši to naglašavao: svaka jedinka, bez obzira na status, vlast, želje, rasnu pripadnost, jezik, znanja i zvanja; sada i ovde ima jedinstvenu priliku da krene Putem koji vodi ka izvoru njenog Bića.

U ovom delu, svaka reč je čudotvoran recept za Život.

Izdavač

UVOD

Tokom više od pola veka života u Tiruvanamalajju, Bagavana Šri Ramanu Maharšija je posećivao veliki broj ljudi iz svih delova Indije kao i sa Zapada, tražeći duhovno vođstvo, utehu u patnji ili jednostavno iskustvo njegovog prisustva. Tokom svih tih godina Maharši je vrlo malo pisao, ali je njegov Ašram vodio brojne zapise o njegovim razgovorima s posetiocima i kasnije ih je publikovao. Rukopisi su većinom predstavljeni u obliku dnevničkih beleški i delimično tematski uređeni. Cilj ove knjige je da donese opšte izlaganje Maharšijevog učenja odabirom i skupom pasaža iz dijaloga i njegovih spisa (objavljenih kao „Sabrana dela Ramane Maharšija”).

Komentari urednika su svedeni na minimum i štampani sitnijim slovima, da bi se jasno razlikovali od Maharšijevih reči. Nije napravljena razlika u periodima u kojima je Maharši davao neki odgovor, a to nije ni potrebno, jer on nije bio filozof koji je razrađivao sistem, već Ostvaren čovek koji je govorio iz direktnog znanja.

Ponekad se dešava da neko ko je na duhovnom putu ili ko još nije počeo svesno da ga traži, dobije uvid u Spoznaju i u jednom kratkom trenutku doživi apsolutnu sigurnost u svoje Božansko, nepromenljivo, univerzalno Sopstvo. Jedno takvo iskustvo je doživeo Maharši kada je imao šesnaest godina. On je to opisao ovako:

„Možda šest nedelja pre nego što sam zauvek napustio Madurai, dogodila se velika promena u mom životu. Došla je sasvim iznenada. Sedeo sam u sobi na prvom spratu u kući mog ujaka. Retko sam bio bolešljiv i tog dana sam se osećao kao i obično. Ali iznenada me je obuzeo snažan strah od smrti. Takvo moje stanje nije imalo objašnjenje, a nisam ni pokušavao da ga rastumačim niti bilo šta učinim povodom toga. Nalazio sam se u stanju „umirem” i pokušavao sam da shvatim šta treba da uradim. Nije mi padalo na pamet da potražim pomoć lekara, rođaka ili prijatelja. Osećao sam da problem moram da rešim ovde i sad.

Šok zbog straha od smrti naterao je moj um unutra, i u mislima sam sebi rekao: „Sada je došla smrt. Šta to znači? Šta je to što umire? Umire telo”. I bez oklevanja sam oponašao dolazak smrti. Ležao sam ispruženih i ukočenih udova i imitirao leš kako bi proces istraživanja bio što verodostojniji. Zadržao sam disanje i čvrsto stisnuo usne da ne bi nijedan zvuk mogao da pobegne, da ne bi mogla da se izgovori ni „ja”, niti bilo koja druga reč. „Evo, – rekao sam sebi – ovo telo je mrtvo. Odneće ga ukrućenog na mesto na kome se spaljuju tela, tamo će sagoreti i pretvoriti se u pepeo.

Ali, da li sa smrću ovog tela umirem i ja? Da li sam ja telo? Ono je nečujno i nepomično, ali ja osećam svu snagu svoje ličnosti, pa čak i glas „ja” u sebi. Dakle, ja sam Duh koji nadilazi telo. Telo umire ali Duh koji ga prevazilazi ne može biti dotaknut smrću. To znači da sam ja besmrtni Duh”. Sve to nisu bile dosadne misli, već živa istina koja je bljesnula kroz mene i koju sam sagledao direktno, gotovo bez misaonog procesa. „Ja” je bilo nešto vrlo stvarno, jedina stvarna stvar

u mom sadašnjem stanju, i sva svesna aktivnost povezana s mojim telom bila je usredsređena na to „ja”. Od tog trenutka pa nadalje, „Ja” ili „Sopstvo” je privuklo snažnu pažnju na Sebe. Strah od smrti je zauvek nestao. Apsorpcija u Sopstvu je od tada ostala neprekinuta”.

Poslednja rečenica je od najvećeg značaja, jer jedno takvo iskustvo obično brzo prođe, iako se utisak izvesnosti koji ostavlja na um nikad kasnije ne zaboravlja. Vrlo su retki slučajevi kad iskustvo postaje trajno i čovek ostane u postojanom jedinstvu sa Sopstvom. Takav je bio Maharši.

Ubrzo po nastupanju ove promene, mladić, kasnije poznat kao „Maharši”, napustio je kuću i postao *sadu*. Uputio se u Tiruvanamalai, grad u podnožju svetog brda Arunačala, i tu ostao do kraja života.

Neko vreme je sedeo uronjen u Božansko blaženstvo, ćuteći, jedva uzimajući hranu, potpuno zanemarujući telo koje mu više nije bilo potrebno. Međutim, postepeno su se oko njega okupljali poštovaoci i on se, radi njih, vratio spoljašnjem životu. Mnogi su mu po sopstvenom izboru donosili knjige da ih čita i tumači i tako je gotovo slučajno postao učen. Drevno učenje o nedualnosti koje je na taj način stekao, samo je potvrdilo ono što je već sam spoznao. To je objasnio na sledeći način:

„Izuzev *Periapuranama*, Biblije i delova iz *Tajumanavara* ili *Tavarama*, nisam pročitao ni jednu knjigu. Moja predstava o Išvari, koja je predstavljena u *Puranama*, bila je slična. Nikad nisam čuo za Brahmana, *samsaru* i dr. Tad nisam ni znao da postoji suština ili bezlična Stvarnost koja se nalazi u osnovi svega, kao i to da smo Išvara i ja jedno s njom. Kasnije, kada su mi u Tiruvanamalaiju pročitali odlomke iz *Ribu gite* i drugih svetih knjiga, naučio

sam sve to i saznao da knjige analiziraju i imenuju ono što sam intuitivno osećao, i bez analize...”

Možda bi trebalo nešto reći i o načinu na koji je Maharši odgovarao na pitanja. Govorio je spontano i često odgovarao sa osmehom i humorom. Ako neko ne bi bio zadovoljan odgovorom, mogao je da iznese primedbu ili postavi dodatna pitanja. Kaže se da je Maharši podučavao u tišini, ali to ne znači da nije davao usmena objašnjenja, ali ona nisu bila suština učenja. Njegovo podučavanje se osećalo kao tihi uticaj u Srcu. Snaga njegovog prisustva je bila ogromna a lepota neopisiva. Istovremeno je bio krajnje jednostavan, potpuno prirodan, skroman, nenametljiv.

Bilo je uobičajeno da ga imenom „*Bagavan*” oslovljavaju drugi ljudi u trećem licu. To je reč koja se obično koristi da označi „Boga”, ali takođe se koristi i u retkim slučajevima kada se čovek oseća kao što je Hristos rekao „Jedno sa Ocem”. Isto kao i ime za Budu, koje se obično na engleski prevodi kao Blagosloveni (*Blessed One*).

U knjizi su pitanja obeležena sa „**P**”, a Maharšijevi odgovori sa „**O**”. Koliko je bilo moguće, sanskritski izrazi su izbegavani. To je učinjeno s namerom da se knjiga učini što lakšom za čitanje, kao i da se izbegne pogrešan utisak da je put ka Samoostvarenju neka zamršena nauka koja se može razumeti samo uz pomoć sanskriptske terminologije. Tačno je da postoje duhovne nauke koje imaju neophodnu terminologiju, ali one ne pružaju direktan uvid. Jasna i jednostavna istina o nedualnosti, koju je podučavao Bagavan Šri Ramana i direktan put Samoispitivanja koji je preporučio, mogu da se izlože jednostavnim rečima. I zaista, on ih je tako izlagao zapadnim posetiocima, ne služeći se sanskritskom terminologijom.

U retkim slučajevima, kad se sanskritski termin čini neophodnim ili korisnim u ovoj knjizi, njegovo približno značenje je navedeno u zagradi, tako da rečnik nije neophodan. Treba još pomenuti da reči – Prosvetljenje, Oslobođenje i Samoostvarenje, odgovaraju značenju sanskritskih reči: *Gjana, Mokša i Mukti*.

Artur Ozborn

POGLAVLJE 1.

TEORIJSKA OSNOVA

Čitaoci skloni filozofskom načinu razmišljanja mogli bi biti iznenađeni videvši naziv prvog poglavlja „Teorijska osnova”. Ali zapravo, Maharši se, kao i svaki duhovni Učitelj, više bavio praktičnim usmeravanjem svojih poklonika nego izlaganjem teorije. Ona je imala značaj samo da posluži kao osnova za praksu.

P: Kaže se da je Buda ignorisao pitanja o Bogu.

O: Da, i zato je bio proglašen bezbožnikom. Zapravo, Buda se pre svega bavio usmeravanjem tragalaca da Blaženstvo ostvare ovde i sad, a ne akademskim diskusijama o Bogu i sličnim temama.

P: Da li je proučavanje nauke, psihologije, medicine i dr., od pomoći joginu u postizanju Oslobođenja ili sticanju intuitivnog razumevanja Stvarnosti?

O: Vrlo malo. Nešto teorijskog znanja joginu je neophodno i ono se može pronaći u knjigama, ali je potrebna praktična primena. Lični primer i

učešće su najbolja pomoć. Što se tiče intuitivnog razumevanja, čovek može sebe da ubeđuje u istinu koju treba da shvati intuicijom, u njenu funkciju i prirodu, ali prava intuicija više liči na osećaj i zahteva praktičan i lični kontakt. Puko učenje iz knjiga nije od neke velike koristi. Nakon Samorealizacije, sva intelektualna razmišljanja predstavljaju mrtav i beskoristan teret koji treba da bude odbačen.

Isključivo bavljenje teorijom, doktrinom i filozofijom može da bude štetno po čoveka ukoliko ga odvraća od važnog duhovnog stremljenja, nudeći mu lakšu alternativu koja je samo mentalna i zato nije u stanju da utiče na promenu njegove prirode.

Od kakve je koristi učenje za one koji potom ne teže da izbrišu slova sudbine (sa svog čela) pitajući se: „Odakle dolazimo mi, koji poznajemo slova?” Oni su na nivou pokvarene ploče. Šta su oni zapravo, o Arunačala?

Neuki ljudi će se pre spasiti od onih čiji ego još nije utihnuo uprkos njihovoj učenosti. Oni su oslobođeni od nemilosrdnog stiska đavolje samozaljubljenosti, spaseni su od bolesti beskonačnih uskovitlanih misli i reči; od jurnjave za bogatstvom. Oni se spasavaju od mnogih zala.

Zbog iluzije koja nastaje usled neznanja, ljudi ne mogu da vide ono što je uvek i za svakoga Stvarnost koja obitava u svom prirodnom središtu, srcu i da u njoj borave. Umesto toga, raspravljaju da li ona postoji ili ne, da li ima oblik i kakav je ili ga nema, da li je nedualna ili dualna.

Može li da postoji bilo šta osim onog što je večno i savršeno? Ovakvim debatama nema kraja. Nemojte se upuštati u to. Umesto toga, prestanite time da se bavite i okrenite svoj um ka unutra.

Naposletku, čak su i sveti spisi beskorisni.

Spisi služe samo da potvrde postojanje Više Sile ili Sopstva i da ukažu na put ka njima. To je njihova suštinska svrha. Osim toga su beskorisni. Međutim, preobimni su da bi se prilagodili nivou razvoja svakog tragaoca. Kako se čovek uzdiže po lestvici, otkriva da su dostignuti stupnjevi samo koraci ka višim stepenicima dok se na kraju ne dostigne cilj. Kad se to dogodi, preostaje samo cilj, a sve ostalo, uključujući i Svete spise, postaje beskorisno.

Istina, Maharši je ponekad objašnjavao filozofiju u svim njenim složenostima, ali samo da bi načinio ustupak onima koji su bili slabi i zavisni od brojnih razmišljanja, kako je naveo u Samoistraživanju. Nameravao sam da ovde citiram jedno takvo objašnjenje, ali sam uvideo da se ono zapravo sadrži u sledećem pasusu:

Kaže se da komplikovani modeli filozofije u različitim školama razjašnjavaju stvari i otkrivaju Istinu. Ali oni zapravo stvaraju konfuziju tamo gde nema potrebe da je bude. Da bi se bilo šta razumelo, potrebno je Sopstvo. Sopstvo je očigledno, pa zašto onda ne biti Sopstvo? Zašto je potrebno objašnjavati „ne-ja”?

I dodaje o sebi samom:

„Zaista sam imao sreće što se nikad nisam bavio time (filozofijom). Da jesam, to me verovatno nigde ne bi odvelo. Ali moje urođene sklonosti su me direktno navele da sebi postavim pitanje: „Ko sam ja?” Kakva sreća!”

SVET – STVARAN ILI ILUZORAN?

Ipak, nešto malo teorijskog znanja potrebno je imati kao osnov za praktičan duhovni rad. Kod Maharšija je to poprimilo oblik nedualnosti i bilo u potpunom skladu s učenjem čuvenog Mudraca Šankare. Ipak, ova podudarnost ne znači da je bio pod „njegovim uticajem”, kako bi to filozofi rekli. To samo znači da je učenje Šankare prepoznao kao istinsko izlaganje onoga što je sam spoznao kroz direktno znanje.

P: Da li je učenje Bagavana isto kao i Šankarino?

O: Bagavanovo učenje je odraz njegovog sopstvenog iskustva i spoznaje. Drugi smatraju da se ono podudara sa Šri Šankarinim.

P: U Upanišadama piše da je sve Brahman. Kako onda možemo da se složimo sa Šankarom koji kaže da je svet iluzija?

O: Šankara je takođe rekao da je ovaj svet Brahman ili Sopstvo. Njegova zamerka je uperena prema shvatanju da je Sopstvo ograničeno imenima i formama koje čine ovaj svet. On je samo rekao da svet nije stvaran izvan Brahmana. Brahman ili Sopstvo je kao bioskopsko platno, a svet su projekcije slika na njemu. Sliku možete da vidite samo dok postoji

platno. Ali kada posmatrač postane platno, ostaje samo Sopstvo. Šankara je bio kritikovan zbog svoje filozofije o *maji* (iluziji), a da njen smisao nije shvaćen. Dao je tri objašnjenja: da je Brahman jedina stvarnost, da je Univerzum nestvaran i da je Brahman Univerzum. Nije se zaustavio na drugom objašnjenju. Treće objašnjava prva dva, što znači da kada se Univerzum opaža odvojeno od Brahmana, ta percepcija je lažna i iluzorna. To znači da su pojave stvarne kada se doživljavaju kao Sopstvo, a da su iluzorne kad se posmatraju odvojeno od Sopstva.

Jedino što postoji je Sopstvo i ono je stvarno. Svet, pojedinac i Bog su slični srebrnjaku i sedefu: imaginarna tvorevina unutar Sopstva. Pojavljuju se i nestaju istovremeno. Zapravo, samo Sopstvo je svet, „Ja” i Bog. Sve što postoji samo je manifestacija Svevišnjeg.

P: Šta je stvarnost?

O: Stvarnost je uvek stvarna. Ona nema imena ni oblika, već je ono što leži ispod njih. Ona leži ispod svih ograničenja jer je sama po prirodi beskrajna. Nije uslovljena ni na koji način. Nalazi se u osnovi nestvarnog, budući da je sama Stvarna. Ona je to što jeste. Ona je onakva kakva jeste. Ona nadilazi govor i izvan je opisa poput Postojanje ili ne-postojanje.

Maharši se nije upuštao u očigledne nesuglasice samo zbog drugačijeg gledišta ili načina izražavanja.

P: Budisti negiraju svet, dok hinduistička filozofija priznaje njegovo postojanje, ali ga naziva nestvarnim, zar ne?

O: To su samo razlike u gledištima.

P: Oni tvrde da je svet stvorila Božanska energija (Šakti). Da li je znanje o nestvarnom posledica iluzije (*maje*)?

O: Svi priznaju stvaranje pomoću Božanske energije, ali kakva je priroda ove energije? Ona mora da bude usklađena s prirodom svoje kreacije.

P: Da li postoje nivoi iluzije?

O: Sama iluzija je iluzorna. Ona je vidljiva samo pojedincu koji se nalazi izvan nje. Ali kako on može da joj bude podložan? Dakle, kako se može govoriti o nivoima iluzije?

Posmatrate kako se smenjuju različiti kadrovi na bioskopskom platnu. Čini se da vatra guta zgradu i pretvara je u pepeo, voda potapa brodove, ali platno, na kome se slike projektuju, ostaje netaknuto i suvo. Zašto? Zato što su slike nestvarne, a platno je stvarno.

Slično tome, refleksije prolaze kroz ogledalo, ali njihov broj ili kvalitet ne utiču na njega.

Na isti način, svet je pojava bazirana na jedinoj Stvarnosti na koju on ne može nikako da utiče. Stvarnost je samo jedna.

Razgovor o iluziji se vodi samo zbog našeg ugla posmatranja. Promenite taj ugao u skladu s pomenutim znanjem i spoznaćete da je Univerzum Brahman. Jer, budući da ste sada uronjeni u svet, vidite ga kao da je on stvaran. Prevaziđite ga i on će nestati, preostaje jedino Stvarnost.

Kao što pokazuje poslednji odlomak, postulat jedine univerzalne Stvarnosti zahteva koncept procesa, iluzije ili stvaranja da bi se objasnila prividna stvarnost sveta.

Svet doživljavamo kao prividnu objektivnu stvarnost samo kada je um okrenut spolja i zato egzistira odvojeno od Sopstva. Kada se svet posmatra na ovakav način, tada nam stvarna priroda Sopstva nije očigledna. I obrnuto, kada se Sopstvo spozna, svet prestaje da se pojavljuje kao objektivna stvarnost.

Svet je zaista stvaran, ali ne kao nezavisna, samostalna stvarnost. Isto kao što je čovek koga vidite u snu stvaran kao figura u snu, ali ne kao pravi čovek.

Svet je podjednako stvaran kako za onoga ko nije spoznao Sopstvo, tako i za onog koji ga je spoznao. Ali u prvom slučaju Istina odgovara obliku sveta, dok u drugom sija kao bezoblično Savršenstvo i suština sveta. To su jedine razlike koje postoje među njima. Setio sam se da je Bagavan ponekad govorio da nestvarno i stvarno imaju isto značenje, ali to nisam potpuno razumeo pa sam mu u vezi s tim postavio pitanje. On je odgovorio: „Da, ponekad to kažem. Šta podrazumevaš pod stvarnim? Šta je to što nazivaš „stvarnim“? Odgovorio sam: „Prema Vedanti, stvarnim može da se nazove samo ono što je postojano i nepromenljivo. To je smisao stvarnosti”.

Na to je Bagavan odgovorio: „Imena i oblici koji čine svet stalno se menjaju i nestaju, pa se zbog toga nazivaju nestvarnim. Nestvarno se pojavljuje kad se Sopstvo ograniči ovim imenima i oblicima, a stvarnost je

kad se sve vidi kroz Sopstvo. Nedualista kaže da je svet nestvaran, ali takođe i: „Sve je Brahman”. Dakle, jasno je da ono što nedualista osuđuje jeste da se svet posmatra kao objektivno stvaran sam po sebi, a ne kao Brahman. Onaj ko boravi u Sopstvu, u svetu vidi samo Sopstvo. Za prosvetljenog je nebitno da li se svet pojavljuje ili ne. U oba slučaja, njegova pažnja je okrenuta ka Sopstvu. Isto je sa slovima i hartiji na kome su odštampana. Toliko ste zadubljeni u slova, da zaboravljate na papir, ali Prosvetljeni vidi papir kao podlogu bez obzira da li na njoj ima ili nema slova.

Sve ovo je još sažetije rečeno na sledeći način:

Vedanta ne kaže da je svet nestvaran. To je nesporazum. Kada bi to tvrdila, šta bi tad predstavljao njen tekst: „Sve je Brahman”. Ona kaže da je svet nestvaran kao svet, ali je stvaran kao Sopstvo. Ako svet vidiš kao „ne-Sopstvo”, onda on nije stvaran. Apsolutno sve, bez obzira da li ga nazivaš iluzijom (*maja*), Božanskom igrom (*lila*), ili energijom (*šakti*) mora da bude u Sopstvu, a ne odvojeno od njega.

Pre nego što napustimo teoriju o svetu kao manifestaciji Sopstva lišenog objektivne stvarnosti, naglasićemo još jednom da je teorija za Maharšija imala značaja samo ukoliko je pomagala čovekovom duhovnom razvoju, a nikako radi nje same. Kosmologija, tj. ono što se pod njom podrazumeva u savremenoj fizici, jednostavno ga nije zanimala.

P: U Vedama postoje protivrečne izjave o kosmogoniji. Nekad se za etar kaže da je prvobitna kreacija, na drugom mestu se navodi životna energija, voda na trećem, nešto drugo na četvrtom mestu. Kako sve to pomiriti? Zar to ne dovodi u pitanje verodostojnost Veda?

O: Različiti posmatrači su u različitim vremenima videli različite aspekte istine i svako od njih je stavljao akcenat na određenu tačku gledišta. Zašto brineš o njihovim oprečnim izjavama? Osnovni cilj Veda je da nas nauči neprolaznoj prirodi Sopstva i da nam pokaže da smo mi To.

P: Zadovoljan sam što se tiče tog dela odgovora.

O: Onda se i prema svemu ostalom postavi kao prema pomoćnim argumentima ili kao tumačenjima za neupućene, koji žele da saznaju poreklo stvari.

Major Čedvik je prepisivao engleski prevod *Kaivalya Navaneetha*. Mučio se sa nekolicinom filozofskih izraza koje nije mogao da shvati. Pitao je Bagavana i on mu je odgovorio: „Oni se bave teorijom stvaranja. Nemaju suštinsku važnost jer pravi cilj Svetih spisa nije izlaganje takvih teorija. Teorije se pominju usputno, kako bi se čitaoci, koji to žele, zainteresovali za njih. Istina je da se svet pojavljuje kao prolazna senka pri svetlosti. Svetlost je neophodna da bi se videla senka. Ali senka nije vredna nikakvog posebnog istraživanja, analiza ili diskusija. Cilj knjige je da se bavi Sopstvom, a ono što je rečeno o stvaranju može se za sada izostaviti”.

Šri Bagavan je kasnije nastavio:

„Vedanta kaže da kosmos postaje vidljiv istovremeno sa onim ko ga posmatra i da ne postoji detaljan proces stvaranja. To je slično snu gde se onaj koji doživljava san istovremeno pojavljuje zajedno sa snom koji doživljava. Međutim, neki ljudi se tako čvrsto vezuju za objektivna znanja, da nisu zadovoljni kada im se ovo kaže. Oni žele da znaju kako je moguće stvaranje u trenutku i tvrde kako posledici mora da prethodi uzrok. Zapravo, oni žele da dobiju objašnjenje sveta kog vide oko sebe. Zbog toga Sveti spisi pokušavaju da zadovolje njihovu radoznalost takvim teorijama. Ovaj metod bavljenja temom naziva se teorija postepenog stvaranja, ali pravi duhovni tragalac može da se zadovolji teorijom o trenutnom stvaranju.”

ČOVEKOVA PRIRODA

Sada dolazimo do same suštine teorije, do same čovekove prirode. Jer, bez obzira na to šta čovek mislio o stvarnosti sveta ili o Bogu, on zna da sam postoji. I da bi razumeo i istovremeno se usavršavao, on proučava i traži vodstvo.

Individualno biće koje svoje postojanje poistovećuje sa životom u fizičkom telu kao „ja”, naziva se ego. Sopstvo, koje je čista Svest, nema ego-osećaj. Takođe ga ne poseduje ni fizičko telo, koje je inertno samo po sebi. Između Sopstva ili čiste Svesti i inertnog fizičkog tela, misteriozno nastaje

ego-osećaj ili ideja „ja”, hibrid koje nije ni jedno niti drugo a rađa se kao individualno biće. Taj ego ili individualno biće, nalazi se u osnovi svega onoga što je besmisleno i nepoželjno u životu. Stoga ga treba uništiti svim mogućim sredstvima. Tad ostaje samo ono što je večno blistavo. To je Oslobođenje, Prosvetljenje ili Samoostvarenje.

P: Bagavan često kaže: „Svet nije odvojen od tebe”, ili „Sve zavisi od tebe”, ili „Šta postoji odvojeno od tebe?” Sve ovo mi je zbunjujuće. Svet je postojao i pre mog rođenja, i postojaće i posle moje smrti, kao što je preživeo i smrt mnogih koji su nekad živeli kao ja sada.

O: Da li sam nekad rekao da svet postoji zbog tebe? Samo sam te pitao da li nešto postoji odvojeno od tebe? Trebalo bi da razumeš da se pod Sopstvom ne podrazumeva ni fizičko, niti suptilno telo.

Rečeno ti je da kad jednom spoznaš Sopstvo na čijoj jedinstvenoj osnovi počivaju sve ideje, uključujući i ideju o sebi, o drugima poput tebe i o svetu, onda možeš da spoznaš istinu da postoji Stvarnost, Vrhovna Istina koja je Sopstvo čitavog sveta kojeg sad vidiš, Sopstvo svih sopstava, jedino Stvarno, Vrhovno, večno Sopstvo različito od ega ili individualnog bića, koji su prolazni. Iskustvo svog ega ili telesnu ideju ne smeš da poistovećuješ sa Sopstvom.

P: Da li Bagavan hoće da kaže da je Sopstvo Bog?

I u sledećem odgovoru Bagavan, na svoj način, usmerava diskusiju od teorije ka praksi. Iako je ovo poglavlje u celini posvećeno

teoriji, opravdano je nastaviti s dijalogom da bi se pokazalo kako se teorija stavlja u praktičnu upotrebu.

O: Pokušaj da otkriješ prepreku. Samoispitivanje „Ko sam ja?” je drugačija tehnika od meditacije „Ja sam Šiva” ili „Ja sam On”. Radije naglašavam Samospoznaju, jer prvo treba da se pobrineš o sebi, da bi mogao da spoznaš svet i njegovog Tvorca. Meditacija „Ja sam On” ili „Ja sam Brahman” je manje ili više mentalna aktivnost, ali okretanje ka Sopstvu o kome ja govorim je direktna metoda i superiornija od nje. Jer, u trenutku kada kreneš u potragu za Sopstvom i ideš sve dublje, pravo Sopstvo će te tamo čekati da te primi. I tada će sve što je potrebno da se uradi, uraditi neko drugi, a ti u tome nećeš imati nikakvu ulogu. U tom procesu će automatski otpasti sve sumnje i rasprave, poput čoveka koji u dubokom snu zaboravlja na sve svoje brige.

Dalja diskusija ilustruje slobodu argumentacije koju je Bagavan dopuštao onima koji nisu razumeli odgovor.

P: Kakva je garancija da tamo nešto čeka da me primi?

O: Kada je čovek dovoljno zreo, u to će se uveriti prirodnim putem.

P: Kako se dostiže ova zrelost?

O: Postoje različite metode. Ali bez obzira na prethodni nivo razvoja, ozbiljno samoispitivanje ga ubrzava.

P: To je rasprava u krug. Za traganje moram biti dovoljno zreo, a potraga je ono što me čini zrelim.

Ova primedba se često iznosila u raznim oblicima i u odgovoru na nju se ponovo ističe da nije potrebna teorija, već praksa.

O: Um se suočava s poteškoćama. On želi konkretnu teoriju koja će ga zadovoljiti. Međutim, čoveku koji ozbiljno teži da se približi Bogu ili svom istinskom Ja, zaista nisu potrebne nikakve teorije.

Svako je Sopstvo i zaista beskonačan. Ipak, svako poistovećuje svoje telo sa Sopstvom. Da bi se bilo šta spoznalo, potrebno je probuđenje. Ono može da se opiše kao svetlost koja podjednako obasjava fizičke pojave svetlosti i tame. Odnosno, ono se nalazi izvan prividne svetlosti ili tame. Probuđenje nije ni jedno ni drugo, ali se opisuje kao svetlost jer sve osvetljava. Ono je beskonačno i Svest. Svest je Sopstvo kojeg je svako svestan. Niko se nikad nije udaljio od Sopstva i stoga je zapravo svako Samoostvaren. To je tajna koju ljudi ne znaju i žele da ostvare Sopstvo. Ostvarenje se sastoji jedino u tome da se oslobodimo lažne ideje da nismo ostvareni. To nije ništa novo što treba da se dostigne. To je nešto što već postoji jer u suprotnom ne bi bilo večno, a vredi težiti samo onome što je večno.

Kad se jednom uklone lažne predstave „ja sam telo” ili „ja nisam ostvaren”, preostaje samo Vrhovna svest ili Sopstvo i u sadašnjem stanju znanja ljudi to nazivaju „Ostvarenjem”. Ali istina je da je Ostvarenje večno i da već postoji, ovde i sada.

Svest je čisto znanje. Um nastaje iz tog znanja i sastoji se iz misli.

Suština uma je svest ili svesnost. Međutim, kada ga prekrije ego, onda on funkcioniše kao rasuđivanje, razmišljanje ili opažanje. Univerzalni um, koji nije ograničen egom, ne sadrži ništa izvan sebe i zato je sama svest. To je ono što Biblija podrazumeva pod „Ja sam onaj koji jesam”.

Um koji je opterećen egom gubi svoju snagu i suviše je slab da se odupre uznemirujućim mislima. Um koji je oslobođen ega je srećan, kao što se dešava u dubokom snu bez snova. Zato je jasno da su sreća i patnja samo odrazi aktivnosti uma.

P: Kad tragam za „ja” ništa ne pronalazim.

O: To kažeš zato što si navikao da se identifikuješ s telom i posmatraš očima, ali šta tu ima da se vidi? I ko da vidi? I kako? Postoji samo jedna Svest koja, kad se identifikuje s telom, projektuje se kroz čulo vida i opaža objekte iz okruženja. Čovek koji je ograničen budnim stanjem očekuje da vidi nešto drugačije i prihvata autoritet svojih čula. On neće priznati da su posmatrač, posmatrano i posmatranje manifestacije iste Svesti „ja-ja”. Meditacija pomaže da se prevaziđe iluzija da je Sopstvo nešto što se vidi. Zapravo, nema ničega što se vidi. Kako sada prepoznaješ sebe? Da li moraš da držiš ogledalo pred sobom da bi se prepoznao? Svest je sama po sebi „ja”. Shvati to, to je jedina istina.

P: Kad ispitujem poreklo misli, pojavljuje mi se osećaj „ja”, ali me to ne čini zadovoljnim.

O: Potpuno tačno. Zato što je ta percepcija „ja” povezana sa oblikom, možda s fizičkim telom. Ništa ne bi trebalo da bude povezano sa čistim Sopstvom. Ono je čista Stvarnost u čijem svetlu se pojavljuju telo, ego i sve ostalo. Kada se umire sve misli, preostaje čista Svest.

P: Kako je nastao ego?

To pitanje je oduvek vodilo ka beskrajnom filozofiranju, ali je Bagavan, čvrsto se držeći istine o nedualnosti, odbijao da prizna njegovo postojanje.

O: Nema ega. Ako bi postojao, morao bi da priznaš da postoje dva Sopstva u tebi. Stoga, ne postoji neznanje. Ako istražiš Sopstvo, otkrićeš da neznanje ne postoji i reći ćeš da je nestalo.

Ponekad se slušaocu činilo da prestanak razmišljanja označava prazninu. S tim u vezi je Bagavan naročito bio oprezan:

Odsustvo misli ne znači prazninu. Mora postojati neko ko je svestan te praznine. Znanje i neznanje pripadaju samo umu i nalaze se u dualnosti, ali Sopstvo je izvan oba. Ono je čista Svetlost. Nije potrebno da jedno Sopstvo vidi drugo. Ne postoje dva Sopstva. Ono što nije Sopstvo je samo „ne-Sopstvo” i ono ne može da vidi Sopstvo. Sopstvo nema vid ili sluh, ono je izvan njih, potpuno samo, kao čista svest.

Bagavan je često navodio primer čovekovog postojanja u toku dubokog sna bez snova kao dokaz da postoji nezavisno od ega i osećaja tela. Takođe je koristio izraz „stanje dubokog sna” kako bi opisao stanje oslobođeno od tela i ega.

P: Ne znam da li se Sopstvo razlikuje od ega.

O: U kom stanju si se nalazio u toku dubokog sna?

P: Ne znam.

O: Ko ne zna? Budno ja? Ali ne poričeš da si postojao dok si bio u dubokom snu?

P: Postojao sam, ali ne znam ko je bio u dubokom snu.

O: Upravo tako. Budan čovek kaže da u stanju dubokog sna nije ništa znao. Sada vidi predmete i zna da postoji, dok se u dubokom snu predmeti nisu pojavljivali i nije bilo posmatrača. Pa ipak, ista osoba koja sada govori je takođe postojala i u dubokom snu. Koja je razlika između ova dva stanja? Sada postoje predmeti i igra čula, dok ih za vreme dubokog sna nije bilo. Pojavio se jedan novi entitet, ego. Deluje preko čula, opaža predmete, brka sebe s telom i tvrdi da je Sopstvo. Zapravo, ono što je postojalo u dubokom snu postoji i sada, uvek. Sopstvo je nepromenljivo. Ego je ono što se preprečilo. Sve što se pojavljuje i nestaje, zapravo je ego. Ono što ostaje i što je nepromenljivo je Sopstvo.

Ovakvi primeri su ponekad izazivali pogrešan utisak da je stanje Spoznaje ili prebivanja u Sopstvu na koje je Bagavan upućivao, stanje neznanja, poput fizičkog sna i on se tome protivio.

O: Budno stanje, spavanje i dubok san samo su faze uma, a ne Sopstva. Sopstvo je svedok ova tri stanja. Tvoja prava priroda je prisutna i u snu.

P: Ali savetuje nam se da u toku meditacije ne zaspimo.

O: To je obamrlost i treba je izbegavati. San koji se smenjuje s buđenjem nije pravi san. Da li si sad budan? Ne. Ono što treba da uradiš jeste da se probudiš u svom pravom stanju. Ne treba da padaš u lažni san, niti da ostaješ lažno budan.

O: Iako je Sopstvo prisutno čak i u snu, ono se tada ne opaža. Ne može se neposredno opaziti tokom spavanja. Prvo se mora spoznati u budnom stanju, jer se naša prava priroda temelji na sva tri stanja. Napor se mora uložiti u budnom stanju i Sopstvo ostvariti ovde i sad. Tada će se ono shvatiti kao neprekidno Sopstvo nepromenjeno smenom budnog stanja, sna i dubokog sna.

Zapravo, jedan od naziva za pravo stanje Ostvarenog postojanja je "Četvrto Stanje" koje postoji večno izvan tri stanja budnosti, sna i dubokog sna. Ono se upoređuje sa stanjem dubokog sna jer je, poput

njega, bez oblika i nedualno; međutim, kako pokazuje gornji citat, daleko je od toga da bude isto. U Četvrtom stanju ego se stapa sa Svešču, kako u snu, tako i u nesvesnom stanju.

SMRT I PONOVRNO ROĐENJE

Maharši nigde nije toliko jasno pokazivao da teorija mora biti prilagođena razumevanju tragaoca, nego kad se radilo o temi smrti i ponovnog rođenja. Onima koji su bili sposobni da shvate čistu, nedualističku teoriju, samo bi objasnio da to pitanje ne postoji, jer ako ego nema stvarno postojanje sada, onda ga nema ni posle smrti.

P: Da li čovekovi postupci u ovom životu utiču na njegova buduća rođenja?

O: Da li si sad rođen? Zašto razmišljaš o budućim rođenjima? Istina je da nema ni rođenja, ni smrti. Neka onaj ko se rodio razmišlja o smrti i načinima kako se s njom suočiti.

P: Da li je tačna hinduistička doktrina o reinkarnaciji?

O: Ne postoji konkretan odgovor. U Bagavad-giti se npr. negira čak i realnost sadašnje inkarnacije.

P: Zar naša ličnost ima svoj početak?

O: Prvo utvrdi da li uopšte postojiš, a tek onda, pošto rešiš taj problem, postavi pitanje. Nammalwar kaže: „U neznanju sam ego držao za Sopstvo, ali s dolaskom pravog znanja shvatio sam da ego ne postoji i ostalo je samo Sopstvo”.

I dualisti i nedualisti se slažu u pogledu neophodnosti Samoostvarenja. Najpre to postigni, a zatim postavljalj druga pitanja. Dualizam i nedualizam se ne mogu razumeti isključivo na osnovu teorijskih razmatranja. Ako je Sopstvo Ostvareno, nikakva pitanja se neće ni javljati. Sve što se rodi mora i umreti, sve što je stečeno, mora biti izgubljeno; ali da li si ti rođen? Ti postojiš večno. Sopstvo nikada ne može biti izgubljeno.

Bagavan je zaista odvrćao od zaokupljenosti takvim pitanjima jer ona samo odvlače pažnju od pravog zadatka -Ostvarenja Sopstva ovde i sad.

P: Kažu da posle smrti možemo da biramo između nagrade i kazne, da sve zavisi od našeg izbora. Da li je to tačno?

O: Zašto postavljati pitanja šta se dešava posle smrti? Zašto pitati da li smo rođeni, da li ćemo požnjeti plodove svoje prošle karme i dr.? Kad uskoro zaspiš, nećeš postavljati ovakva pitanja. Zašto? Da li si sada drugačija osoba od one, kada spavaš? Ne, nisi. Otkrij zašto ti ova pitanja ne padaju na pamet dok spavaš.

Međutim, Bagavan je povremeno priznavao niži, uslovljen pogled na stvari za one koji nisu mogli da prihvate doktrinu čiste nedualnosti.

U Bagavad-giti Šri Krišna najpre u II poglavlju kaže Arđuni, da niko nikad nije rođen, a zatim u IV poglavlju kaže: „Bilo je mnogo tvojih i mojih inkarnacija. Ja ih sve znam, ali ih ti ne znaš.” Koja je od ove dve izjave istinita? Učenje ovde varira u skladu s razumevanjem slušaoca.

Kada je Arđuna rekao da neće ratovati protiv svojih rođaka, da ne želi da ih ubija da bi stekao kraljevstvo, Šri Krišna je rekao: „Niko od njih, ti ili ja, nije postojao ranije, niti smo sada, niti ćemo postojati posle ovoga. Niko nije rođen, niko nije umro, niti će se tako nešto desiti posle ovoga”. I nadalje je razvio ovu temu, govoreći kako je uputstva dao Suncu i preko njega Išvari. Arđuna je pitao kako je to moguće pošto je on rođen pre samo nekoliko godina, dok Sunce i Išvara postoje eonima. Krišna je tada shvatio njegov pogled na stvari i rekao: „Da, bilo je mnogo tvojih i mojih inkarnacija. Ja ih sve znam, ali ih ti ne znaš”. Takve izjave deluju kontradiktorno ali su istinite u odnosu na stanovište onog ko postavlja pitanje. Hristos je takođe rekao: „Bio sam i pre Avrama”.

Baš kao što se u snovima probudite nakon nekih novih iskustava, tako se nakon smrti pronalazi drugo telo.

Kao što reke gube svoju individualnost kada se uliju u okeane, a ipak se isparavaju i vraćaju kao kiša na brda i opet kroz reke do okeana, tako i ljudi gube svoju individualnost kada utonu u san, ali se nakon buđenja ponovo vraćaju svojim prethodnim urođenim sklonostima. Na sličan način, ni u smrti Postojanje nije izgubljeno.

P: Kako je to moguće?

O: Pogledaj kako se drvo ponovo razvija kada mu se odseku grane. Sve dok izvor života nije uništen, ono će rasti. Na sličan način, u trenutku smrti se latentne sposobnosti povlače u srce, ali ne propadaju. Tako bića ponovo dolaze na ovaj svet.

Pa ipak, s više tačke gledišta on bi rekao:

Istina je da ne postoji ni seme, ni drvo, već postoji samo Biće.

Ponekad bi dao i detaljnije objašnjenje, ali ipak s rezervom, naglašavajući da u stvarnosti postoji jedino nepromenljivo Sopstvo.

P: Koliko traje interval između smrti i ponovnog rođenja?

O: Može da bude dugačak ili kratak, ali Ostvaren čovek ne prolazi kroz ovu promenu, on se stapa s Beskonačnim Bićem, kao što se navodi u Brihad Aranjaka Upanišadama. Neki kažu da se oni koji su išli putem svetlosti posle smrti ne rađaju ponovo; dok će se oni koji su išli putem tame roditi tek nakon što su požneli svoju karmu (sudbinu) u svojim suptilnim telima.

Ako su zasluge i prestupi čoveka jednaki, on se odmah ponovo rađa na Zemlji; ako zasluge prevazilaze prestupe, njegovo suptilno telo prvo ide u raj, dok ako prestupi prevazilaze zasluge, telo prvo ide u pakao. Ali u oba slučaja će se kasnije ponovo roditi na Zemlji. Sve je to opisano u Svetim spisima, ali

zapravo nema ni rođenja niti smrti; jednostavno ostajemo ono što zaista jesmo. To je jedina istina.

Ponekad bi objasnio i u kontekstu Božje milosti.

O: Bog, u svojoj milosti, uskraćuje ovo znanje ljudima. Ako bi znali da su bili prepuni vrlina, postali bi gordi, a u suprotnom bi se prepustili očaju. I jedno i drugo je loše. Dovoljno je poznavati Sopstvo.

On je, međutim, ponekad pominjao da čovekova spremnost ili zrelost proizilazi iz postignuća u prethodnom životu.

Čovek koji je u prethodnom životu stekao dovoljnu zrelost, shvata istinu i ostaje u miru kada mu se ona samo jednom izloži, dok onaj koji nema takvu pripremljenost mora proći kroz različite stupnjeve pre nego što dostigne *samadi* (direktnu, čistu Svest Postojanja).

To znači da se život može posmatrati kao jednodnevno hodočašće ka Ostvarenju Sopstva. Koliko smo daleko od cilja zavisi od napora ili nedostatka napora uložених prethodnih dana; koliko daleko ćemo napredovati zavisi od današnjeg napora.

Jedan profesor na fakultetu prirodnih nauka pitao je da li intelekt preživljava čovekovu smrt, i dobio je odgovor:

„Zašto razmišljati o smrti? Razmislite šta se dešava u snu. Kakvo je vaše iskustvo u vezi s tim?”

P: Ali san je prolazan, dok smrt nije.

O: San je stanje između dva budna stanja, i na isti način je smrt stanje između dva rođenja. Oba stanja su prolazna.

P: Mislim na duh kada je odvojen od tela. Da li on sa sobom odnosi i intelekt?

O: Duh nije bestelesan, tela se razlikuju. Ako nije grubo telo, biće suptilno, isto kao i u snu, spavanju ili dnevnim aktivnostima.

Bagavan nikad nije priznavao da razlike u načinu izražavanja ili formulacijama doktrine između različitih religija znače stvarnu protivrečnost, pošto je Istina na koju ukazuju Jedna i Nepromenljiva.

P: Da li je tačno budističko učenje da ne postoji kontinuirani entitet koji odgovara ideji individualne duše? Da li je ovo u skladu s hinduističkom doktrinom reinkarnacije ega? Da li je duša kontinuirani entitet koji se u skladu sa hinduističkim učenjem iznova i iznova inkarnira, ili je to samo skup mentalnih tendencija?

O: Istinsko Sopstvo je postojano, nepromenljivo i na njega to ne utiče. Reinkarnirajući ego pripada nižem nivou, nivou misli. On se transcendirira Samospoznajom.

Reinkarnacije su posledica lažnog ograničenja Bića i zbog toga ih budisti negiraju. Ljudsko stanje nastaje usled mešanja svesnog sa nesvesnim.

Ponekad se pitanje nije ticalo reinkarnacije, već patnje zbog smrti voljenog bića. Jedna dama, koja je došla iz Severne Indije, pitala je Bagavana da li je moguće saznati posthumno stanje neke osobe.

O: Moguće je, ali zašto pokušavati. Takve činjenice su stvarne samo koliko i osoba koja ih traži.

P: Rođenje neke osobe, njen život i smrt su za nas stvarni.

O: Zato što se pogrešno identifikujete s telom, i drugog takođe doživljavate kao telo. Ni vi ni on niste telo.

P: Ali s moje tačke gledišta, sebe i svog sina smatram stvarnim.

O: Rođenje misli „ja” je i rođenje neke osobe, a smrt te misli je i njena smrt. S pojavljivanjem „ja” misli, javlja se pogrešna identifikacija s telom. Identifikacija s telom čini da i sebe i druge lažno doživljavate kao tela. Baš kao što je vaše telo rođeno, raste i umreće, tako i mislite da je i drugo telo rođeno, raslo i umrlo. Da li ste mislili na svog sina pre nego što se rodio? Mislili ste tek nakon njegovog rođenja i ta misao traje i nakon njegove smrti. On je vaš sin samo u meri u kojoj mislite na njega. Gde je otišao? U Izvor iz kojeg je potekao. Dokle god vi postojite, postojaće i on. Ali ako prestanete da se identifikujete s telom i spoznate pravi sopstveni identitet, ova konfuzija će nestati. Vi ste večni, i drugi su takođe večni. Sve dok se ovo ne shvati,

uvek će postojati patnja koja proističe iz pogrešnog znanja i pogrešne identifikacije.

Nakon smrti kralja Džoržda V, dva poklonika su pričala o tome u holu i činilo se da su uznemireni. Bagavan je rekao: „Zašto vas je briga da li je neko umro ili je nestao? Doživite sami smrt i nestanite, postanite jedno sa Sopstvom svega (prilikom uništenja ega).

I na kraju, o smrti. Religije naglašavaju da je važno stanje uma u kome čovek umire i kakve su mu poslednje misli u trenutku smrti. Međutim, Bagavan je podsećao ljude da je neophodno biti unapred dobro pripremljen, jer će se u suprotnom u trenutku smrti pojaviti neželjene tendencije koje mogu biti prejake da bi se kontrolisale.

P: Čak i ako ne budem mogao da dostignem Ostvarenje za života, dozvoli mi da bar ne zaboravim na samrtnoj postelji. Dozvoli mi da barem imam uvid u Stvarnost u trenutku smrti, da bi mi to koristilo u budućnosti.

O: U osmom poglavlju Bagavad-gite piše da poslednja čovekova misao pred smrt određuje njegov sledeći život. Ali Stvarnost se mora iskusiti sada, u ovom životu, da bi čovek mogao da je doživi i pri smrti. Razmisli da li se ovaj sadašnji trenutak na bilo koji način razlikuje od poslednjeg trenutka, pred smrt, i potrudi se da ostaneš u tom stanju.

SRCE I GLAVA

Čini se da je nastao pogodan trenutak za izlaganje Maharšijevog učenja o srcu i glavi. On je učio da je istinsko sedište Svesti srce, a ne glava. Ali pod ovim nije mislio na fizički organ na levoj strani grudnog koša, već na Srce koje se nalazi s desne strane. Pod „svesnošću” nije podrazumevao misli već čisto opažanje ili osećaj postojanja. On je iz sopstvenog iskustva otkrio da je to centar duhovne svesti, a potom je pronašao potvrdu svog iskustva u nekim drevnim tekstovima. Kada je upućivao svoje poklonike da se koncentrišu na Srce, imao je u vidu to duhovno Srce, s desne strane. Oni su takođe otkrili da je to centar stvarne, gotovo fizičke vibracije svesti. Međutim, on bi o Srcu takođe govorio kao jednakom Sopstvu i podsećao je da se ono ne nalazi u telu, već da je izvan prostora.

P: Zašto kažete da je srce s desne strane, kada su biolozi utvrdili da je s leve? Na koje autoritete možete da se pozovete?

O: Niko ne osporava da se fizički organ nalazi s leve strane, ali Srce o kome ja govorim se nalazi na desnoj. To je moje iskustvo i za to mi ne treba autoritet. Ipak, možete o tome da pronađete potvrdu u malajalskoj knjizi o ajurvedi i u Sita Upanišadama.

Bagavan je zatim pokazao citat iz druge knjige i citirao tekst iz prve. Ponekad se, upitan o tome, pozivao i na tekst iz Biblije, *Knjige*

propovednika: „Srce kod mudraca je s desne strane, a kod budale je s leve” (10:2).

P: Zašto postoji mesto poput srca na koje se koncentrišemo u toku meditacije?

O: Zato što tražite pravu Svest. Gde možete da je pronađete? Da li možete da je dostignete izvan sebe? Morate je pronaći unutar sebe. Stoga ste usmereni unutra. Srce je sedište Svesti ili sama Svest.

Posmatrajte gde se u vašem telu rađa „ja”. Ipak, nije sasvim tačno reći da se „ja” rađa na desnoj strani grudi. Srce je drugo ime za Stvarnost i ona nije ni unutar ni izvan tela. Ne može biti ni unutra niti izvan, jer ona jedino jeste. Pod „srcem” ne mislim na neki fizički organ, pleksus, nervi splet ili bilo šta slično. Međutim, sve dok se čovek poistovećuje s telom i misli da je u telu, savetuje mu se da ispita gde u telu nastaje misao „ja” i gde se ponovo utapa. To mora biti Srce sa desne strane grudi, jer svaki čovek bez obzira na rasu, religiju i na kom god jeziku govorio, pokazuje na desnu stranu grudi da bi označio sebe kad kaže „ja”. Tako je u celom svetu, tako da to mora biti to mesto. Pažljivo posmatrajući pojavljivanje „ja” misli prilikom buđenja i njenog povlačenja pri odlasku na spavanje, može se videti da je to u Srcu s desne strane.

Ako je u prostoriji mrak, potrebna ti je lampa da bi je osvetlio, ali, kada izađe sunce, više ti nije potrebna jer se predmeti vide i bez nje. Ali da bi se videlo samo sunce, nije potrebna nikakva lampa jer je ono samoosvetljujuće. Slično je i sa umom. Reflektovana svetlost uma je potrebna da bi se videli

predmeti, ali da bi se videlo Srce, dovoljno je da se um okrene prema njemu. I tada se um gasi, a Srce zasija.

Postoji tantrička praksa koncentracije na jednu od čakri ili duhovne centre u telu, vrlo često na tačku između obrva. Kako će biti pokazano u kasnijem poglavlju, Srce sa desne strane nije jedna od ovih čakri. Ipak, Bagavan u sledećem odlomku sažeto objašnjava svoju pouku, da je koncentracija na centar Srca efikasnija od koncentracije na bilo koju drugu tačku, ali ipak manje delotvorna od čistog samoispitivanja.

P: Kaže se da u grudima postoji šest (suptilnih) organa različitih boja od kojih se kaže da je duhovno Srce smešteno dve širine prsta desno od centra! Ali takođe se kaže da je bezoblično. Da li to znači da treba da ga zamislimo da ima oblik i meditiramo na to?

O: Ne. Jedino je potrebno ispitivanje „Ko sam ja?“? Ono što nastavlja da postoji kroz san i budnost jeste isto biće u oba stanja. Međutim, u budnom stanju smo često nesrećni i zato ulažemo napor da to stanje otklonimo. Kada te pitaju ko se budi iz sna, kažeš „ja“. Drži se čvrsto tog „ja“. Ako se to učini, Večno Biće će se otkriti samo od sebe. Najvažnije je istraživanje tog „ja“, a ne koncentracija na središte Srca. Ne postoji „unutrašnje“ ili „spoljašnje“. Obe reči znače isto ili ništa. Pa ipak, postoji praksa koncentracije na centar Srca, što je određeni oblik duhovne vežbe. Samo onaj ko se koncentriše na Srce, može da ostane svestan kada se um umiri i nestanu misli. Dok oni koji se koncentrišu na neki drugi centar, ne

mogu da sačuvaju svest bez misli, već samo konstatuju da je um bio miran nakon što ponovo postane aktivan.

U sledećem odlomku jedna dama iz Engleske iznosi svoja zapažanja o ovoj svesti bez misli, a Bagavan potvrđuje njeno iskustvo.

P: Misli se odjednom zaustavljaju i „ja-ja” iznenada izranja i traje. To je samo osećaj, a ne misao. Da li je to ispravno?

O: Da, to je potpuno tačno. Misli moraju da prestanu, a razum nestane da bi „ja-ja” moglo da izroni i oseti se. Osećaj je glavna stvar, ne razum.

P: Osim toga, ne nalazi se u glavi, već je s desne strane grudi.

O: Tamo i treba da bude, jer se tu nalazi Srce.

P: Kada se usmerim ka spolja, onda nestane. Šta treba da učinim?

O: Čvrsto se držite toga.

To ne znači da je postojanje misli nemoguće tokom stanja „ja” svesti, kao što se može videti iz primera samog Bagavana, koji se trajno nalazio u ovom stanju. Za neupućenu osobu, misao je poput gustog oblaka iznad glave koji joj prikriva sunčevu svetlost. Tek kada

se oblak rasprši i povuče nazad, propuštajući svetlost, može da koristi misli, ali da im ne robuje. Navodeći drugu metaforu, Bagavan je ponekad upoređivao um Ostvarenog čoveka s mesecom na nebu usred dana. On je prisutan, ali njegova svetlost nije potrebna jer se sve može videti zahvaljujući direktnoj svetlosti sunca.

PATNJA

Bagavanu su često postavljali pitanja o patnji. Pitanja su uglavnom bila lične prirode, a ne akademska, jer je najčešće iskustvo patnje navodilo ljude da kod njega potraže utehu. Prava uteha je dolazila kroz njegov tihi uticaj, ali odgovarao je i na teorijska pitanja. Uobičajen odgovor bio je da onom koji postavlja pitanje kaže da otkrije ko je onaj koji pati, isto kao što bi skeptiku savetovao da pronade ko je onaj koji sumnja, jer se Sopstvo nalazi izvan patnje kao i sumnji. Ponekad je međutim, na nešto višem nivou ukazivao da je korisno sve ono što čoveka čini nezadovoljnim stanjem neznanja jer ga okreće ka traganju za Sopstvom, kao i da je često patnja sredstvo za postizanje tog cilja.

O: Blaženstvo Sopstva je uvek tvoje i pronaći ćeš ga ako ozbiljno budeš tragao za njim. Uzrok tvoje nesreće ne leži u tvom spoljašnjem životu, već je u tebi, kao tvoj ego. Sam sebi namećeš ograničenja, a zatim se uzaludno boriš da ih prevaziđeš. Sva nesreća proističe iz ega. S njim dolaze i tvoje nevolje.

Šta ti vredi da uzroke svoje nesreće pripisuješ životnim događajima, kada uzrok leži u tebi? Kakvo zadovoljstvo možeš da dobiješ iz stvari izvan sebe? A kada ga dobiješ, koliko će dugo trajati?

Ako budeš negirao ego i spržio ga ignorisanjem, bićeš slobodan. Ako ga prihvatiš, nametnuće ti ograničenja, a s njima i besmislenu borbu da ih savladaš. Tako je „lopov” pokušao da uništi kralja Janaku.

Jedini način koji imaš da bi spoznao Blaženstvo koje je oduvek tvoje, jeste da budeš Sopstvo, ono šta zaista jesi.

Jedan vrlo odan i skroman poklonik je izgubio sina jedinca, trogodišnjeg dečaka. Sledećeg dana je došao u Ašram s porodicom. Govoreći o njima, Bagavan je rekao: „Treniranje uma pomaže čoveku da hrabro podnese tugu i gubitke, ali se kaže da je gubitak deteta najveća od svih patnji”.

Patnja postoji samo dok smatramo da neko ima određeni oblik; ako se oblik prevaziđe, čovek zna da je Jedno Sopstvo koje je večno. Nema ni smrti ni rođenja. Ono što se rađa je samo telo a ono je tvorevina ega. Međutim, ego se obično ne percipira bez tela i stoga se identifikuje s njim. Neka razuman čovek razmisli da li je znao za svoje telo dok je bio u dubokom snu. Zašto onda oseća telo u budnom stanju?

Iako telo nije osećao tokom spavanja, zar Sopstvo tad nije postojalo? Kakvo je bilo njegovo stanje u dubokom snu a kakvo je sada, kada je budan? U čemu je razlika? Uzdiže se ego i čovek se budi. Istovremeno se javljaju i misli. Pronađi ko ima te misli. Odakle dolaze? One moraju da proizađu iz svesnog bića. Shvatanje ovoga, čak i delimično, pomaže u uništenju ega i tada postaje moguće Ostvarenje Beskonačnog Bića. U tom stanju nema pojedinca, već samo Večno Biće. Otud nema misli o smrti ili tuzi.

„Ako čovek misli da se rađa, ne može se osloboditi straha od smrti. Neka otkrije da li je ikada rođen i da li se Sopstvo rađa. Otkriće da Sopstvo uvek postoji i da se telo koje se rađa pretvara u misao, i da je pojava misli koren svih nevolja.

Pronađi odakle dolazi misao i onda ćeš boraviti u večno prisutnom unutrašnjem Sopstvu i biti oslobođen ideje o rođenju i straha od smrti.

P: Ako umre neko koga volimo, to donosi tugu. Da li tu tugu treba da izbegnemo tako što ćemo sve ljude podjednako voleti ili uopšte ne voleti nikoga?

O: Ako umre neko koga volimo, to donosi tugu onome ko nastavlja da živi. Put da se oslobodimo patnje nije u tome da više i sami ne živimo. Ako ubijemo onog ko pati, ko će onda ostati da bi patio? Ego mora umreti. To je jedini način. Obe alternative koje predlažeš svode se na isto. Kada svi spoznamo da smo Sopstvo, ko onda ostaje da voli ili mrzi?

Međutim, ponekad pitanja nisu bila lična, i nisu se odnosila na lične tragedije, već na zlo i patnju u svetu. U takvim slučajevima su obično dolazila od posetilaca koji nisu razumeli put nedualnosti ili nisu sledili put Samoispitivanja.

P: Svet potresaju siromaštvo, glad i epidemije. Šta je uzrok ovakvom stanju stvari?

O: Za koga je sve to očigledno?

P: Pa, ne može tako... Svuda uokolo vidim patnju.

O: Nisi bio svestan sveta i njegovih patnji dok si spavao, ali sada jesi, jer si budan. Ostani u stanju u kome te takve stvari neće pogađati. Kad nisi svestan sveta, tj. kad ostaješ u Sopstvu tokom sna, njegove patnje te ne pogađaju. Stoga se okreni unutra i traži Sopstvo, čime će se okončati i svet i njegove patnje.

P: Ali to je sebično.

O: Svet se ne razlikuje od tebe. Zato što se pogrešno identifikuješ s telom, svet vidiš izvan sebe i njegove patnje postaju ti očigledne; ali svet i njegove patnje nisu stvarni. Potraži stvarnost i oslobodi se ove nerealne iluzije.

Posetilac nije bio voljan da to učini, pa se, umesto toga, ponovo osvrnuo na patnju i one koji uzaludno nastoje da je otklone.

P: Postoje važne ličnosti i službenici u javnim službama koji ne mogu da reše problem patnje u svetu.

O: To je zato što se oslanjaju na ego. Ako bi ostali u Sopstvu, sve bi bilo drugačije.

Ipak, pretpostavljajući apsolutnu realnost objektivnog sveta, posetilac je sada na indirektan način pitao kako bi to moglo da se

promeni, tražeći da oni koji prebivaju u Sopstvu prihvate nestvarno kao da je stvarno.

P: Zašto Mahatme ne pomažu?

Bagavan je za trenutak odgovorio sa nivoa posetioca.

O: Kako znaš da oni to ne čine? Tišina Mahatme prevazilazi sve javne govore, spoljašnju aktivnost i materijalnu pomoć. Oni pomažu više od drugih.

Zatim je posetilac došao do pitanja o praksi: spoljašnje aktivnosti je pretpostavio unutrašnjem traganju. Bagavan odbacuje taj stav podjednako kategorički.

P: Šta možemo da učinimo da bismo poboljšali stanje u svetu?

O: Ako se sam oslobodiš bola, onda bola više neće nigde ni biti. Problemi sada nastaju zbog tvog gledanja na svet izvan sebe i razmišljanja da u njemu postoji bol. Ali i svet i bol su unutar tebe. Ako se okreneš unutra, neće biti bola.

P: Bog je savršen. Zašto je stvorio nesavršen svet? Svako delo je čestica prirode svog autora, ali u ovom slučaju nije tako.

O: Da li si ti nešto odvojeno od Boga da bi postavljao ovo pitanje? Dok se smatraš telom, svet vidiš kao spoljašnji. Tebi se čini da postoji

nesavršenost. Bog je savršenstvo i Njegovo delo je takođe savršeno, ali ga ti vidiš kao nesavršenog zbog svoje pogrešne identifikacije s telom ili egom.

P: Zašto se Sopstvo manifestuje kao ovaj bedni svet?

O: Da bi tragao za njim. Tvoje oči ne mogu da vide same sebe, ali ako ispred sebe postaviš ogledalo, onda se vide. Kreacija je ogledalo. Prvo vidi sebe a onda celokupan svet vidi kao Sopstvo.

P: To znači da uvek treba da se okrećem unutra?

O: Da.

P: Zar uopšte ne treba da vidim svet?

O: Nije ti rečeno da zatvoriš oči pred svetom, već samo da prvo vidiš sebe, a potom ceo svet vidiš kao Sopstvo. Ako sebe smatraš telom, svet ti se čini spoljašnjim; ako si Sopstvo, svet se pojavljuje kao manifestacija Brahmana.

Nevolja je u tome što je vrlo teško telo ili objektivni svet posmatrati nestvarnim. To je Bagavan priznao u sledećem dijalogu.

P: Imam zubobolju. Zar je to samo misao?

O: Da.

P: Zašto onda ne mogu da zamislim da bol ne postoji, i tako se izlečim?

O: Čovek ne oseća zubobolju kada je potpuno zaokupljen drugim mislima ili kada spava.

P: Ali ipak ostaje.

O: Čovekovo uverenje u stvarnost sveta toliko je snažno, da se teško odbacuje. Ali svet nije ništa stvarniji od pojedinca koji ga posmatra.

Sledeći razgovor, duhovita razmena, ilustruje teškoću koncepta.

P: Trenutno je u toku kinesko-japanski rat. Ako je to samo u mašti, može li ili hoće li Šri Bagavan zamisliti da se on ne dešava i tako okončati rat?

O: (Smeje se) Bagavan o kome govori onaj koji pita (a koji Bagavana vidi kao spoljašnje biće) je podjednako deo njegovih misli, kao i kinesko-japanski rat!

Na kraju sledi citat koji pokazuje kako je Bagavan ponekad odgovarao uslovnije, ističući da upravo patnja čoveka čini nezadovoljnim životom i podstiče ga da traga za Samoostvarenjem.

P: Ali zašto mora biti patnje?

O: Ako ne bi bilo patnje, kako bi mogla nastati želja za srećom? Ako ta želja ne bi nastala, kako bi moglo nastati traganje za Samospoznajom?

P: Znači li to da je sva patnja dobra?

O: Da. Šta je sreća? Da li je to zdravo i lepo telo, redovni obroci itd.? Čak i kralj ima velike brige, iako je možda dobrog zdravlja. Dakle, sve patnje su posledica lažne ideje „ja sam telo”. Oslobođanje od toga je znanje.

GREH

Greh i zlo svake vrste su posledica neobuzdanog ega, bez obzira na povredu nanetu drugima ili štetan uticaj na karakter grešnika. Religije se od toga brane moralnim i disciplinskim kodeksima i emocionalnim apelima, nastojeći da drže ego pod kontrolom i spreče ga da pređe zabranjene granice. Međutim, duhovni put koji je toliko radikalno i direktan, da negira i sam ego, ne mora posebno da se bavi različitim manifestacijama ega. Svi oblici egoizma moraju biti napušteni. Dakle, nedualnost usmerava napad na sam ego, a ne na njegove konkretne manifestacije.

Koliko god čovek bio grešan, ako bi prestao da neutešno jadikuje: „Avaj, grešnik sam, kako ću postići Oslobođenje?!”, i ako bi odbacio čak i

misao da je grešnik, revnosno nastavljajući meditaciju na Sopstvo, nesumnjivo bi se promenio.

Na isti način, disciplina, koja ima za cilj da potpuno transcendira misli, i ostvari nadracionalno Sopstvo, ne mora posebno da se bavi borbom protiv zlih misli. Sve misli su smetnje. Jedna dama iz Evrope je pitala da li na početnim etapama traganja za Ostvarenjem pomažu dobre misli. Dobila je sledeći odgovor:

Da, ukoliko vas drže podalje od negativnih misli. Međutim, pre Ostvarenja i one moraju da nestanu.

Čistoća (*satva*) je prava priroda uma, jasnoća poput one na vedrom nebu, karakteristika je prostranstva uma. Ako je um uzburkan gunom aktivnosti (*rađas*), on postaje nemiran i ako je pod uticajem tame (*tamas*), manifestuje se kao fizički svet. Tako je um s jedne strane nemiran i s druge strane se pojavljuje kao čvrsta materija. Na taj način je nemoguće razaznati Stvarnost. Isto kao što se pomoću masivnih gvozdениh čunkova ne mogu tkanjem povezati fine svilene niti, ili kao što se nijanse nekog umetničkog dela ne mogu razaznati pod svetlošću lampe koja treperi na vetru, tako je i Ostvarenje Istine nemoguće s grubim umom koji je opterećen tamom (*tamas*) i nemirnim aktivnostima (*rađas*). Jer, Istina je izuzetno suptilna i mirna. Um se može pročistiti jedino obavljanjem dužnosti bez vezivanja tokom više rađanja, pronalaženjem dostojnog Učitelja, učenjem od njega i neumornom praksom meditacije na Svevišnjeg. Tada će prestati transformacija uma u svet inertne materije usled aktivnosti (*rađas*) i um će opet steći svoju suptilnost i smirenost. Blaženost Sopstva se može

manifestovati samo u umu koji je postao suptilan i postojano predan meditaciji. Onaj ko doživi to Blaženstvo, oslobođen je još za života.

Naravno, on je uporno naglašavao potrebu za čistoćom uma. Ponekad bi se posetilac požalio kako je isuviše slab da bi mogao da se odupre svojim prizemnim sklonostima i jednostavno bi mu bilo rečeno da treba više da se potrudi. U zavisnosti od njegovog temperamenta, preporučeno mu je da pronade ko je onaj koji ima prizemne sklonosti ili da se preda Bogu.

P: Grešan sam i ne obavljam nikakve verske dužnosti. Da li ću zbog toga imati bolno ponovno rođenje?

O: Zašto kažeš da si grešnik? Vera u Boga je dovoljna da te spasi od ponovnog rođenja. Prebaci sav svoj teret na Njega. U Tiruvachakamu piše: „Iako sam gori od psa, Ti si milostivo prihvatio da me zaštitiš. Ti si onaj koji održavaš iluziju smrti i rođenja. Da li je na meni da sedim i sudim? Da li sam ja ovde Gospod? Svemogući Bože, na Tebi je da me kotrljaš kroz mnoga tela ili da me držiš čvrsto pokraj Svojih nogu.” Zato, imaj veru i to će te spasiti.

P: Meditacija nam pruža više zadovoljstva od čulnih uživanja, pa ipak um traži ovo drugo, a ne prvo. Zašto je to tako?

O: I zadovoljstvo i bol su samo aspekti uma. Naša prava priroda je sreća, ali mi smo zaboravili na Sopstvo i zamišljamo da su telo ili um Sopstvo. Upravo ova pogrešna identifikacija uzrokuje nesreću. Šta treba

učiniti? Ova sklonost je veoma duboko ukorenjena, trajala je kroz mnoga prošla rođenja i zato je osnažila. Ona mora da bude otklonjena da bismo spoznali našu Istinsku prirodu, a to je sreća.

Pritom je najvažnije ne stvarati nove *vasane* ili latentne tendencije.

P: Kako se može oslabiti stisak ega?

O: Tako što mu se neće dodavati nove *vasane* (*loše navike*).

Ako je objektivna stvarnost sveta iluzija, onda je i zlo u njoj takođe iluzija. Stoga je jedini lek okrenuti se unutra, ka Stvarnosti Sopstva. Posetilac iz Amerike, sekretar Svami Joganande, pitao je zašto postoje dobro i zlo u svetu. Dobio je odgovor:

O: To su relativni pojmovi. Mora postojati subjekat koji prepoznaje dobro i zlo. Taj subjekat je ego. On se završava u Sopstvu. Takođe se može se reći da je izvor ega Bog. Ova definicija vam je verovatno preciznija i razumljivija.

BOG

Na prvi pogled može da izgleda da su Maharšijeve izjave o Bogu nedosledne, jer bi ponekad upućivao na apsolutnu veru i potčinjavanje Bogu, a ponekad bi o Bogu govorio kao o nečem nestvarnom. Ali tu zapravo nije bilo nedoslednosti. Uvek se mora imati na umu da svrha njegovog izlaganja nije bila da iznese filozofiju, već da pruži praktične smernice na duhovnom putu. Onaj ko je mogao da prihvati nedualnost Sopstva, shvatao je da je njegovo Sopstvo identično s Božanskim, kao i sa stvarnošću sveta, dok je onaj ko se držao prividne stvarnosti svog ega mogao da razume Sopstvo samo kao Boga koji ga je stvorio. Bagavan je davao objašnjenja u skladu s njihovim potrebama. U ovoj, kao i u drugim temama, ukazivao je na beskorisnost bilo kakve diskusije. Od koristi je slediti bilo koji put, a teoretisati o njima nije.

Sve religije iznose tri osnovna postulata: svet, dušu i Boga. Ali to je jedna Stvarnost koja se manifestuje kao pomenuta tri. Možemo reći da ova tri zasebno postoje sve dok traje ego. Prema tome, ostati u Sopstvu kad ego bude uništen – savršeno je stanje.

„Svet je stvaran”, „Ne, on je samo iluzorna pojava”, „Svet je svestan”, „Ne”, „Svet je sreća”, „Ne” – kakva je korist od ovakvih rasprava? Svima je prihvatljivo to stanje u kome, odustajući od objektivnog pogleda, spoznajemo Sebe i gubimo sve predstave o jedinstvu ili dualnosti, sebi i egu.

Ako je čovek identifikovan sa svojim oblikom, i svet i Bog će mu izgledati kao oblici. Ali ako oblika nema, ko će videti te oblike, i kako? Može

li se bez očiju videti bilo koji objekat? Sama percepcija Sopstva je Oko, a to Oko je Oko Beskonačnosti.

Brahman ne može da se vidi ili spozna. On je izvan trostrukog odnosa posmatrača, posmatranog i posmatranja, ili onog koji zna, znanja i spoznatog. Stvarnost ostaje onakva kakva jeste. Postojanje neznanja ili sveta je posledica naše iluzije. Stvarni nisu ni znanje ni neznanje; ono što leži izvan njih kao i izvan svih drugih suprotnosti jeste Stvarnost. To nije ni svetlost ni tama, već izvan oba, iako o tome ponekad govorimo kao o svetlosti, a o neznanju kao o njenoj senci.

Kada je postojalo istinsko traganje za razumevanjem, Bagavan bi objašnjavao i pojedinosti, ali uvek je pri tome vraćao tragaoca na doktrinu Jednog Sopstva.

Gospodin Tompson, veoma tih mladić koji je nekoliko godina boravio u Indiji i proučavao hinduističku filozofiju kao ozbiljan student, upitao je:

„Šrimad Bagavad-gita kaže: „Ja sam oslonac Brahmana”, a na drugom mestu piše: „Ja sam u Srcu svakoga”. Tako se otkrivaju različiti aspekti Krajnjeg Principa. Shvatam da postoje tri aspekta: 1. transcendentalni, 2. imanentni i 3. kosmički. Da li Spoznaja treba da bude u nekom od ovih ili u svima istovremeno? Na prelazu iz kosmičkog u transcendentalni aspekt, Vedanta odbacuje imena i oblike kao iluziju. Takođe, kaže da je sve Brahman, kao što se ilustruje u paraboli o zlatu i ukrasima od zlata. Kako da shvatimo Istinu?

O: U Giti piše: *Brahmano hi pratishataham*. Kada je poznat Aham, onda je poznato i sve ostalo.

P: To je samo imanentni aspekt.

O: Ti sada misliš da si individualan, da se izvan tebe nalazi univerzum, a da je iza univerzuma Bog. Na taj način imaš ideju o odvojenosti. Ideje moraju da nestanu jer, Bog nije odvojen od tebe niti od kosmosa. Gita takođe kaže:

„Ja sam Sopstvo, o Gudakeša, koje živi u srcima svih bića; Ja sam početak i sredina, ali i kraj svih bića”. Dakle, Bog nije samo u srcu svih, On je oslonac svih. On je izvor svega, njihovo boravište i njihov kraj. Svi nastaju iz Njega, ostaju u Njemu i na kraju se vraćaju Njemu. Stoga, On nije odvojen.

P: Kako shvatiti strofu iz Gite: „Ceo ovaj kosmos je čestica mene?”

O: To ne znači da se čestica Boga odvaja od Njega i oblikuje univerzum. Njegova *šakti* deluje; i kao rezultat jedne etape takvog delovanja kosmos je postao manifestovan. Slična izjava postoji u *Puruša sukti*: „*Padosya viswa bhutani*” (Sva bića su jedan deo Njega), ne označava da je Brahman podeljen na četiri dela.

P: To shvatam. Brahman je svakako nedeljiv.

O: Dakle, činjenica je da je Brahman sve i da je nedeljiv. On je večno Ostvaren. Međutim, čovek ovo ne zna a to je sve što mora znati. Znanje

znači prevazilaženje prepreka koje ometaju otkrivanje Večne Istine da je Sopstvo isto što i Brahman. Sve ove smetnje zajedno oblikuju tvoju predstavu o odvojenosti kao individue. Stoga će ovaj sadašnji napor rezultirati otkrivanjem istine da Sopstvo nije odvojeno od Brahmana.

Hrišćani, osim najvećih mistika, drže se ideje o trajno stvarnom i odvojenom egu. Bagavan je o tome razgovarao s jednim jezuitskim sveštenikom, ali je razgovor ostao otvoren. Bagavan je pokušao da okrene sveštenikov um ka samoispitivanju, dok je sveštenik zahtevao teorijsko izlaganje.

Dr Emil Gatije, profesor filozofije na Sacred Heart College u Shenbaganuru, pitao je Bagavana: “Možete li, molim vas, da mi sažetoj formi izložite svoje učenje?”

O: Ono se nalazi u brošurama, a posebno u „Ko sam ja?”

P: Pročitaću ih. Ali, da li bih mogao da s vaših usana dobijem osnovnu tačku vašeg učenja?

O: Upravo je to osnovna tačka.

P: Nije mi jasno šta podrazumevate pod tim.

O: Da treba da pronadete centar.

P: Stvorio me je Bog. Zar Bog nije odvojen od mene?

O: Ko postavlja ovo pitanje? Bog ne postavlja. Zato, pronađite ko ste vi pa onda možete da otkrijete da li je Bog odvojen od vas.

P: Ali Bog je savršen, a ja sam nesavršen. Kako bih mogao da Ga ikada potpuno spoznam?

O: Bog to ne kaže. Vi postavljate to pitanje. Kada otkrijete ko ste vi, onda možete saznati i šta je Bog.

P: Ali vi ste pronašli svoje Sopstvo. Molim vas, recite nam da li je Bog odvojen od vas.

O: To je stvar iskustva. Svako to mora da doživi za sebe.

P: Oh! Razumem. Bog je beskonačan, a ja sam konačan. Imam ličnost koja nikad ne može da se stopi s Bogom. Zar nije tako?

O: Beskonačnost i savršenstvo ne priznaju delove. Ako je konačno biće odvojeno od Beskonačnosti, savršenstvo Beskonačnosti je narušeno. Dakle, vaša izjava je terminološki kontradiktorna.

P: Ne, pogledajte: postoji Bog i postoji stvaranje.

O: Kako ste svesni svoječnosti?

P: Imam dušu. Prepoznajem je po njenim aktivnostima.

O: Da li ste je poznavali u dubokom snu?

P: Sve aktivnosti se obustavljaju u dubokom snu.

O: Ali vi postojite i u snu i sada. Koje od ova dva stanja je vaše pravo stanje?

P: San i budno stanje su samo slučajnosti. Ja sam suština izvan tih slučajnosti.

(Pogledao je zatim na sat i rekao da je vreme da krene na voz. Pošto se zahvalio Bagavanu, otišao je. Tako je razgovor iznenada završen).

Sledeći razgovor se bavi raznim problemima koji muče filozofe i teologe: Božansko Sveznanje i slobodna volja; prirodni zakoni i Božansko delovanje; personalni i nepersonalni Bog. Ipak, ton odgovora pokazuje da Bagavan sve to smatra prilično sporednim.

P: Kakav je odnos između moje slobodne volje i moći Svevišnjeg?

a) Da li je Svemogućnost Boga u skladu sa slobodnom voljom ega?

b) Da li je Sveznanje Boga u skladu sa slobodnom voljom ega?

c) Da li su prirodni zakoni u skladu sa Božjom slobodnom voljom?

O: Da. Slobodna volja je sadašnjost koja se pojavljuje pred ograničenom sposobnošću vida i volje. Isti taj ego vidi svoju prošlu aktivnost kao deo „zakona” ili pravila – pri čemu je njegova slobodna volja jedna od karika u lancu tog zakona. Ego tada vidi da svemoć i sveznanje Boga deluju kroz pojavljivanje njegove slobodne volje. Tako dolazimo do zaključka da ego mora da prati svet pojavnosti. Prirodni zakoni su manifestacija Božje volje i oni su uspostavljeni.

Sledeći dijalog je karakterističan zato jer pokazuje odbijanje da se diskutuje o teoriji i insistiranje na potrebi za praksom.

P: Da li je Bog ličan?

O: Da, on je uvek prvo lice, Ja, uvek prisutan pred tobom. Pošto daješ prednost svetovnim stvarima, čini ti se da je Bog u pozadini. Ako se odrekneš svega ostalog i počneš da tražiš samo Njega, on će ostati kao „Ja”, Sopstvo.

P: Konačno stanje Ostvarenja se, prema Advaiti, navodi kao potpuno sjedinjenje sa Božanskim, a prema Višišhta-advaiti tumačenju kao uslovljeno sjedinjenje, dok Dvaita tvrdi da nema nikakvog sjedinjenja. Koje od ovih tumačenja treba smatrati ispravnim?

O: Zašto spekulirati o tome šta će se desiti u nekom trenutku u budućnosti? Svi se slažu u tome da „ja” postoji. Bez obzira kojoj školi

pripadao, ozbiljan tragalac treba najpre da otkrije šta je „ja”. Tada će biti dovoljno vremena da sazna kakvo će biti konačno stanje, da li će se „ja” stopiti s Vrhovnim Bićem ili ostati odvojen od Njega. Hajde da ne donosimo unapred zaključak, već ostanemo otvorenog uma.

P: Ipak, zar ne bi neko razumevanje konačnog stanja bilo korisno uputstvo za tragaoca?

O: Nema nikakve svrhe sada pokušavati saznati kakvo će biti konačno stanje Ostvarenja. To nije od suštinskog značaja.

P: Zašto nije?

O: Zato što polaziš od pogrešne osnove. Tvoji zaključci dolaze iz intelekta koji sija samo svetlošću koju dobija od Sopstva. Zar nije preterano od strane intelekta da sudi o onome iz čega crpi svoju slabu svetlost? Kako intelekt, koji nikad ne može da dosegne Sopstvo, može biti kompetentan da utvrdi, a još manje odlučuje o prirodi konačnog stanja Ostvarenja? To je kao kada pokušavaš da izmeriš sunčevu svetlost na njenom izvoru pomoću svetlosti sveće. Vosak će se rastopiti pre nego što se sveća približi Suncu. Umesto što se baviš spekulacijama, posveti se sada i ovde traženju Istine koja je večno unutar tebe.

Ponekad su postavljena pitanja o brojnim hinduističkim bogovima. U vezi s tim treba objasniti da se Hindusi, poput hrišćana i muslimana, klanjaju jednom Bogu. Neka od sledećih pitanja o Bogu postavili su Hindusi. Međutim, oni se takođe klanjaju Bogu u

njegovim najrazličitijim manifestacijama i oblicima pri čemu se imena, oblici ili gledišta međusobno ne negiraju.

P: Zašto se pominje toliko bogova?

O: Telo je samo jedno, ali koliko funkcija obavlja! Izvor svih tih funkcija je jedan. Isto važi i za bogove.

Ponekad bi neko pitao da li su različiti bogovi i njihovi rajevi stvarni. Ali takvo pitanje je polazilo od pretpostavke stvarnosti ovog fizičkog sveta i tela onoga ko postavlja pitanje. Takvu pretpostavku Bagavan nije prihvatao. Umesto toga, on bi preusmerio pitanje, kao i sva ostala, ka potrazi za Stvarnošću.

P: Da li su Bogovi, Išvara i Višnu, zajedno sa svojim rajevima, Kailašom i Vaikuntom, stvarni?

O: Jednako stvarni kao i ti u ovom telu.

P: Mislim na to da li konkretno postoje, isto kao što postoji moje telo, ili su čista izmišljotina poput zečjeg roga?

O: Oni postoje.

P: Ako je tako, moraju negde biti. Gde su?

O: U tebi.

P: Onda su oni samo moja ideja; nešto što stvaram i kontrolišem?

O: Sve je tako.

P: Ali, ja mogu da stvorim čistu izmišljotinu, kao što je zečji rog, ili delimičnu istinu, kao fatamorganu. Međutim, postoje činjenice nezavisne od moje mašte. Da li Bogovi Išvara i Višnu postoje na taj način?

O: Da.

P: Da li je Bog podložan kosmičkom razaranju na kraju ciklusa?

O: Zašto bi bio? Čovek koji spozna Sopstvo, prevazilazi kosmičko razaranje i oslobađa se: pa zašto onda ne bi i Išvara (Bog) koji je beskrajno mudriji i sposobniji od čoveka?

P: Da li postoje Bogovi i đavoli?

O: Da.

P: Kako treba zamisliti Vrhovnu Božansku Svest?

O: Kao ono što jeste.

Naročito su bila interesantna pitanja koja je postavio jedan muslimanski profesor, o himnama koje je Bagavan napisao i posvetio Bogu u obličju Arunačale.

P: Pročitao sam „Pet Himni”. Vidim da su one posvećene Arunačali. Ali vi ste nedualista, pa kako onda možete da se Bogu obraćate kao odvojenom Biću?

O: Poklonik, Bog i himne, svi su Sopstvo.

P: Ali vi se obraćate Bogu. Ovo brdo, Arunačalu, konkretno nazivate Bogom.

O: Ako vi Sopstvo možete da identifikujete s telom, zašto poklonici ne bi mogli da ga identifikuju sa Arunačalom?

P: Ako je Arunačala Sopstvo, zašto je baš njega trebalo izdvojiti od mnoštva drugih brda? Bog je svuda, zašto ga navodite kao Arunačalu?

O: Šta vas je iz Alahabada privuklo na ovo mesto? Šta je privuklo sve ove ljude oko vas?

P: Šri Bagavan.

O: A šta je mene ovde privuklo? Arunačala. Privlačna moć ne može da se negira. Opet, Arunačala je unutra, a ne spolja. Sopstvo je Arunačala.

P: U svetim knjigama se koristi nekoliko termina: Atman, Paramatman, Para itd. Kakve su razlike među njima?

O: Onima koji ih koriste znače isto, ali ih različiti ljudi shvataju na različite načine, u skladu sa nivoom svog razvoja.

P: Ali zašto koristite toliko reči da biste označili istu stvar?

O: Zavisi od okolnosti. Sve one označavaju Sopstvo. Reč Para označava ono što je nerelativno, ili izvan svega relativnog, tj. Apsolutno.

Bagavan je često iznosio primedbe koje bi površni kritičar mogao da shvati kao agnostičke ili ateističke, baš kao što su to činili površni kritičari Bude. Na primer, mogao je da kaže:

O: Zašto brinuti o Bogu? Mi ne znamo da li Bog postoji, ali znamo da postojimo mi. Zato se prvo usredsredite na sebe. Saznajte ko ste vi.

Nije bilo agnosticizma, pošto je Bagavan, kao i Buda, govorio iz savršenog znanja. On se jednostavno stavljao u poziciju onog ko postavlja pitanja i savetovao mu da se više usredsredi na ono što zna nego na ono u šta samo veruje. Ponekad bi govorio ljudima da se ne muče pitanjima postoji li Bog ili da li Ostvarenje podrazumeva jedinstvo s Bogom, već da jednostavno teže tome da spoznaju Sebe i kad to postignu, onda će znati. Teoretisanje o tome im neće pomoći.

Malajalamsku verziju *Ulladu Narpadu* (Četrdeset stihova) je pročitao jedan poklonik posetiocu. Kada je završio, ovaj je postavio pitanje Bagavanu: „Šta je sa upućivanjem na dualnost tokom nečijeg napora i jedinstva na kraju?

B: To se odnosi na ljude koji misle da se duhovno stremljenje mora započeti s dualističkom idejom. Kažu da postoji Bog i da se treba moliti i meditirati sve dok se konačno pojedinac ne sjedini s Bogom. Drugi kažu da pojedinac i Vrhovno Biće uvek ostaju odvojeni i da se nikada ne spajaju.

Ali nemojmo sada brinuti šta će se desiti na kraju. Svi se slažu s tim da pojedinac sada postoji. Dakle, neka čovek otkrije to, tj. otkrije svoje Ja. Posle će biti dovoljno vremena da se sazna da li će se Sopstvo stopiti s Vrhovnim, da li je deo njega ili ostaje odvojeno. Hajde da ne pretpostavljamo zaključak. Budite otvorenog uma, zaronite u sebe i pronađite Sopstvo. Istina će vam se razjasniti, zašto onda pokušavate da unapred odlučite da li je to apsolutno, kvalifikovano jedinstvo ili dualnost? U tome nema smisla. Vaša odluka bi morala da bude doneta logikom i intelektom, ali intelekt svoju svetlost crpi iz Sopstva (Najviše Moći), pa kako onda njegov odraz i delimična svetlost mogu da zamisle celokupnu i prvobitnu svetlost? Intelekt ne može da dosegne Sopstvo, pa kako onda može da spozna njegovu prirodu?

Objašnjavajući jednoj posetiteljki iz Amerike, Bagavan je rekao:

Sopstvo je jedino Stvarno. Sve drugo je nestvarno. Um i intelekt ne postoje izvan tebe. U Bibliji piše: „Budi miran i znaj da sam ja Bog.” Tišina je jedino što je potrebno da bismo otkrili da je „Ja jesam” zapravo Bog.

Kasnije je dodao:

Cela Vedanta sadržana je u dve biblijske fraze: „Ja sam ono što jesam” i „Budi miran i znaj da sam Ja Bog”.

Onome kome je samoispitivanje bilo preteško, preporučivao bi predanost i pokornost.

P: Na šta treba misliti prilikom meditacije?

O: Šta je meditacija? To je zaustavljanje misli. Uznemireni ste mislima koje neprestano jure jedna za drugom. Držite se jedne misli da bi se druge izbacile. Konstantna praksa će umu dati neophodnu snagu da se posveti meditaciji. Meditacija se razlikuje prema stepenu napredovanja tragaoca. Ako je neko spreman za to, može direktno da se okrene onom koji misli i on će automatski potonuti u svoj izvor, a to je Čista Svest. Ako ne može da se direktno drži onog koji misli, treba da meditira o Bogu. Vremenom će postati dovoljno čist da se drži onog koji misli i uroni u apsolutno Biće.

Ako je neko izabrao put služenja Bogu, tada ga je Bagavan upućivao na potpunu predanost.

P: Bog se opisuje kao manifestovan i nemanifestovan. O manifestovanom se kaže da obuhvata svet kao deo svog bića. Ako je tako, onda nama, kao delu sveta, treba da bude lako da Ga spoznamo u Njegovom manifestovanom obliku.

O: Spoznaj sebe pre nego što pokušavaš da spoznaš prirodu Boga i sveta.

P: Da li spoznati sebe znači spoznati Boga?

O: Da, Bog je unutar tebe.

P: Šta mi onda stoji na putu da spoznam sebe ili Boga?

O: Tvoj nemirni um i pogrešan način života.

P: Ja sam krhko biće. Ali zašto svemoćna moć Gospoda unutar mene ne ukloni prepreke?

O: Da, učiniće to, ako imaš težnju.

P: Zašto On ne bi stvorio težnju u meni?

O: Onda se predaj.

P: Ako se predam, zar molitva Bogu nije potrebna?

O: Sama predaja je najmoćnija molitva.

P: Ali zar nije potrebno razumeti Njegovu prirodu pre nego što se čovek preda?

O: Ako veruješ da će Bog učiniti sve što želiš da uradi, onda Mu se predaj. U suprotnom, pusti Boga i spoznaj sebe.

Ako je predaja istinska, onda nema teškoća niti frustracija.

P: Mi smo svetovni ljudi i opterećeni smo patnjama koje ne možemo da prevaziđemo. Molimo se Bogu i ipak nismo zadovoljni. Šta treba da radimo?

O: Imajte veru u Boga.

P: Predajemo Mu se, ali ipak nema pomoći.

O: Ako ste se predali, to znači da morate da prihvatite Božju volju i da ne budete ogorčeni zbog onoga što se možda neće dogoditi da bi vas usrećilo. Stvari se mogu odvijati drugačije nego što se čini. Nesreća često ljude vodi ka veri u Boga.

P: Ali, mi smo svetovni ljudi. Imamo žene i decu, prijatelje i rodbinu. Ne možemo ih zanemariti i predati se Božjoj volji a da ne sačuvamo neki trag individualnosti.

O: To znači da se zapravo niste predali, kako tvrdite da jeste. Sve što treba da uradite jeste da imate poverenja u Boga.

Put predanosti znači da sve treba da prepustimo Bogu.

O: Gospod nosi sav teret sveta. Znajte da lažno „ja” koje pretpostavlja da nosi taj teret nalikuje uklesanoj figuri pri dnu hrama koja izgleda kao da nosi težinu tornja. Čija je krivica ako putnik, umesto da svoj prtljag stavi na kolica koja ionako nose sav teret, nosi ga na glavi i sebi stvara neprijatnosti?

Nikad ne smemo da budemo nestrpljivi u želji da dostignemo brzo Ostvarenje. Onome ko je bio jako ogorčen zbog toga, Bagavan je odgovorio:

O: Predajte se Bogu i prihvatite Njegovu volju bez obzira na to da li se On pojavljuje ili nestaje. Čekajte da bude zadovoljan. Ako želite da On radi kako vi želite, onda to nije predaja, već naređivanje. Ne možete tražiti od Njega da vam se pokori a da istovremeno mislite da ste se predali. On zna šta je najbolje, kada i kako to učiniti. Potpuno sve prepustite Njemu. Teret je Njegov i više nemate briga. Sve vaše brige su Njegove. To je ono što se podrazumeva pod predajom.

Čak i molitva može ukazivati na nedostatak poverenja u Boga i Bagavan obično nije podsticao molitve sa ciljem traženja nečega.

O: Oni se mole Bogu i završavaju sa rečima: „Neka bude volja Tvoja”. Ako treba da bude volja Njegova, zašto se uopšte mole? Božja volja postoji uvek i u svim okolnostima. Individue ne mogu delovati svojom voljom. Prepoznajte snagu Božje volje i ostanite mirni. Bog se brine o svakome. On je stvorio sve. Vi ste samo jedan od dve milijarde. Kada se brine o toliko

mного ljudi, zar će vas zanemariti? Čak i zdrav razum nalaže da treba prihvatiti Njegovu volju.

Nije potrebno govoriti Mu svoje potrebe. On ih zna sam i brinuće se o njima.

Međutim, ponekad bi potvrđivao delotvornost molitve. Kao i u drugim pitanjima, izneo bi gledište koje bi najbolje pomoglo duhovnom razvoju konkretnog čoveka.

P: Da li će nam molitve biti uslišene?

O: Da. Nijedna misao nikada neće biti uzaludna. Svaka će misao, pre ili kasnije proizvesti svoj efekat. Sila misli nikad neće biti uzaludna.

Ovo upućuje na doktrinu koja ide znatno šire od ličnog odgovora antropomorfnog Boga. Ukazuje na univerzalnu snagu misli koje proizvode dobro ili zlo, i njihove posledice po onog koji misli. Razumevanje ovoga podrazumeva veliku odgovornost, i to podjednako za misli kao i za postupke, upravo kao što je Hristos ukazao da je podjednako grešno požudno gledati ženu i činiti preljubu s njom. Sledeći odlomak pokazuje koliko je ovo učenje bilo daleko od bilo kakvog humanizovanog pojma o Bogu.

Sunce izlazi bez sopstvene želje, odluke ili napora; i zbog njegovog prisustva, sočivo emituje toplotu, lotos cveta, voda isparava, ljudi obavljaju svoje dužnosti u životu. U blizini magneta pomera se igla. Slično tome, duša

ili điva, pod kontrolom trostruke aktivnosti guna stvaranja, održavanja i uništenja, a koja se odvija zbog jedinstvene Prisutnosti Vrhovnog Gospoda, obavlja aktivnosti u skladu sa svojom karmom, a zatim se umiruje. Ali sam Bog nema nikakve namere, ne dotiče Ga nijedna aktivnost ili događaj. Ovo stanje besprekorne uzdržanosti, može se uporediti sa suncem koje ostaje netaknuto aktivnostima života ili sa sveprisutnim etrom, na koji ne utiče interakcija složenih kvaliteta preostala četiri elementa.

RELIGIJE

Iz onoga što smo rekli u prethodnom poglavlju, trebalo bi da bude jasno da Bagavanovo učenje nije bilo suprotstavljeno nijednoj religiji. Ako bi filozofi ili teolozi hteli da raspravljaju o tome da li je čovekova duša trajno i suštinski odvojena od Božanskog Bića, on bi odbio da se upusti u polemiku s njima, već bi pokušao da ih okrene ka duhovnom stremljenju, kao što je to, na primer, slučaj u njegovom razgovoru sa jezuitskim sveštenikom. Ako bi dostigli Spoznaju, znali bi, a teorijsko znanje bez Spoznaje im ionako ne bi pomoglo.

Strogo govoreći, Bagavan nije bio ograničen samo na hinduizam niti vezan za hinduističke rituale, budući da ova religija priznaje da je onaj ko je utemeljen u stalnom, svesnom identitetu Sopstva, iznad

svih religija. On je vrh planine na kome se susreću različite staze. Bagavan je imao mnogo poklonika koji nisu bili Hindusi – hrišćani, muslimani, Parsi i drugi – i nikada nikome nije preporučivao da promeni svoju religiju.

Religija uključuje dva vida delovanja, horizontalno i vertikalno. Horizontalno delovanje uravnotežuje i kontroliše život pojedinca i društva u skladu s njegovom verom i moralom, dajući priliku i podsticaj za dobar život koji vodi ka dobrom kraju. Vertikalno pruža duhovne puteve onima koji teže da dostignu više stanje ili shvate najvišu Istinu tokom ovog života na zemlji. Bagavan se više bavio vertikalnim aspektom, putevima ka Ostvarenju i zato njegovo učenje nije korespondiralo ni sa jednom religijom. On je vodio one koji su ga sledili na najdirektnijem i centralnom putu, u potrazi za Sopstvom, a za to je svaka religija mogla da posluži kao osnova. Odobravao je svaku religiju, a kada su mu dolazili ljudi koji nisu sledili nijednu religiju, nije insistirao da to čine. Kada su ga pitali o različitim verskim praksama, isticao je njihovo dublje značenje, a o različitim religijama – njihovu jedinstvenost.

P: Šta je joga?

O: Joga (ujedinjenje) je potrebna onome ko se nalazi u stanju razdvojenosti. Ali u stvarnosti postoji samo Jedno. Ako spoznaš Samog Sebe, neće biti razlike.

P: Da li je efikasno kupanje u reci Gang?

O: Gang je unutar tebe. Kupaj se u tom Gangu i onda nećeš drhtati od hladnoće.

P: Treba li da ponekad čitamo Bagavad-gitu?

O: Uvek.

P: Smemo li da čitamo Bibliju?

O: Biblija i Gita su isto.

P: Biblija uči da se čovek rađa grešan.

O: Čovek je greh. U dubokom snu ne postoji osećaj „ja sam čovek”. Telo-misao rađa ideju greha. Samo rađanje misli je greh.

P: Biblija tvrdi da čovekova duša može biti izgubljena.

O: „Ja” misao je ego i on može da se izgubi. Pravo „Ja” je „Ja sam onaj koji jesam”.

Maharši je odbacivao ideje o postojanju različitih svetovara-
rajeva, bilo hinduističkim ili bilo kojim drugim, jer dok postoji oblik,
postoji i posmatrač, posmatrano i posmatranje, a ne Jedno Sopstvo.

P: Postoji kratak opis duhovnih iskustava svete Tereze u martovskom izdanju „Prabuda Barata”. Ona se klanjala kipu Device Marije koja je oživela pred njenim očima i doživela je blaženstvo. Da li je to isto što i *šaktipata*?

O: Kada kip oživi, to ukazuje na duboku meditaciju (*dhyana bala*). Šaktipata priprema um za okretanje ka Sebi. Postoji i praksa koncentracije uma na sopstvenu senku koja nakon izvesnog vremena oživljava i odgovara na postavljena pitanja. To je posledica snage uma ili dubine meditacije. Sve što je spoljašnje, prolaznog je karaktera. Takvi fenomeni mogu da donesu trenutnu radost, ali se pomoću njih ne ostvaruje trajni mir (*shanti*). On se ostvaruje samo uklanjanjem *avidje* (neznanja).

P: Zar Boga ne možemo da vidimo u konkretnom obliku?

O: Da. Bog se vidi u umu. Konkretnan oblik može da se vidi, ali je on ipak samo u umu poklonika. Oblik i izgled u kojima se Bog manifestuje, određuje um poklonika. Ali to nije krajnje iskustvo. U njemu postoji osećaj dualnosti. To je kao san ili vizija. Nakon što se Bog opazi, počinje samoispitivanje, a to vodi ka Ostvarenju Sopstva. Samoispitivanje je krajnja staza.

Njegovi odgovori su ponekad bili tajanstveni i epigramski. Njihov pomalo oštar oblik može da odražava agresivan način onoga ko postavlja pitanje.

P: Koja je najbolja od svih religija? Koja je Bagavanova metoda?

O: Sve metode i religije su iste.

P: Ali uče se različite metode za postizanje Oslobođenja.

O: Zašto bi se oslobodio? Zašto ne bi ostao onakav kakav si sada?

P: Želim da se oslobodim patnje. Osloboditi se patnje se naziva Oslobođenjem.

O: Tome uče sve religije.

P: Ali, koji je metod?

O: Vрати se nazad putem kojim si došao.

P: Odakle sam došao?

O: To je upravo ono što moraš da saznaš. Da li su se ova pitanja javljala dok si spavao? A ipak si tada postojao. Zar nisi bio ista osoba?

P: Da, postojao sam u snu. I um je takođe postojao. Ali čula su se isključila tako da nisam mogao da govorim.

O: Da li si ti osoba? Da li si um? Da li se um oglašavao dok si spavao?

P: Ne. Ali autoriteti kažu da je individualnost različita od Boga.

O: Ne obaziri se na Boga; govori za sebe.

P: A šta je sa mnom? Ko sam ja?

O: To je upravo ono što moraš da saznaš. Tada ćeš znati sve. Ako ne saznaš, onda će biti dovoljno vremena za pitanja.

P: Kada se probudim, vidim ovaj svet i nimalo se nisam promenio.

O: Ali to ne znaš dok spavaš. A ipak postojiš u oba stanja. Ko se sada promenio? Da li je tvoja priroda da se menja ili ostane nepromenjena?

P: Kako se to može dokazati?

O: Da li je nekome potreban dokaz o postojanju sopstvenog bića? Samo budi svestan sebe i sve drugo će se tada znati.

P: Zašto se onda dualisti i nedualisti međusobno prepiru?

O: Kada bi se svako bavio svojim poslom (traganjem za Ostvarenjem), ne bi bilo nikakvih prepirki.

Duhovno iskustvo može biti različito izraženo jer se neki oblik mora dati Bezobličnom kako bi se uopšte izrazilo, ali suštinski su isti.

P: Da li je iskustvo najvišeg stanja za sve isto ili postoje neke razlike?

O: Najviše stanje je isto i iskustvo je isto.

P: Ali, ja pronalazim neke razlike u tumačenju najviše istine.

O: Tumačenja su stvorena umom. Umovi su različiti, pa se i tumačenja razlikuju.

P: Mislim da to znači da se učitelji izražavaju na različite načine.

O: Njihovi načini izražavanja mogu da se razlikuju u zavisnosti od prirode tragaoca.

P: Jedan govori u terminima hrišćanstva, drugi islama, treći budizma, itd. Da li je to zbog njihovog vaspitanja?

O: Kakvo god da je njihovo vaspitanje, iskustvo im je isto. Razlikuju se samo načini izražavanja, u skladu sa okolnostima.

Isto je i s različitim putevima i školama unutar jedne religije.

P: Različiti učitelji su osnovali različite škole i propovedali različite Istine, tako zbunjujući ljude. Zašto?

O: Svi su oni podučavali istoj istini, ali s različitih stanovišta. Takve razlike su bile neophodne da bi se zadovoljile potrebe različitih umova, ali svi otkrivaju istu istinu.

P: Budući da su preporučili različite puteve, koji od njih treba slediti?

O: Govoriš o putevima kao da si ti negde a Sopstvo negde drugde i kao da treba da ideš i dostigneš ga. Ali Sopstvo je zapravo ovde i sada, i ti si uvek Ono. To je isto kao da si ovde i pitaš ljude za put do Ramanašrama, a onda se žališ što ti svako pokazuje drugačiji put i pitaš koji da slediš.

Iako je Bagavan odobravao sve religije, istovremeno je pozivao ljude da ih prevaziđu i dosegnu Jedno Sopstvo. Pol Branton (autor knjige *U potrazi za tajnom Indijom*), pitao je Bagavana o različitim učenjima o raju i paklu.

P: Zašto religije govore o bogovima, raju, paklu itd.?

O: Samo da bi ljude naterale da shvate da su na istom nivou sa ovim svetom i da je jedino Sopstvo stvarno. Religije se usklađuju s tačkom gledišta tragaoca. (Uzmimo na primer Bagavad-gitu; kada je Arđuna rekao da se neće boriti protiv svojih rođaka i staraca, da neće da ih ubija da bi osvojio kraljevstvo, Šri Krišna je rekao: „Niko od njih, ti ili ja, nije postojao ranije, niti smo sada, niti ćemo postojati kasnije. Niko nije rođen, niko nije umro, niti će tako biti ubuduće”. I nadalje, kako je razvijao ovu temu, rekao je da je isto uputstvo dao Suncu a preko njega Išvari. Arđuna je pitao kako je to

moguće pošto je on rođen pre samo nekoliko godina, dok su Sunce i Išvara živeli pre mnogo vekova. Krišna je tada shvatio njegov pogled na stvari i rekao: „Da, bilo je mnogo tvojih i mojih inkarnacija. Ja ih sve znam, ali ih ti ne znaš”. Takve izjave mogu da deluju kontradiktorno ali su istinite u odnosu na gledište onog ko postavlja pitanje. Hristos je takođe rekao: „Bio sam i pre Avrama”.

P: Kakva je svrha takvih opisa u religiji?

O: Samo da bi se uspostavila stvarnost Sopstva.

P: Bagavan uvek govori s najviše tačke gledišta.

O: (Osmehujući se) Ljudi neće razumeti čistu i jednostavnu istinu – istinu njihovog svakodnevnog, uvek prisutnog i večnog iskustva. To je Istina Sopstva. Da li postoji neko ko nije svestan Sopstva? Pa ipak, ne vole ni da čuju za to, dok su željni da saznaju šta je iza – raj, pakao i reinkarnacija. Pošto vole misteriju, a ne čistu istinu, religije im u tome ugađaju samo da bi ih na kraju dovele do Sopstva. Štaviše, ma koliko lutali, na kraju se morate vratiti Sopstvu; zašto onda ne biste ostali u Sopstvu ovde i sada?

U prethodnom odlomku citiran je deo u kojem se pokloniku preporučuje da neprestano čita GITU ili Bibliju; a ipak, u drugim prilikama je Bagavan podsećao ljude da se i ti spisi moraju prevazići.

Svi sveti spisi imaju za cilj samo da čoveka navedu da se vrati svom prvobitnom izvoru. Ne treba da stiče ništa novo. Samo treba da se oslobodi lažnih ideja i beskorisnih vezanosti. Ali umesto da to učini, on pokušava da uhvati nešto čudno i misteriozno jer veruje da mu sreća leži negde drugde. To je greška.

Svi spisi, bez izuzetka, kažu da um treba da bude pokoren kako bi se postiglo spasenje. I kada se jednom spozna da je kontrola uma njihov krajnji cilj, uzaludno je neprekidno baviti se njima. Ono što je potrebno za takvu kontrolu je istraživanje sebe pomoću pitanja „Ko sam ja?”. Kako se ovo istraživanje u potrazi za Sopstvom može postići proučavanjem svetih spisa? Čovek treba da spozna Sopstvo Očima mudrosti. Da li je Rami potrebno ogledalo da bi prepoznao sebe kao Ramu? Ono na šta se odnosi „ja”, nalazi se unutar pet omotača, dok su spisi izvan njih. Zato je uzaludno Sopstvo tražiti posredstvom svetih spisa koje se može spoznati čak i potpunim odbacivanjem pet omotača.

Istraživati „Ko sam ja, ko je taj u okovima?” i spoznati svoju pravu prirodu jedino je Oslobođenje. Održavati um neprestano usmerenim ka unutra i tako boraviti u Sopstvu je Atmavičara (Samoispitivanje) dok *djana* (meditacija) podrazumeva neprekinuto kontempliranje Sebe kao Sat-Ćit-Ananda (Postojanje-Svest-Blaženstvo). Zaista, u jednom trenutku, čovek će morati da zaboravi sve što je naučio.

Ostvaren čovek izranja kao Onaj na koga se odnose svi atributi nabrojani u svetim spisima. Stoga, za njega su ti sveti spisi potpuno beskorisni.

POGLAVLJE 2.

OD TEORIJE DO PRAKSE

Kao što je prikazano u prethodnom poglavlju, teorija koju je Maharši izlagao imala je za cilj samo da posluži kao osnova za praksu. Međutim, potreba za praksom donela je još jednu granu teorije, onu o slobodnoj volji ili predodređenosti, jer je bilo puno onih koji su se pitali zašto bi trebalo ulagati bilo kakav napor ako je sve unapred određeno, ili ako se svi svakako vraćaju svom Izvoru.

Jedan posetilac iz Bengala je rekao: „Šankara kaže da smo svi slobodni, tj. da nismo vezani i da ćemo se svi vratiti Bogu odakle smo došli, kao iskre iz vatre. Ako je to tako, zašto onda ne bismo činili najrazličitije grehe?”

Bagavanov odgovor mu je pokazao da to ne može biti gledište ega.

O: Tačno je da nismo vezani. To znači da pravo Sopstvo nije u ropstvu. I tačno je da ćete se na kraju vratiti svom Izvoru. Ali u međuvremenu, ako činite grehe, kako vi ih nazivate, suočićete se s posledicama. Ne možete ih izbeći. Ako vas neko udari, možete li reći: „Slobodan sam. Nisam pogođen tim udarcem i ne osećam bol. Neka nastavi da me udara.” Ako to zaista

možete da osetite, onda možete da radite šta god želite, ali kakva je korist od toga da samo rečima kažete da ste slobodni?

Bagavan je povremeno davao izjave koje su na prvi pogled ličile na potvrdu potpune predodređenosti. Kada je u mladosti napustio svoj dom, već utvrđen u samospoznaji, majka ga je tražila i konačno pronašla. Tada se nalazio u ćutnji, i na njenu molbu da se vrati kući, svoj odgovor je napisao, umesto da ga izgovori:

Svemogući upravlja sudbinom duše u skladu s njenom *prarabda karmom* (sudbina koja se mora ostvariti u ovom životu, koja je skup delovanja iz prošlih života). Šta god bilo predodređeno da se ne desi, neće se desiti, koliko god se trudili. Šta god je predodređeno da se desi, desiće se, ma koliko se vi trudili da to sprečite. To je sigurno. Najbolje je stoga ostati u tišini.

Na isti način je ponekad govorio i poklonicima.

Sve aktivnosti kroz koje telo treba da prođe, određene su u trenutku njegovog rođenja. Nije do vas ni da ih prihvatite, niti da ih odbacite. Jedina sloboda koju imate je da okrenete svoj um ka unutra i odreknete se svih aktivnosti.

Pozivajući se na odgovor Bagavana gospođi Desai 3. januara 1946. godine, upitao sam ga: „Da li su unapred određeni samo važni događaji u čovekovom životu, kao što je njegovo zanimanje ili profesija, ili su takođe

unapred određene i sitne radnje, kao što je npr. uzeti čašu vode ili premestiti se iz jednog kraja sobe u drugi?

O: Sve je unapred određeno.

P: Kakvu onda čovek tu ima odgovornost i slobodnu volju?

O: Zašto telo postoji? Ono je osmišljeno da obavlja različite stvari koje su mu namenjene u ovom životu. Što se tiče slobode, čovek je uvek slobodan da se ne poistovećuje s telom i da ne bude dotaknut radošću i patnjom koje proističu iz njegovih aktivnosti.

Zapravo, pitanje slobodne volje ili predodređenosti uopšte ne nastaje iz ugla nedualnosti. To je kao kada bi se grupa ljudi koja nikada nije čula za radio, okupila oko radio-prijemnika i prepirala oko toga da li čovek koji se nalazi u kutiji mora da peva ono što mu predajna stanica naloži ili može da menja delove pesme. Odgovor je da u kutiji nema čoveka i zato ovo pitanje i ne nastaje. Slično tome, odgovor na pitanje da li ego poseduje slobodnu volju ili ne, jeste da ego ne postoji i zato se pitanje i ne pojavljuje. Zbog toga je Bagavanov uobičajen odgovor bio da predloži onome ko postavlja pitanje da otkrije ko je taj ko ima slobodnu volju ili je predodređen.

P: Da li čovek ima bilo kakvu slobodnu volju ili je sve u njegovom životu unapred određeno?

Pitanje je isto kao gorenavedeno, ali se odgovor menja u skladu s potrebama onoga ko postavlja pitanje. U stvari, ako nemamo u vidu ono što je upravo rečeno o nestvarnosti ega, izgleda prilično kontradiktorno.

O: Slobodna volja postoji zajedno sa individualnošću. Dokle god traje individualnost postoji i slobodna volja. Svi Sveti spisi su zasnovani na ovoj činjenici i savetuju da se ideja o slobodnoj volji pravilno usmeri.

Da li je ovo zaista kontradiktorno u odnosu na prethodno dato objašnjenje? Ne, jer prema učenju Bagavana, sama individualnost je iluzorna. Sve dok čovek zamišlja da ima svoju individualnost, zamišljaće i da ima slobodnu volju. Ova dva neizbežno postoje zajedno. Problem predodređenosti i slobodne volje oduvek je mučio filozofe i teologe i uvek će biti tako jer je nerešiv na nivou dualnosti, odnosno na pretpostavci da postoji jedno biće, koje je Tvorac, i mnoštvo drugih, odvojenih bića koja su stvorena. Ako imaju slobodnu volju, onda Tvorac nije sveprisutan i sveobuhvatan – ne zna šta će se desiti jer sve zavisi od njihove odluke; i ne može da kontroliše sva dešavanja jer ona imaju moć da ih promene. S druge strane, ako je Tvorac sveznajuć i svemoguć, On ima unapred saznanje o svemu što će se desiti i kontroliše sve, i stoga bića ne mogu da imaju moć odlučivanja, odnosno slobodne volje. Međutim, na nivou Advaita ili nedualnosti, takav problem ne postoji. Istina je da ego nema slobodnu volju, jer nema ega; ali na nivou prividne stvarnosti, ego se sastoji od slobodne volje – to je iluzija slobodne volje koja stvara iluziju ega. To

je imao u vidu Bagavan kada je rekao da: „Sve dok postoji individualnost, postoji i slobodna volja”. Sledeća rečenica u njegovom odgovoru preusmerava postavljča pitanja s teorije na praksu.

Otkrij ko je taj koji ima slobodnu volju ili je predodređen i ostani u tom stanju. Tada se oba prevazilaze. To je jedini cilj rasprave o ovim pitanjima. Ko postavlja ta pitanja? Otkrij to i budi u miru.

Jedini put *karme* (delovanja), *baktija* (predanosti) *joge* i *gjane* (znanja) jeste da istražiš ko je taj koji ima karmu, *vibakti* (nedostatak predanosti), *vijogu* (razdvojenost) i *agjanu* (neznanje). Kroz ovo istraživanje, ego nestaje i stanje trajnog prebivanja u Sopstvu, u kome nijedan od ovih negativnih kvaliteta nikada nije postojao, preostaje kao jedina Istina.

Sve dok je čovek akter, on žanje plodove svojih dela, ali čim spozna Sopstvo kroz samoispitivanje, ko je taj akter, njegov osećaj da je akter nestaje i okončava se trostruka karma. To je stanje večnog Oslobođenja.

Bagavan je rekao: „Mi smo u stvarnosti svi Sat-Ćit-Ananda (Postojanje-Svest-Blaženstvo), ali zamišljamo da smo vezani (sudbinom) i da trpimo svu ovu patnju”.

Pitao sam ga zašto to zamišljamo, zašto nas obuzima to stanje neznanja (*agjane*).

Bagavan je rekao: „Zapitaj se kome je došlo to neznanje i otkrićeš da nikada i nije došlo i da si ti oduvek bio „Sat-Ćit-Ananda”. Čovek prolazi kroz najrazličitije askeze da bi postao ono što već jeste. Svi naponi se svode na to da se oslobodimo pogrešnog utiska da smo ograničeni i vezani patnjama *samsare* (ovog života).

P: Postoji li predodređenost? Ako će se desiti ono što je predodređeno da se desi, ima li koristi od molitve ili bilo kakvih napora ili bi trebalo da ostanemo pasivni?

Ovo je sažet oblik pitanja koje je Bagavanu vrlo često postavljano, a odgovor je karakterističan po tome što ne izlaže teoriju, već propisuje šta treba raditi.

O: Postoje samo dva načina da se prevaziđe sudbina ili da postanemo nezavisni od nje. Jedan je da istražite ko prolazi kroz ovu sudbinu i otkrijete da je samo ego vezan za nju, a ne Sopstvo, i da ego ne postoji. Drugi način je da uništite ego, potpunom predajom Gospodu, shvatajući svoju bespomoćnost i stalno ponavljajući: „Ne ja, već Ti, o, Gospode” i potpunim odustajanjem od svakog osećaja „ja” i „moje”, prepuštajući Gospodu da radi s vama šta želi. Predaja se nikad ne može smatrati potpunom sve dok tragalac nešto želi od Gospoda. Prava predaja je ljubav prema Bogu radi ljubavi i ničega drugog, čak ni radi spasenja. Drugim rečima, potpuno brisanje ega je neophodno za uklanjanje sudbine, bilo da to postizete kroz samoispitivanje ili kroz put predanosti (*bakti-marga*).

Ovaj način odgovora je zajednički duhovnim učiteljima. Sećam se da sam jednom čitao knjigu o životu sufi sveca Abu Saida koju je napisao profesor Nikolson. Autor je zaključio da je svetac čini se teorijski podučavao o predodređenosti, ali je praktično učio o slobodnoj volji.

Koliko god to filozofima bilo zbunjujuće, to je stav svih duhovnih učitelja. Kao što je Hristos tvrdio da ni vrabac ne može da padne iz gnezda bez Božje volje i da su čak i vlasi na čovekovoј glavi izbrojane, baš kao što Kuran tvrdi da se sva znanja i moć nalaze u Božjim rukama i da On usmerava onoga koga želi i zavodi s puta onoga koga želi; ipak i Hristos i Kuran opominju ljude na ispravan napor i osuđuju greh. Bagavan je bio vrlo kategoričan u tome da je neophodan napor. U svakodnevnom životu svi to shvataju, bez obzira na teorijsko mišljenje koje zastupaju. Čovek ulaže fizički napor da bi stavio hranu u usta i jeo, a pri tom ne kaže: „Kakva je korist od hrane ako mi je predodređeno da umrem od gladi?” On ulaže mentalni napor da zaradi novac kako bi kupio hranu. Zašto bi onda primenjivao drugačiju logiku kad je u pitanju duhovni napor?

Jedan mladić iz Kolomba, Cejlona, rekao je Bagavanu: “J. Krišnamurti podučava metod svesnosti bez napora koji se razlikuje od metode namerne koncentracije. Da li bi Bagavan bio ljubazan da objasni kako je najbolje praktikovati meditaciju i kakav oblik treba da ima predmet meditacije?”

O: Prirodna svesnost bez napora i izbora je naša prava priroda. Ako možemo da dostignemo to stanje i ostanemo u njemu, to je dobro. Ali do tog stanja ne može da se dođe bez napora voljne meditacije. Sve nagomilane *vasane* (latentne tendencije) usmeravaju um prema spoljašnjim objektima. Sve takve misli treba napustiti i um usmeriti unutra, što za većinu ljudi zahteva napor. Naravno, svi Učitelji i svi Sveti spisi govore aspirantu da

ostane u tišini, ćutnji, ali to nije lako učiniti. Zato je sav taj napor neophodan.

Ćak i ako pronađemo nekoga ko je postigao ovakvo najviše stanje tišine, budite sigurni da je neophodan napor već učinio u prethodnom životu. Dakle, svesnost bez napora i izbora se postiže tek nakon namerne meditacije. Ta meditacija može da ima bilo koji oblik koji vam najviše odgovara. Pronađite šta je ono što vam pomaže da zadržite druge misli i usvojite to kao svoju meditaciju.

U vezi s tim, Bagavan je citirao nekoliko stihova velikog tamilskog pesnika i sveca *Thayumanavara*, ćija je suština sledeća: Blaženstvo će uslediti ako oстанеš miran, ali koliko god svom umu govorio ovu istinu, on neće ostati miran. Um je taj koji govori umu da bude miran, da bi postigao blaženstvo, ali on to neće učiniti. Iako su svi spisi to rekli i iako to svakodnevno možemo da ćujemo od duhovnih mudraca, pa i od našeg Gurua, mi nikada nismo tihi, već lutamo u svetu iluzije (*maja*) i ćulnih objekata. Zato je potreban svestan, voljni napor da se postigne to stanje mirovanja bez napora.

Zaista, sve dok se ne postigne to vrhunsko stanje bez napora, nemoguće je da ćovek ne ulaže napor. Njegova sopstvena priroda ga na to primorava, baš kao što je Šri Krišna u Bagavad-giti rekao Arđuni da će ga njegova sopstvena priroda naterati da se bori.

P: Źeleo bih da se dodatno prosvetlim. Treba li da se trudim ili da uopšte ne ulažem nikakav napor?

O: Sada je nemoguće da ne ulažeš napor. Kako više budeš napredovao, biće nemoguće da ulažeš napor.

P: Koja je razlika između meditacije i samadija ili potpune apsorbovanosti u Sopstvu?

O: Meditacija se pokreće i održava svesnim naporom uma. Kada takav napor potpuno utihne, to se naziva samadi.

Ako možeš da ostaneš miran ne baveći se drugim aktivnostima, to je dobro. Ali ako to nije moguće, od kakve je onda koristi neaktivnost što se tiče Realizacije? Sve dok si primoran da budeš aktivan, nemoj odustati od pokušaja da spoznaš Sebe.

Meditacija je borba. Čim počneš da meditiraš, druge misli će se gomilati, udruživati, pokušavati da preplave tu jednu misao za koju pokušavaš da se držiš. Ta misao mora postepeno da osnažuje upornim vežbanjem. Kada ojača, ostale misli će se razbežati. To je borba koja se uvek odvija tokom meditacije.

Sve dok ego traje, neophodan je napor. Kad ego nestane, delovanje postaje spontano. Nema uspeha bez truda. Kontrola uma nije privilegija koja se dobija rođenjem. Retki koji uspeju, svoj uspeh duguju upornosti.

Ponekad se doživljaji Prosvetljenja postignu pre nego što postanu trajni i u takvim slučajevima napor i dalje ostaje neophodan.

Napor je neophodan sve do stanja Ostvarenja. Čak i tada, Sopstvo bi trebalo spontano da postane očigledno jer u suprotnom sreća neće biti

potpuna. Do tog stanja spontanosti mora postojati neka vrsta napora.

Ponekad se ispravan napor naziva dužnošću.

P: Zašto bi trebalo da se trudim da dostignem Ostvarenje? Izaći ću iz ovog stanja iluzije na isti način kao što se budim iz sna. Mi ne ulažemo nikakav napor da izađemo iz sna dok spavamo.

O: U snu ne naslućuješ da je to san, a samim tim nemaš ni obavezu da se trudiš da izađeš iz njega. Ali u ovom životu imaš neku intuiciju zasnovanu na iskustvu spavanja i onome što čuješ i pročitaš, da je to neka vrsta sna, i ta intuicija ti nameće dužnost da uložiš napor da iz njega izađeš. Međutim, ko želi da spozna Sopstvo ako ti to ne želiš? Ako više voliš da budeš u snu, ostani onakav kakav jesi.

Ponekad, međutim, kao što je slučaj u sledećem, vrlo sličnom razgovoru, tragalac bi se podsećao da je čak i napor deo iluzije individualnog bića.

P: Kaže se da je i naš budan život takođe san, sličan snu tokom spavanja. Ali u našim snovima ne činimo svestan napor da se oslobodimo sna i probudimo se; san se završava bez ikakvog napora s naše strane i mi se budimo. Slično tome, zašto se budno stanje, koje je zapravo samo jedna vrsta sna, samo od sebe ne bi okončalo bez ikakvog našeg napora i dovelo nas do Prosvetljenja ili pravog buđenja?

B: Tvoje razmišljanje da moraš da uložiš napor da bi se oslobodio ovog sna budnog stanja i tvoji napori da postigneš Spoznaju ili stvarno buđenje - sve su to delovi sna. Kada postigneš Realizaciju videćeš da nije postojao ni san tokom spavanja, ni budno stanje, već samo ti i tvoje pravo stanje.

Ponekad je pitanje poprimalo oblik prividnog sukoba, koje se nije ticalo napora i sudbine, već napora i milosti jer su postojali oni koji su se pitali čemu služe napori ako Ostvarenje zavisi od milosti Boga ili Gurua. U jednom ili drugom obliku, ova sumnja ima tendenciju da se pojavi u svakoj religiji, kao u hrišćanskoj raspravi da li je spasenje posledica milosti ili dobrih dela. Zaista, kao što pokazuju sledeći citati, nema sukoba između ova dva stava.

P: Kaže se da samo odabrani dostižu Samoostvarenje. To je prilično obeshrabrujuće.

O: To samo znači da ne možemo dostići spoznaju Ja (Sopstva) pomoću sopstvenog uma, bez pomoći Božje milosti.

Ja sam dodao: Bagavan takođe kaže da čak i ta milost ne dolazi proizvoljno, već zato što ju je čovek zaslužio sopstvenim naporima bilo u ovom životu ili u prethodnim”.

P: Ali kaže se da je čovekov napor beskoristan; pa kakav je to onda podsticaj za čoveka da napreduje?

Pitao sam ga gde je rečeno da ne treba ulagati napor ili da je napor beskoristan, i posetilac je pokazao odlomak u tekstu „Ko sam ja?” gde piše da neobjašnjiva moć Gospoda sve uređuje, održava i kontroliše i da mi ne treba da brinemo oko toga šta treba da radimo. Naglasio sam da ono što se tamo osuđuje nije čovekov napor, već osećaj „Ja sam onaj koji dela”. Pitao sam Bagavana da li je moje objašnjenje tačno, i on je potvrdio.

P: Milost je potrebna za uklanjanje neznanja.

O: Svakako. Ali milost je tu sve vreme. Milost je Sopstvo. To nije nešto što mora da se stekne. Sve što je potrebno je znati da ona postoji. Na isti način, sunce je čista svetlost, ne poznaje tamu, iako drugi govore o tami i beže kada se ona približava. Poput tame, neznanje je utvara, nestvarno je. Zbog svoje nestvarnosti, kaže se da nestaje kada se otkrije da je nestvarno.

Sunce je tu i sija, i vi ste okruženi njegovom svetlošću, pa ipak, ako želite da upoznate sunce, morate okrenuti oči u njegovom pravcu i gledati ga. Na sličan način se milost može pronaći samo naporom, iako je tu i sada.

P: Pretpostavljam da se željom za predajom milost uvećava?

O: Predaj se jednom zauvek i završi sa željom. Sve dok postoji osećaj da činiš, postoji i želja. Zbog toga ego ostaje. Ali kad jednom nestane, Sopstvo će zasijati u svojoj čistoti. Ropstvo je uverenje „ja delam”, a ne sama dela. „Budi miran i znaj da sam ja Bog.” Ovde je mir potpuna predaja bez trunke individualnosti. Zavladaće mir i neće biti uzburkanog uma. Uzburkanost uma je uzrok želje, osećaj da smo onaj koji dela, ličnost. Ako se to zaustavi,

nastupa tišina. U ovom smislu, „znati” znači „biti”. To nije relativno znanje koje uključuje trojstvo onoga koji zna, znanja i onoga što se spoznaje.

P: Ali možda nismo sasvim sigurni u svoj osećaj Božje milosti.

O: Ako nezreo um ne oseća Božju milost, to ne znači da je nema, jer bi to značilo da Bog nekad nije milostiv, odnosno da prestaje da bude Bog.

P: Da li je to isto kao što je rekao Hristos: „Po veri vašoj neka vam bude?”

O: Sasvim tačno.

P: U Upanišadama piše, kako sam čuo, da samo onaj koga Atman izabere može da spozna Atmana. Zašto bi Atman uopšte birao? Ako bira, zašto baš određenu osobu?

O: Kad sunce izađe, neki pupoljci procvetaju, ne svi. Da li za to kriviš sunce? Pupoljak ne može sam da procveta, za to mu je potrebna sunčeva svetlost.

P: Možemo li da kažemo da nam je potrebna pomoć Atmana jer je Atman taj koji je sebe prekrio velom iluzije?

O: Može se reći.

P: Ako je Atman prekrio sebe velom, zar onda ne bi trebalo da ga sam i ukloni?

O: On će to i učiniti. Ali, ko se žali na veo iluzije? Postavi sebi to pitanje.

P: Zašto bih? Neka sam Atman ukloni veo.

O: Ako bi se Atman žalio na veo, onda bi ga on i uklonio.

P: Ako je Vrhovno Biće sveprisutno, kao što se kaže, tada bi njegova spoznaja trebalo da bude laka stvar. Međutim, Sveti spisi kažu da se bez Njegove milosti Gospod ne može ni obožavati, a još manje spoznati. Kako onda pojedinac može pomoću sopstvenih napora da spozna Sebe, ili Vrhovno biće, osim kroz Njegovu milost?

O: Nikad nije postojalo vreme kada Vrhovno Biće nije bilo poznato ili spoznato, jer je Ono identično Sopstvu. Njegova milost ili *anugraha* je isto što i svesna neposrednost Njegovog Božanskog prisustva, *Prasanata*, drugim rečima – Prosvetljenje ili Otkrovenje. Neznanje o ovoj samootkrivajućoj neposrednosti Božanske Milosti nije dokaz da ona ne postoji. Ako sova ne vidi sunce koje obasjava ceo svet, da li je za to krivo sunce? Nije li razlog u nesavršenosti ptičjeg vida? Na sličan način, ako čovek u neznanju nije svestan uvek blistavog Atmana ili Sopstva, da li to može da pripiše prirodi samog Atmana? Nije li to posledica njegove neukosti? Vrhovni Gospod je večna milost. Zato, ne postoji pojedinačno delovanje koje

dodeljuje Milost, i budući da je večno prisutna, manifestacija Milosti nije ograničena na određeni period ili priliku.

Obraćanje Bogu i želja za Njegovom milošću sami su po sebi milost.

P: Sumnje se neprekidno rađaju. Kako s njima treba postupiti?

O: Sumnja se pojavljuje i otklanja se. Pojavljuje se druga, pa se i ona otkloni samo da bi napravila mesto sledećoj i tako dalje. Dakle, ne postoji mogućnost da se otklone sve sumnje. Umesto toga, saznaj kome dolaze te sumnje. Idi na njihov izvor i ostani tamo. Tada prestaje njihovo nastajanje. Na taj način treba otkloniti sve sumnje.

P: Samo milost može da mi pomogne u tome.

O: Milost nije nešto izvan tebe. Zapravo, sama tvoja želja za milošću posledica je milosti koja već deluje u tebi.

Milost se podjednako predstavlja kao milost Boga ili Gurua.

P: Da li uspeh zavisi od milosti Gurua?

O: Da, ali da li tvoja praksa sama po sebi nije rezultat takve milosti? Njeni plodovi automatski proizilaze iz toga. Postoji strofa u Kaivalji koja glasi: „O Guru, uvek si bio sa mnom, bdeo si nada mnom, iz jedne

inkarnacije za drugom, i usmeravao moj put dok nisam dostigao Oslobođenje”. Sopstvo se spolja manifestuje kao Guru kad to zahteva situacija; inače uvek ostaje unutra, obavljajući ono što je potrebno.

P: Smatram da u praksi ne mogu da uspem u svojim naporima, sem ako se Bagavanova milost ne spusti na mene.

O: Milost Gurua je uvek prisutna. Ti je zamišljaš kao nešto što je negde visoko na nebu i da treba da siđe, ali je zapravo unutar tebe, u tvom srcu. I, u trenutku kada postigneš smirivanje uma ili stapanje s njegovim Izvorom, bilo kojom metodom, Milost naglo izbija, šiklja kao iz izvora unutar tebe.

POGLAVLJE 3.

ŽIVOT U SVETU

Kada bi neko doneo odluku da pređe s teorije na praksu na osnovu Bagavanovog učenja, postavljalo se pitanje kako će to uticati na njegov život u svetu. Hinduizam ne nalaže aktivnim duhovnim tragaocima nužno fizičko odricanje, kao što je to činilo, na primer, izvorno učenja Hrista ili Bude. Naprotiv, status porodičnog čoveka se poštuje podjednako kao i put ispravnog delovanja. Zapravo, kastinski sistem u drevnoj Indiji je bio takav da čovek treba da se povuče iz porodičnog života tek nakon što je ispunio svoje dužnosti kao glava porodice i kada ima odraslog sina ili sinove koji će ga zameniti.

Međutim, učenje o nedualnosti, uporedo s putem Samoispitivanja (koji će biti opisan u kasnijem poglavlju) koji je na njemu zasnovan, tradicionalno je prepoznato kao prikladno za one koji se povlače iz sveta. Zato je bilo prirodno što su poklonici Bagavana često pitali da li bi trebalo da se odreknu sveta. U isto vreme, to je bio izuzetan pokazatelj nivoa duhovne odlučnosti koja još uvek postoji u savremenoj Indiji, jer odricanje od sveta ne znači živeti usamljeničkim životom u svojoj maloj kući okruženoj vrtom, kao što bi to moglo da bude na Zapadu, ili povlačenje u sigurnost manastira, već život bez kuće i novca, zavisnost od milostinje za hranu i odeću i

spavanje u pećini, hramu ili gde god je to moguće. U današnje vreme se dešava da Sadu prihvati malu donaciju od svoje porodice – dovoljnu da kupi hranu i najjednostavniju odeću; ali je i pored toga to mukotrpan i težak život. Ipak, Bagavanu su stalno pristizale molbe da odobri izbor takvog načina života, ali bi on to odbijao. Rad na sebi je unutrašnje prirode i mora da se obavlja u umu, bez obzira na uslove života.

O: Zašto misliš da si porodični čovek? Isto tako, misao da si *sanjasin* će te progoniti, čak i ako budeš jedan od njih. Bez obzira da li nastavljaš život u kući ili je napuštaš i odlaziš da živiš u šumi, tvoj um će te progoniti.

Ego je izvor misli. On stvara telo i svet i čini da misliš da si domaćin. Ako se povučеш iz sveta, on će samo zameniti misao o odricanju za misao o porodici, a okruženje šume za okruženje domaćinstva. Ali mentalne prepreke su i dalje tu. Čak se značajno povećavaju u novom okruženju. Promena okruženja ne pomaže. Jedina prepreka koja mora da se savlada je um, bilo u kući ili u šumi. Ako to možeš da uradiš u šumi, zašto ne bi mogao i kod kuće? Zašto onda menjati okruženje? Svoj napor možeš da uložiš i sada, bez obzira na okruženje.

P: Da li je moguće biti u samadiju dok smo zaokupljeni svakodnevnim poslovima?

O: Osećaj „ja radim” je prepreka. Zapitaj se „Ko radi”? Seti se ko si ti. Tada nećeš biti vezan za rad, on će se odvijati automatski. Ne ulaži nikakav napor ni da radiš, niti da se odričeš rada, taj napor je ono što te vezuje. Ono

što je predodređeno da se desi, desiće se. Ako je sudbina da radiš, nećeš moći to izbeći; bićeš primoran da se uključiš u to. Zato, prepusti to Višoj Sili. To zaista nije tvoj izbor, da li ćeš se odreći ili nastaviti.

Kao što žene koje nose krčage vode na glavi zastanu da popričaju, vrlo su oprezne, zadržavajući pažnju na krčagu. Slično je i s mudracem koji obavlja neku aktivnost, njegov um ostaje usmeren ka Sopstvu i aktivnost ga ne ometa.

P: Mislim da je celibat neophodan čak i za porodičnog čoveka, ako želi da dostigne uspeh u samoispitivanju. Da li sam u pravu?

O: Prvo saznaj ko su žena i muž. Tada se pitanje neće ni pojaviti.

P: Zar *Brahmačarja* (celibat) nije neophodan za Ostvarenje Sopstva?

O: *Brahmačarja* znači „živeti u Brahmanu” i nema nikakve veze sa celibatom, kako se to obično shvata. Istinski *Brahmačari* je onaj koji živi u Brahmanu i u njemu pronalazi blaženstvo, što je isto što i Sopstvo. Zašto bi onda tražio druge izvore sreće? Zapravo, napuštanje Sopstva je uzrok svih patnji.

P: Ali zar nije celibat neophodan za jogu?

O: On je samo jedno pomoćno sredstvo među mnogim drugim.

P: Zar onda nije neophodan? Može li oženjen čovek ostvariti Sopstvo?

O: Svakako. To je samo pitanje zrelosti uma. Oženjen ili neoženjen, čovek može da ostvari Sopstvo jer je Sopstvo ovde i sada. Ako ne bi bilo, ako bi moralo da se postigne nekim naporom u nekoj budućnosti, ako bi bilo nešto novo što treba steći, ne bi vredelo ni tragati za njim, jer ono što nije prirodno ne može da bude ni trajno. Ono što govorim je da je Sopstvo ovde i sada i da predstavlja ono što Jeste.

P: Da li je potrebno uzeti *sanjasu* (zavet odricanja), da bi se postiglo Samoostvarenje?

O: Sanjasa znači odreći se individualnosti, a ne obrijati glavu i obući narandžastu odeću. Muškarac može da bude porodičan čovek, ali ako ne misli da je to, onda je sanjasin.

S druge strane, može da nosi narandžastu odeću i luta kao beskućnik, ali sve dok misli da je sanjasin, nije to. Razmišljati o svom odricanju poništava svrhu odricanja.

Šta podrazumevaš pod „primanjem sanjase”? Misliš li da to znači napustiti svoju kuću i nositi odeću određene boje? Gde god da pođeš, pa čak i ako poletiš u vazduh, zar tvoj um neće ići s tobom? Ili možeš da ostaviš um iza sebe i odeš bez njega?

Zašto bi tvoje zanimanje ili dužnosti u životu smetale tvom duhovnom naporu? Na primer, postoji li razlika između tvojih aktivnosti kod kuće i u kancelariji. U svojim aktivnostima u kancelariji, odvojen si i sve dok obavljaš svoju dužnost, nije te briga šta se dešava i da li će to dovesti do dobitka ili gubitka za poslodavca. S druge strane, svoje kućne dužnosti ispunjavaš sa

osećajem vezanosti i sve vreme brineš da li će one doneti korist tebi i tvojoj porodici. Moguće je, međutim, sve životne aktivnosti obavljati nevezano i jedino Sopstvo smatrati stvarnim. Pogrešna je pretpostavka da se životne obaveze ne izvršavaju savesno kada je čovek učvršćen u Sopstvu. To je kao kada se glumac preobuče za određenu ulogu, i čak oseća ulogu koju igra, ali sve vreme vrlo dobro zna da on nije taj lik već neko drugi u stvarnom životu. Na isti način, zašto bi svest o telu ili osećaj „Ja-sam-telo” trebalo da te uznemirava, kad sa sigurnošću znaš da nisi telo već Sopstvo? Ništa što telo čini ne treba da te uzdrma iz postojanosti u Sopstvu. Takvo postojanje nikada neće smetati pravilnom i efikasnom izvršavanju bilo kojih dužnosti koje telo ima, baš kao što svest glumca o njegovom stvarnom statusu u životu ne ometa njegovo igranje uloge na sceni.

P: Nedvosmisleno je rečeno da sve dok postoji i najmanji trag ideje „ja sam onaj koji dela”, nemoguće je ostvariti spoznaju, ali da li je moguće da porodični čovek, koji iskreno želi Oslobođenje, obavlja svoje dužnosti bez ove ideje?

O: Ne postoji princip da se aktivnosti mogu obavljati samo na osnovu ideje „ja sam onaj koji dela” i zato nema razloga pitati mogu li se obavljati i vršiti dužnosti bez te ideje. Uzmimo jedan prost primer. Posmatraču se može učiniti da knjigovođa koji ceo dan radi u svojoj kancelariji i savesno obavlja svoje dužnosti, preuzima sve finansijske odgovornosti preduzeća.

Međutim, znajući da lično nije pogođen ni prihodima niti izdacima, ostaje nevezan i oslobođen osećaja „ja sam onaj koji dela” u obavljanju svog posla, dok ga istovremeno obavlja savršeno. Na isti način je za mudrog

domaćina koji iskreno teži ka Oslobođenju, sasvim moguće da obavlja svoje životne dužnosti (koje su, na kraju krajeva, njegova sudbina), bez ikakvog vezivanja, smatrajući sebe samo instrumentom u tu svrhu. Takva aktivnost nije prepreka na putu Znanja, niti Znanje sprečava čoveka da ispunjava svoje životne dužnosti. Znanje i aktivnost nikada nisu međusobno suprotstavljeni, i Ostvarenje jednog ne ometa izvršenje drugog kao i obrnuto.

P: U čemu je smisao života duhovno orijentisanog porodičnog čoveka, koji sve vreme mora da posveti samo zarađivanju za život i izdržavanju porodice i kakvu od toga korist imaju i on i porodica?

O: Obavljanje dužnosti glave porodice, koji radi da bi prehranio porodicu potpuno zanemarujući sopstvene fizičke udobnosti u životu, treba posmatrati kao nesebično služenje njegovoj porodici i njegova je sudbina da te potrebe ispuni. Ali, može se postaviti pitanje o tome kakvu korist ovaj čovek ima od porodice. Odgovor je da nema koristi od porodice kao takve, jer je ispunjenje svojih dužnosti prema njima pretvorio u sredstvo duhovne prakse i dostiže potpuno zadovoljstvo spoznajom vrhunske Sreće Oslobođenja, što je krajnji cilj svake staze i najviša nagrada. Stoga mu ne treba ništa od članova njegove porodice niti od njegovog porodičnog života.

P: Kako porodični čovek koji je stalno angažovan u aktivnom obavljanju svojih porodičnih dužnosti, što bi, prirodno, trebalo da ga podstakne na još veću aktivnost, može da ostvari vrhunski mir i oslobodi se potrebe za takvom aktivnošću, čak i dok je tako zaokupljen?

O: Samo se posmatraču čini da je glava porodice zaokupljen svojim porodičnim dužnostima, jer iako je navodno angažovan u njima, on zapravo uopšte nije zauzet nikakvim aktivnostima. Spoljašnja aktivnost ga ne sprečava da ostvari savršeni mir povlačenja i oslobođen je nemirnog nagona ka aktivnostima čak i usred svojih aktivnosti.

P: Da li bi trebalo da se povučem s posla i posvetim čitanju knjiga o Vedanti?

O: Ako bi objekti imali nezavisno postojanje, tj. postojali odvojeno od tebe, onda bi bilo moguće da se od njih povučesh. Međutim, to nije slučaj. Oni duguju svoje postojanje tebi, tvojim mislima, pa gde onda možeš da se povučesh? Što se tiče čitanja knjiga o Vedanti, možeš da ih čitaš koliko god želiš, ali ti one samo mogu reći da spoznaš Sopstvo unutar sebe. Sopstvo se ne može pronaći u knjigama. Moraš ga sam pronaći, u sebi.

P: Da li je koristan zavet ćutanja?

O: Unutrašnje ćutanje znači predati se samom sebi. A to znači živeti bez osećaja ega.

P: Da li je sanjasinu neophodna samoća?

O: Samoća je u čovekovom umu. Neko može da bude u gužvi sveta, a da ipak održi savršeni mir uma. Takav čovek je uvek u samoći. S druge strane, neko može da živi u šumi a da ipak i dalje ne može da kontroliše svoj um. Za njega se ne može reći da je u samoći. Samoća je stav uma. Čovek koji

je vezan za objekte iz spoljašnjeg sveta ne može da ostvari samoću, gde god se nalazio, dok je nevezana osoba uvek u samoći.

Iz ovoga se vidi da Bagavan nije odobravao zavet ćutanja, čemu ljudi ponekad pribegavaju, da bi se izolovali od uticaja društva. Pravo ćutanje, kako je učio, jeste miran um. Ako je um aktivan, beskorisno je ćutati. Potrebno je kontrolisati i misli i reči.

Ćutanje u samoći je nametnuto. Uzdržan govor u društvu je ekvivalent ćutanju. Za govor je potreban govornik. Ako je um onoga koji govori fokusiran, onda je govor uzdržan. Kada je um usmeren unutra, aktivan je na drugačiji način i nema želje da govori. Cilj zaveta ćutanja je u ograničavanju mentalnih aktivnosti koje su izazvane govorom. Ali ako je um kontrolisan, onda je to nepotrebno i ćutanje postaje prirodno.

Nemoguće je odustati od aktivnosti, sve dok um ne bude dovoljno zreo da to učini.

P: Kako pomažu aktivnosti? Zar one ne povećavaju još više težak teret koga moramo da se oslobodimo?

O: Nesebično delovanje pročišćava um i pomaže mu da se učvrsti u meditaciji.

P: Ali šta ako bi neko stalno meditirao bez aktivnosti?

O: Pokušaj, pa vidi. Tvoje urođene sklonosti to neće dozvoliti. Meditacija dolazi samo korak po korak, uporedo s postepenim slabljenjem tih sklonosti, milošću Gurua.

Bagavan nije odobravao zavet ćutanja čak i u slučaju porodičnog čoveka koji je ispunio svoju karmu, čiji su sinovi odrasli i mogli su da zauzmu njegovo mesto, uprkos tome što je to dopuštala klasična indijska tradicija.

P: Nisam srećan u svojoj porodici. Tamo nemam više šta da tražim. Uradio sam sve što je trebalo, i sada su u kući unuci i unuke. Da li treba da ostanem u kući ili da odem?

O: Treba da ostaneš tamo gde si sada. Ali gde se sada nalaziš? Da li si u kući ili je kuća u tebi? Postoji li ikakva kuća izvan tebe? Ako se utemeljiš u svom mestu, videćeš da su se sve stvari stopile s tobom i takva pitanja će postati nepotrebna.

P: Dakle, to znači da treba da ostanem u kući?

O: Treba da ostaneš u svom pravom stanju.

Ponekad su Maharšija pitali zašto je napustio svet i živio kao beskućnik a takav život ne preporučuje svojim poklonicima, a on je samo odgovorio da je to bila njegova sudbina. Podsetimo da je put koji je podučavao bilo Samoispitivanje kroz život u svetu, u

kombinaciji s harmoničnim delovanjem. Stvorio je novi put koji je odgovarao potrebama našeg vremena. Sam je morao da bude utemeljen u Ostvarenju, pre nego što je mogao da utemelji put do njega.

P: Mogu li da se bavim duhovnom praksom čak i dok živim u svetu?

O: Da, svakako, tako i treba činiti.

P: Zar život u svetu nije prepreka? Zar sve Svete knjige ne pozivaju na odricanje?

O: Svet postoji samo u umu. On se ne oglašava i ne kaže: „Ja sam svet!” Ako bi to činio, morao bi da uvek bude prisutan, pa čak i u tvom snu. Ali pošto ga u snu nema, on je prolazan. I budući da je prolazan, on nije stvaran, pa ga je lako potčiniti Sopstvu. Jedino je Sopstvo trajno. Odricanje je nepoistovećivanje Sopstva sa ne-Sopstvom. Prestankom neznanja, prestaje da postoji i ne-Sopstvo. To je pravo odricanje.

P: Zašto si onda napustio dom u mladosti?

O: To je bila moja prarabda (sudbina). Tok ponašanja u ovom životu određen je prarabdom. Moja prarabda je vodila tim putem, a tvoja drugim.

P: Zar ne bi trebalo i ja da se odreknem?

O: Ako bi to bila tvoja prarabda, to pitanje se ne bi ni pojavilo.

P: Onda shvatam da treba da ostanem u svetu i da se bavim duhovnom praksom. Ali ako to učinim, mogu li postići prosvetljenje u ovom životu?

O: Na ovo je već odgovoreno. Uvek si Sopstvo. Iskreni napori nikada ne propadaju. Uspeh će neizostavno doći.

Mnogi evropski i neki posetioci iz Indije su postavljali suprotna pitanja. Ne da li treba da se odreknu sveta, već šta mogu da učine da bi mu pomogli. Pratiti unutrašnju duhovnu potragu dok se spolja prilagođavaju uslovima života, činilo im se kao značajniji doprinos, a ne povlačenje. Odgovor Bagavana je varirao u skladu s razumevanjem onoga ko je postavljao pitanje. Ako je sagovornik bio sposoban za duhovno razumevanje, Bagavan bi ga usmerio ka unutra.

P: Zašto je svet obavijen neznanjem?

O: Brini se o sebi i pusti svet da se brine o sebi. Šta je tvoje Sopstvo? Ako si telo, onda postoji i fizički svet, ali ako si Duh, postoji samo Duh.

P: Šta mislite o društvenim reformama?

O: Samoreforma automatski rezultira društvenim reformama. Posveti se samoreformi i društvena reforma će sama po sebi nastupiti.

Međutim, ljudi koji su iznosili ovakvu vrstu primedbi bili su češće devocijskog temperamenta, koji zahteva obožavanje i dualističku religiju; i u takvim bi slučajevima Bagavan preporučio predaju Bogu. Sve što je potrebno je posvetiti se Bogu i obavljati svoju dužnost, igrati svoju ulogu u životu, s punim poverenjem. To je sve što se od nekoga traži. Nismo odgovorni za ishod.

O: Sada ću ja tebi postaviti pitanje. Kada čovek ulazi u voz, gde stavlja svoj prtljag?

P: Ili u vagon ili u prtljažnik.

O: Zar ga ne nosi na glavi ili u krilu dok je u vozu?

P: Samo bi budala to uradila.

O: Hiljadu puta je gluplje nositi svoj teret nakon što si započeo duhovnu potragu, bilo da ideš putem znanja ili predanosti.

P: Ali mogu li se odreći svih svojih odgovornosti kao i obaveza?

O: Sećaš li se hramskog tornja? U dnu tornja se nalazi mnogo statua, zar ne? Četiri velike se nalaze u osnovi, po jedna u svakom uglu. Da li si ih video?

P: Da.

O: Uzmimo sad da ti kažem kako taj ogroman toranj nose ove četiri statue.

P: Kako je to moguće? Šta Bagavan time misli?

O: Mislim da je pametnije tako nešto reći, nego reći da ti snosiš sve brige, terete i odgovornosti života. Gospodar univerzuma nosi sav teret. Ti samo umišljaš da ga nosiš. Sve svoje terete možeš predati Njemu. Šta god morao da uradiš, ti si samo instrument za to u pravo vreme. Ne zamišljaj da nešto ne možeš da učiniš ako nemaš želju. Nije želja ono što ti daje neophodnu snagu. Snaga je Gospodnja.

Ponekad je postojala veća zabrinutost za stanje u svetu i želja da se preuzme odgovornost.

P: Hoće li Bagavan izneti svoje mišljenje o budućnosti sveta, s obzirom na to da živimo u turbulentnim vremenima?

O: Zašto bi se brinuo o budućnosti? Čak ni sadašnjost ne poznaješ kako treba. Brini se o sadašnjosti, a budućnost će se pobrinuti sama za sebe.

P: Da li će svet uskoro ući u novu eru prijateljstva i uzajamne pomoći ili će zapasti u haos i rat?

O: Postoji Onaj koji upravlja svetom i Njegov je zadatak da brine o njemu. Onaj, koji je svetu dao život, zna i kako da se o njemu brine. On nosi teret ovoga sveta, a ne ti.

P: Ali ako se ipak nepristrasno osvrnemo oko sebe, teško je videti tu dobronamernu brigu.

O: Kakav si ti, takav je i svet. Bez razumevanja sebe, kakva je svrha pokušavati razumeti svet? To je pitanje o kojem tragaoci za Istinskom Svešču ne treba da brinu. Ljudi troše energiju na sva ta pitanja. Prvo otkrij Istinu za sebe, onda ćeš biti u boljoj poziciji da razumeš Istinu sveta čiji si deo.

Drugi posetilac je tražio od Bagavana blagoslov za predgovor knjige koju je napisao, pod nazivom „Sudbina Slobode” ili nešto slično. Rekao je da je neko drugi već pristao da napiše uvod ali bi bio zahvalan ako bi Bagavan napisao nekoliko reči koje prenose njegovu poruku i blagoslov. Bagavan mu je objasnio da nikad nije radio tako nešto i da zato ne treba očekivati ni da sada to učini. Posetilac je bio uporan, a ja sam se potrudio da mu objasnim da će sva njegova ubeđivanja biti uzaludna. Zatim je počeo da govori kako je svetu preko potrebna duhovna poruka i da mladi Indije i sveta nisu pravilno vaspitani, jer im nije usađena vera, i tako dalje. Morao sam mu reći da Bagavan smatra da pre nego što čovek pokuša da reformiše svet, prvo treba da upozna sebe, i onda može da krene u reformu sveta ako još uvek oseća takvu potrebu. Verujem da je posetilac želeo da nastavi raspravu, ali je, na svu sreću, došlo vreme za Parajanam (recitovanje Veda) i time je efikasno zaustavljen.

P: Treba li da pokušam da pomognem svetu koji pati?

O: Sila koja te je stvorila, stvorila je i svet. Ako je Bog stvorio svet, onda je Njegov posao da se o njemu brine, a ne tvoj.

Ipak, to ne znači da je Bagavanovo učenje odobravalo hladnoću ili bezosećajnost prema ljudskim patnjama. Onima koji su bili u nevolji trebalo je pomoći, samo je bilo važno to činiti s ljudskim saosećanjem. Ono što je bilo zabranjeno bio je osećaj sujete. Ovo je veoma jasno objašnjeno u sledećem odlomku:

P: Ali mi vidimo patnju u svetu. Ljudi su gladni. To je fizička stvarnost. Za onoga ko je gladan, to je vrlo stvarno. Da li to treba da nazovemo snom i ostanemo ravnodušni pred njihovom patnjom?

O: Sa stanovišta gijane ili stvarnosti, patnja o kojoj govoriš svakako je san, kao i svet u kome se ta patnja javlja kao beskrajno mali deo. Tokom noći, u snu, osećaš glad i vidiš i druge kako pate od gladi. Uzimaš da jedeš i dirnut sažaljenjem, daješ i drugima hranu. Sve dok je trajao san, ova patnja je bila isto toliko stvarna kao i patnja koju sada vidiš u svetu oko sebe. Tek kada si se probudio, otkrio si da je to nestvarno. Možda si se dobro najeo pre nego što si zaspao, ali si sanjao da si naporno radio na suncu ceo dan, i da si umoran i gladan. Onda se probudiš i shvatiš da ti je stomak pun i da se nisi pomerio iz kreveta. Ali sve to ne znači da dok si u snu, možeš da se ponašaš kao da patnja koju osećaš u snu nije stvarna. Glad u snu mora biti zadovoljena hranom iz sna. Ljudi koje vidiš gladne u snu moraju dobiti hranu iz snova. Nikada ne možeš brkati ova dva stanja, san i stanje budnosti.

Slično tome, sve dok ne dostigneš stanje Ostvarenja i na taj način se probudiš iz ovog iluzornog pojavnog sveta, moraš pružati pomoć u društvu i olakšavati patnju kad god je vidiš. Ali čak i tada moraš to činiti bez osećaja *ahankare*, tj. „ja to radim”. Umesto toga, trebalo bi da osećaš: „Ja sam instrument Gospodnji”. Ne smeš biti nadmen i misliti: „Pomažem čoveku koji je ispod mene. Njemu je potrebna pomoć i ja sam u poziciji da mu je pružim. Ja sam superiorniji, a on je inferiorniji”. Moraš mu pomoći kao sredstvo obožavanja Boga u njemu. Na taj način služiš Sopstvu a ne bilo kom drugom. Ne pomažeš nikome drugom, već samo sebi.

Generalno, Bagavan je odvrćao od političke aktivnosti one koji su se posvetili traganju.

P: Zar nije naša dužnost da budemo patriote?

O: Vaša je dužnost da Budete, a ne da budete ovo ili ono. „Ja sam onaj koji jesam”, sažima Istinsku suštinu. Metod je sažet u „Budi miran”.

Međutim, kada su mu se obraćali ljudi koji su bili uključeni u politički život, jednostavno bi im posavetovao da nastave u duhu služenja i predanosti, nastojeći da eliminišu svaki egoizam iz svog rada.

P: Da li je ispravna želja za *svaradžom* (nezavisnošću)?

O: Takva želja bez sumnje počinje s ličnim interesom. Ipak, praktičan rad na ostvarenju cilja postepeno proširuje vidike tako da pojedinac postaje sjedinjen sa zemljom. Takvo sjedinjenje individualnosti je poželjno i karma o kojoj je reč je *niškama* (bez interesa).

P: Ako je Indija posle duge borbe i strašnih žrtava dobila nezavisnost, zar nije opravdano da budemo zadovoljni rezultatom i da se radujemo?

O: U toku svog rada, čovek mora da se preda Višoj Sili čiju moć treba imati na umu i nikada je ne izgubiti iz vida. Kako onda neko može da bude radostan? Nikada ne treba brinuti čak ni za ishod svojih delovanja. Samo na taj način karma postaje nesebična. Gandi se predao Bogu i u skladu s tim je i postupao, bez ličnih interesa. On se nije brinuo o rezultatima već ih je prihvatao onako kako su se pojavljivali. Takav stav treba da imaju nacionalne vođe.

P: Hoće li takav rad biti krunisan uspehom?

O: Ovo pitanje se javlja zato što se onaj koji postavlja pitanje nije predao.

P: Da li onda ne treba da razmišljamo i radimo za dobrobit zemlje?

O: Prvo se pobrini za sebe, a ostalo će prirodno doći.

P: Ne govorim u svoje lično ime, već u ime zemlje.

O: Prvo se predaj, pa onda vidi. Sumnje nastaju zbog nedostatka predaje. Stekni snagu predajom i tada ćeš otkriti da se tvoje okruženje poboljšalo u skladu sa snagom koju si stekao.

Ljudi koji su po temperamentu bili aktivni i kojima je bilo teško da shvate da u duhovnosti ne postoje drugi, pitali su se da li je egoistično tragati za sopstvenim Ostvarenjem, ne shvatajući da sam izraz „sopstvenim” nije primenljiv i da ne treba odbaciti samo egoizam već sam ego. Bagavana su pitali zašto ne ide okolo i propoveda ljudima.

P: Zašto Šri Bagavan ne ide okolo i propoveda istinu širokim narodnim masama?

O: Kako znaš da to ne radim? Da li se propovedanje sastoji u penjanju na podijum i obraćanju ljudima oko sebe? Propovedanje je jednostavno prenošenje znanja i može se obavljati i u tišini.

Šta misliš o čoveku koji sluša govor sat vremena i odlazi neimpresioniran, bez promene svog života? Uporedi ga s drugim, koji sedi u svetom prisustvu i odlazi nakon nekog vremena s potpuno promenjenim pogledom na život. Šta je bolje: glasno propovedati bez efekta ili tiho sedeti i intuitivnom snagom delovati na druge? Opet, kako nastaje govor? Prvo postoji apstraktno znanje (nemanifestovano). Iz toga se rađa ego koji uzastopno rađa misli i reči. Tako imamo:

Apstraktno znanje

I

Ego

I

Misli

I

Reči

Reči su, prema tome, praunuci prvobitnog izvora. Ako reči mogu da proizvedu efekat, zamisli koliko je moćnije propovedanje u tišini.

Bagavan je odgovarao onima koji su sumnjali u korisnost Spoznaje da je to najveća pomoć koju mogu pružiti drugima. Zaista, Bagavan je sam bio živi dokaz toga, kao što se videlo po broju ljudi, koji su, pod snažnim uticajem njegove tihe milosti, pronašli najdublji smisao svog bića, izvučeni iz konfuzije i tuge na stabilan put mira i razumevanja. A ipak ih je istovremeno podsećao da sa stanovišta znanja nema drugih kojima bi se pomagalo.

P: Da li moja Realizacija pomaže drugima?

O: Da, svakako. To je najbolja moguća pomoć. Ali zaista ne postoje drugi kojima bi se pomagalo, jer Ostvareno Biće vidi samo Sopstvo i ništa izvan njega. Isto kao što zlatar koji procenjuje zlato u raznom nakitu vidi samo zlato. Odvojeni oblici i bića postoje samo dok se poistovećuješ s telom. Kad prevaziđeš telo, onda i drugi nestaju zajedno sa tvojom svesti o telu.

P: Da li je tako i s biljkama, drvećem?

O: Da li oni uopšte postoje odvojeno od Sopstva? Otkrij to. Misliš da ih vidiš. Misao se projektuje iz tebe samog. Pronađi odakle izvire misao. Tada se misli više neće pojavljivati i ostaće samo Sopstvo.

P: Teorijski mogu da razumem, ali misli su i dalje tu.

O: Da, to je kao bioskopska predstava. Postoji svetlo na platnu a senke koje preleću impresioniraju publiku kao pričanje neke priče. Sada zamisli da je u toj filmskoj priči publika takođe prikazana na platnu. Posmatrač i ono što se posmatra će takođe biti na platnu. Primeni ovo na sebe. Ti si platno, Sopstvo je stvorilo ego, ego ima svoje naslage misli, koje se prikazuju kao svet, drveće, biljke itd., o kojima pitaš. U stvarnosti su svi oni ništa drugo do Sopstvo. Ako vidiš Sopstvo, shvatićeš da je ono sve, svuda i uvek. Ništa drugo osim Sopstva ne postoji.

Isto ovo je bilo objašnjeno i V.J. Evans-Vencu, poznatom piscu o Tibetu.

P: Kažu da na Tibetu ima mnogo svetaca koji žive u samoći i još uvek su od velike pomoći svetu. Kako je to moguće?

O: Moguće je. Ostvarenje Sopstva je najveća pomoć koja se može pružiti čovečanstvu. Stoga se i kaže za svece da su od pomoći, iako ostaju u

šumama. Ali ne treba zaboraviti da se samoća ne nalazi samo u šumama. Može se naći čak i u gradu usred svakodnevnih svetovnih obaveza.

P: Zar sveci ne treba da komuniciraju s ljudima i budu im od pomoći?

O: Samo Sopstvo je Stvarnost, svet i drugo nisu. Ostvareno Biće ne vidi svet kao nešto različito od sebe.

P: Zar to ne znači da čovekovo Ostvarenje vodi ka uzdizanju čovečanstva, iako ono toga nije svesno?

O: Da, pomoć je neprimetna ali ipak prisutna. Ostvaren čovek pomaže celom čovečanstvu, iako ono to ne zna.

P: Zar ne bi bilo bolje ako bi se mešali s drugima?

O: Ne postoje drugi. Sopstvo je jedina stvarnost.

P: Kada bi bilo sto Samoostvarenih ljudi, zar to ne bi donelo veću korist svetu?

O: Kad kažeš: Sopstvo, imaš u vidu beskrajno, ali kada tome dodaš: „ljudi”, time sužavaš značenje. Postoji samo jedno Beskrajno Sopstvo.

P: Da, razumem. Krišna je u Giti rekao da se rad mora obavljati bez vezanosti i da je samo takav rad ispravan. Da li je to Karma joga?

O: Ono što je rečeno prilagođeno je temperamentu slušaoca.

P: U Evropi ljudi ne mogu da shvate da čovek može biti koristan i kad je izolovan od društva. Smatraju da samo ljudi koji rade u svetu mogu biti korisni. Kada će prestati ova konfuzija? Hoće li evropski um i dalje gaziti po blatu ili će spoznati Istinu?

O: Ne brini o Evropi ili Americi. Gde su one nego u umu? Spoznaj sebe i tada je sve spoznato. Ako u snu vidiš veliku grupu ljudi a onda se probudiš i setiš svog sna, da li ćeš pokušavati da saznaš da li su ljudi iz tvog sna takođe budni?

Samoostvareno biće ne može a da ne donese dobro svetu. Njegovo postojanje samo po sebi je najveća dobrobit.

POGLAVLJE 4.

UČITELJ

Oduvek se učilo da je za dostizanje Samorealizacije, pored prakse, neophodan i Učitelj. U ovome, kao i u svemu, Bagavan je doktrini dao najdublji smisao. Zapravo, postala je suštinski ista kao hrišćanska doktrina „Hristos u vama”, ili budistička „Um Bude”, koji treba da bude spoznat u sebi.

P: Bagavan je rekao da se Sopstvo ne može dostići bez milosti Gurua. Šta tačno pod tim podrazumeva? Ko je taj Guru?

O: Sa stanovišta znanja, to je najviše stanje Sopstva i razlikuje se od ega kog nazivaš svojim *ja*.

P: Ako je to najviše stanje mog Sopstva, u kom smislu onda Bagavan kaže da ga bez milosti Gurua ne mogu dostići?

O: Ego je individualnost i nije isto što i Gospod svih. Kada ego sa iskrenom predanošću pristupi Gospodu, onda On milostivo preuzima njegovo ime i oblik i uzima ga k Sebi. Zato kažu da Guru nije niko drugi do Gospod. On je ljudsko otelotvorenje Božje milosti.

Dakle, to bi značilo da je Guru Gospod ili Sopstvo koje se spolja manifestuje u ljudskom obličju i da je ova spoljašnja manifestacija neophodna. Međutim, postavljajući pitanja ovim nije bio zadovoljan jer je znao da sam Bagavan nije imao Gurua u ljudskom obličju, i da postoje i drugi slučajevi koji su zabeleženi, posebno među osnivačima religija. Zato je nastavio:

P: Ali, postoje i oni koji uopšte nisu imali Gurua u ljudskom obličju?

O: Tačno. U slučaju određenih velikih duša, Bog se otkriva kao Svetlost iznutra.

Povremeno se dešavalo da neko otvoreno primeti kako ni sam Bagavan nije imao Gurua, i on je tada odgovarao da Guru ne mora nužno da preuzme ljudski oblik.

Neki koji su poznavali njegovo učenje iz druge ruke sugerisali su da on ne smatra nužnim imati Gurua i objasnili nedostatak eksplicitne inicijacije na taj način, ali on je nedvosmisleno odbacio tu sugestiju. S.S. Koen je zabeležio razgovor na ovu temu sa Dilipom Kumar Rojem, slavnim muzičarem iz Šri Aurobindo Ašrama:

P: Neki ljudi kažu da Maharši negira neophodnost Gurua, a drugi kažu suprotno. Šta Maharši kaže?

O: Nikad nisam rekao da nema potrebe za Guruom.

P: Šri Aurobindo vas često spominje kao nekog ko nije imao Gurua.

O: To zavisi od toga šta nazivate Guruom. On ne mora nužno imati ljudski oblik. Datatreja je imao 24 Gurua – elemente itd. To znači da mu je bilo koji oblik na svetu bio Guru. Guru je apsolutno neophodan. Upanišade kažu da samo Guru može izvesti čoveka iz džungle mentalnih i čulnih opažanja, tako da Guru mora da postoji.

P: Mislim na ljudskog Gurua. Maharši ga nije imao.

O: Možda sam ga imao u nekom trenutku. I zar nisam ispevao himne Arunačali? Šta je Guru? Guru je Bog ili Sopstvo.

Čovek se najpre moli Bogu da mu ispuni želje, a onda dolazi vreme kada se ne moli za ispunjenje želja, već za samog Boga. I onda mu se, kao odgovor na njegove molitve, Bog pojavljuje u ljudskom ili nekom drugom neljudskom obliku kako bi ga vodio kao Guru.

Kada je posetilac pokrenuo temu da sam Bagavan nije imao Gurua, on mu je objasnio da Guru ne mora nužno da poprimi ljudsko obličje i shvatilo se da se to odnosi na vrlo retke slučajeve.

Vratiću se kasnije na ovo pitanje, ali odmah želim da pojasnimo nedoumice u vezi sa tvrdnjom da su Bog, Guru i Sopstvo isto. Uobičajeno se smatra da je Guru onaj ko je ovlašćen da inicira učenike i da im propisuje određenu duhovnu disciplinu. I u ovom smislu je

neophodno odgovarajuće validno ovlašćenje da bi se potvrdilo njegovo delovanje kao Gurua, baš kao što je validna ordinacija neophodna kako bi se potvrdili verski obredi koje obavlja sveštenik. Liturgija je validna kada je obavlja ordinirani sveštenik, dok naprotiv, ne bi bila ona koju izvodi čovek većeg moralnog integriteta i intelektualne snage. Na isti način verodostojnost Gurua i validnost njegove inicijacije i discipline obično više zavise od toga da li je legitiman naslednik linije Gurua nego od njegovih sopstvenih sposobnosti. Bagavan nije bio mnogo zainteresovan za ovu interpretaciju reči Guru, ali ju je prihvatio kad su ga pitali.

P: Da li nekome može da bude od koristi mantra koju je slučajno negde našao, a da nije u nju iniciran?

O: Ne. Treba biti iniciran u nju i ovlašćen za njeno korišćenje.

Tada je Bagavan ilustrovao ovu izreku sledećom pričom:

Jednom je kralj posetio svog ministra u njegovoj kući. Sluga mu je rekao da sačeka, jer je ministar bio zauzet ponavljanjem imena Božjeg. Kada je kralj konačno bio primljen, upitao je ministra koju je mantru ponavljao. Bila je to *Gajatri* mantra. Kralj ga je tad zamolio da ga inicira u njenu upotrebu, ali ovaj mu je saopštio da ne može. Kasnije je kralj tehniku naučio od nekog drugog, i kad je sledeći put sreo ministra, upitao ga je da li je ispravno izgovara. Ministar je potvrdio da je mantra ispravna, ali da nije ispravno da je on izgovara. Kralj je želeo da zna razlog. Tada je ministar pozvao prisutnog slugu i rekao mu da uhapsi kralja. Naredba nije bila

izvršena. Ministar je ponovio naredbu i opet nije bila izvršena. Kralj se tada naljutio i naredio slugi da uhapsi ministra, što je ovaj odmah i učinio. Ministar se tada nasmejao i rekao da je to bilo objašnjenje koje je kralj tražio. „Kako?” upitao je kralj. „Naređenje je bilo isto i sluga je bio isti, ali je autoritet koji je izdao naredbu bio drugačiji. Kada sam ja izgovorio naredbu, ona nije imala efekat, a kada si je izgovorio ti, efekat je bio trenutani. Isto je i s ponavljanjem Božjeg imena.”

Međutim, kada je Bagavan rekao „Guru”, obično je mislio na nešto mnogo veće od ovoga, nešto drugačije ne po nivou, već po vrsti. Mislio je na Sat-Gurua, ili Guru-devu, i to takođe u svom najvišem smislu, kao na onog ko je ostvario svoj identitet sa Sopstvom i stalno boravi u tom stanju.

P: Koje su karakteristične osobine Gurua po kojima ga možemo prepoznati?

O: Guru je onaj koji uvek prebiva u dubinama Sopstva. On nikada ne vidi razliku između sebe i drugih, potpuno je oslobođen od ideje da je Prosvetljen ili Oslobođen dok su drugi oko njega u ropstvu ili tami neznanja. Njegovo samopouzdanje ne može nikada biti poljuljano ni pod kojim okolnostima i on nikad nije uznemiren.

P: Koja je osnovna priroda upadeše ili duhovnih smernica koje daje Guru?

O: Reč upadeša bukvalno znači „vraćanje objekta na njegovo mesto”. Um učenika, pošto se odvojio od svog istinskog i prvobitnog stanja Čistog Bića, koje je Sopstvo i koje je opisano u spisima kao Sat-Ćit-Ananda (Postojanje-Svest-Blaženstvo), i koje mu stalno izmiče zbog aktivnosti misli, neprestano je u potrazi za objektima čulnog zadovoljstva. Zbog toga je suočen sa životnim nedaćama i postaje slab i obeshrabren. Upadeša se sastoji u tome da ga Guru vrati u prvobitno stanje i spreči ga da se udalji iz stanja Čistog Bića, apsolutnog identiteta sa Sopstvom, ili drugim rečima, bićem Gurua.

Reč može takođe da se shvati u smislu „približiti naizgled udaljeni objekat”, tj. sastoji se u tome da Guru pokaže učeniku da je ono što je smatrao udaljenim i različitim od sebe, zapravo neposredno i identično s njegovim postojanjem.

P: Ako je, kao što ovo upravo sugeriše, biće Gurua identično s bićem učenika, zašto onda spisi kategorički tvrde da čovek, ma koliko god velike moći stekao, ne može da postigne Samoostvarenje bez milosti Gurua?

O: Tačno je da je biće Gurua identično s bićem učenika; ali vrlo retko se dešava da čovek spozna svoje istinsko biće bez milosti Gurua.

Guru zaista nije samo fizičko biće.

O: Kako ti zamišljaš Gurua? Verovatno ga zamišljaš u ljudskom obliku, kao telo određenih dimenzija, boje kože itd. Jednom je neki učenik, nakon Realizacije, rekao svom Guruu: „Sad znam da si prebivao u mom srcu

kao jedina Stvarnost u svim mojim beskrajnim rođenjima, i da si sada došao pred mene u ljudskom obliku i podigao ovaj veo neznanja. Šta mogu da učinim za tebe, kao zahvalnost za tako veliko dobročinstvo?" A Guru mu je odgovorio: „Ne treba ništa da činiš. Dovoljno je da ostaneš onakav kakav jesi, u svom Istinskom stanju." To je istina o Guruu.

Bagavan je često objašnjavao da je Božanski vodič, pravi Guru, prisutan u srcu i da se istovremeno manifestuje i spolja. Dok spoljašnji Guru usmerava um ka unutra, unutrašnji Guru vuče iznutra. Čak ni čovekovo okruženje nije slučajno. Guru stvara uslove neophodne za nečiju potragu.

P: Šta je milost Gurua?

O: Guru je Sopstvo. U nekom trenutku čovek postaje nezadovoljan svojim životom, kao i onim što ima i počinje da teži zadovoljenju svojih želja kroz molitve upućene Bogu. Njegov um se na taj način postepeno pročišćava sve dok njegova potreba da spozna Boga ne bude veća od potrebe za ispunjenjem svetovnih želja. Tada počinje da se ispoljava Božja milost. Bog preuzima oblik Gurua i pojavljuje se pred poklonikom. Podučava ga Istini i, što je još važnije, pročišćava mu um kroz kontakt s njim. Um tragaoca tako dobija snagu i sposobnost da se okrene unutra. Meditacijom se dalje čisti sve dok ne ostane miran, bez najmanjeg talasa. Taj mirni Prostor jeste Sopstvo. Guru je istovremeno i spoljašnji i unutrašnji. Spolja navodi um da se okrene ka unutra, dok ga iznutra vuče prema Sopstvu i pomaže mu da se umiri. To je Milost Gurua. Nema razlike između Boga, Gurua i Sopstva.

P: U teozofskom društvu meditiraju da bi dobili Učitelje koji će ih voditi.

O: Učitelj se nalazi unutra. Meditacija ima za cilj da ukloni pogrešnu ideju da se on nalazi samo spolja. Ako bi to bio neki stranac koga očekuješ, on bi takođe i nestao. Kakva bi korist bila od takvog prolaznog bića? Ali sve dok misliš da si odvojen ili da si telo, potreban je i spoljašnji Učitelj, i on će se pojaviti kao da ima telo. Kad prestane pogrešno poistovećivanje s telom, otkriće se da Učitelj nije niko drugi do Sopstvo.

P: Hoće li nam Guru kroz inicijaciju pomoći da spoznamo Sopstvo?

O: Da li Guru treba da te drži za ruku i šapuće ti na uho? Možeš ga zamisliti kao sebe. Zato što misliš da imaš telo, misliš da ga i on ima i da će učiniti nešto opipljivo. Njegov rad se odvija unutra, u duhovnim sferama.

P: Kako se pronalazi Guru?

O: Bog, koji je prisutan, u Svojoj Milosti, iz saosećanja prema baktama prepunim ljubavi, manifestuje se u skladu s razvojem poklonika. Bakta za sebe misli da je običan čovek i zato očekuje odnos kao između dva fizička tela. Ali Guru, koji je Bog ili Sopstvo u ljudskom obliku, deluje iznutra, pomaže čoveku da prepozna svoje greške i vodi ga pravim putem dok ne spozna Sopstvo unutar sebe.

P: Šta poklonik onda treba da učini?

O: On samo treba da se ponaša u skladu s rečima Učitelja, da radi iznutra. Učitelj je istovremeno „unutra” i „spolja”, stoga stvara uslove da te usmeri ka unutra, a istovremeno priprema „unutrašnjost” da bi te povukao ka Centru. Tako ti daje podsticaj „spolja” i primenjuje povlačenje „iznutra”, kako bi te usmerio ka Centru.

Misliš da svet možeš osvojiti sopstvenim naporima. Kada se sretneš s frustracijama izvan sebe i budeš usmeren unutra, osećaš: „Oh, postoji sila koja je iznad ljudske”. Ego je veoma moćan slon koga ne može da zauzda nijedno biće slabije od lava, a u ovom slučaju je to niko drugi do Učitelj, od čijeg samo pogleda slon-ego počinje da drhti i umire. Ubrzo ćeš spoznati da tvoja istinska veličina i moć počinju tamo gde prestaješ da postojiš. Da bi iskusio to stanje, potrebno je da se predaš. U tom trenutku će Učitelj videti da si spreman da primiš njegovo vođstvo i on će te voditi.

Zašto se kaže da je Guru manifestacija Boga ili Sopstva? Bagavan je uvek govorio iz perspektive nedualnosti, i s te tačke gledišta je usmeravao i poklonike. Jedina razlika je u tome što je Guru to znao, a učenik nije.

O: Sve dok težiš Samoostvarenju, Guru je neophodan. Guru je Sopstvo. Prihvati Gurua kao stvarno Sopstvo, a sebe kao individualno Sopstvo. Prestanak ovog osećaja dualnosti je uklanjanje neznanja. Sve dok u tebi postoji dualnost, Guru je neophodan. Pošto sebe poistovećuješ s telom,

misliš da je i Guru telo. Ti nisi telo, niti je Guru telo. Ti si Sopstvo, kao i Guru. Ovo znanje se stiče onim što nazivaš Samoostvarenjem.

Činiš grešku jer telo identifikuješ s Učiteljem. Međutim, sam Guru ne pravi tu grešku. On je bezoblično Sopstvo. On je u tebi. Spolja se pojavljuje samo da bi te vodio.

Postoji zanimljiva paradoksalna situacija sa savršenim Učiteljem, čovekom koji je Ostvaren u stalnom, svesnom identitetu sa Sopstvom. Upravo zato što je potpun i savršen Učitelj, on nikad sebe neće nazivati Učiteljem, niti bilo koga svojim učenikom, jer bi to bilo potvrđivanje odnosa, a time i dualnosti.

Iako podučava svoje učenike, on sebe ne naziva njihovim Guruom jer zna da su Guru i učenik samo produkt sveta iluzije.

I zaista, Bagavan je inicirao svoje učenike kroz tišinu, zatim u snu, čak i na velikoj udaljenosti, ili pogledom kad su bili u njegovom fizičkom prisustvu, ali ih nije nazivao svojim učenicima niti im je davao formalnu inicijaciju koja podrazumeva dualnost. Neprestano je bdeo nad njima, usmeno im je propisivao disciplinu ili ih je vodio ka njoj snagom svoje tihe milosti. Ali sebe nije nazivao njihovim Učiteljem.

P: Zar milost nije dar Gurua?

O: Bog, milost i Guru su sinonimi i istovremeno su večni i sveprisutni. Zar Sopstvo već nije unutar tebe? Zar Učitelj treba da ga daruje svojim

pogledom? Ako Učitelj tako misli, on ne zaslužuje to ime. Knjige kažu da postoji mnogo vrsta inicijacije. Takođe kažu da Guru izvodi razne rituale s vatrom, vodom, prizive itd. i takve fantastične predstave nazivaju inicijacijom, kao da učenik postaje zreo tek nakon što Učitelj obavi sve te procese.

„Ako se traga za pojedincem, on ne postoji”. Takav je Guru. Takav je bio Dakšinamurti. Šta je on uradio? Sedeo je u tišini, a učenici su se pojavljivali pred njim. Ostajao je u tišini, a njihove sumnje bi se razvejavale, što znači da su gubili svoj individualni identitet. Gjana (duhovno znanje) je ta tiha spoznaja, a ne verbalne definicije koje joj se obično pripisuju. Tišina je najmoćniji oblik delovanja. Koliko god Sveti spisi bili opširni i ubedljivi, oni nemaju stvarni efekat. Guru je tih i oko njega vlada mir. Njegova tišina je snažnija i upečatljivija od svih svetih knjiga zajedno. Ova pitanja nastaju zbog osećaja da uprkos tome što si toliko dugo ovde, toliko si slušao, jako se trudio, ništa nisi dobio. Proces koji se u tebi odvija, nije očigledan. Zapravo, Guru je uvek unutar tebe.

Nisu svi odmah osećali milost, moć tihe inicijacije, ali bi ih Bagavan ohrabrivao.

P: Kaže se da je dovoljan jedan pogled Mahatme; da idoli, hodočašća i ostalo nisu toliko delotvorni, ali ja sam ovde već tri meseca i još ne znam koliko mi je pogled Maharšija pomogao.

O: Pogled ima pročišćujući efekat. Pročišćenje se ne može videti. Kao što je komadu uglja potrebno mnogo vremena da se zapali, ćumuru kraće,

dok se gomila baruta zapali trenutno, tako je i s različitim tipovima ljudi koji dolaze u kontakt s Mahatmom.

Uzgred, bakta koji je postavio ovo pitanje ostao je pored Maharšija i postao jedan od najpredanijih i najistrajnijih učenika. Potpuna vera u Gurua je bila neophodna, ali, kao što je objašnjeno u prethodnom poglavlju, takođe je neophodan i napor.

P: Nakon što sam napustio ovaj Ašram u oktobru, desetak dana sam osećao kako me obavija Bagavanov mir. Uvek, dok sam bio zauzet poslom, postojala je suptilna struja tog mira jedinstva; slično iskustvu kada smo polusvesni tokom monotone aktivnosti, poput slušanja dosadnog predavanja. Zatim je potpuno izbledela i umesto nje su došle stare besmislice.

Obaveze na poslu mi ne dozvoljavaju posebno vreme za praktikovanje meditacije. Da li je dovoljno stalno podsećati se na „ja jesam” i pokušavati to osetiti dok smo zauzeti poslom?

O: To stanje će postati konstantno kada um bude ojačao. Redovna praksa jača um, a takav um je sposoban da zadrži tok. Tada, bilo da si zaokupljen poslom ili ne, tok ostaje nepromenjen i neprekidan.

Često se dešavalo da učenik nije primećivao nikakav napredak uprkos naporima, ali mu je rečeno da veruje u Gurua. Taj proces možda nije vidljiv njemu samom, a napredak može biti najveći kada je najmanje očigledan.

Bagavan nije izazivao nikakve spektakularne promene kod svojih poklonika, jer takve promene mogu biti kao konstrukcija bez temelja koja će se kasnije srušiti. Zaista, ponekad se dešavalo da poklonik postane obeshrabren, jer ne vidi nikakav napredak kod sebe i da se požali da se uopšte ne razvija. U takvim slučajevima Bagavan bi mu pružio utehu ili uzvratio: „Kako znaš da nema napretka?” On bi pojasnio da je Guru taj, a ne učenik, koji uočava postignut napredak; učenik treba dosledno da nastavi sa svojim radom, iako struktura koja nastaje može izmaći vidokrugu uma.

Bilo je onih koji su želeli jasnu izjavu da je Bagavan Guru, ali on to nije hteo da potvrdi.

V. J. Evans-Venc, poznati pisac o tibetanskoj jogi, pitao je da li Bagavan inicira učenike, ali je Bagavan ostao u tišini, ne dajući nikakav odgovor.

Tada je jedan poklonik preuzeo na sebe odgovor i rekao da Maharši nikoga ne smatra izvan sebe, i da zato niko ne može da bude njegov učenik. Njegova milost je sveprisutna i u tišini se daje svakom zaslužnom pojedincu.

Bagavan je čuo objašnjenje i nije ga odbacio. Ponekad bi objasnio da je odnos Guru-učenik bio potreban s gledišta učenika, budući da ovaj posmatra stvari iz perspektive dualnosti i zato učenik može da tvrdi da je „taj i taj” njegov Guru, iako Guru ne bi potvrdio da je neko njegov učenik.

P: Bagavan kaže da nema učenika?

O: Da.

P: Takođe kaže da je Guru neophodan čoveku koji želi da postigne Oslobođenje?

O: Da.

P: Šta onda da radim? Da li je moje sedenje ovde svih ovih godina bilo samo gubljenje vremena? Moram li da idem i tražim Gurua da bih dobio inicijaciju, pošto Bagavan kaže da on nije Guru?

O: Šta misliš, šta te je dovelo ovamo s tako velike udaljenosti i navelo da ostaneš tako dugo? Zašto sumnjaš? Da je bilo potrebe da tražiš Gurua negde drugde, odavno bi otišao. Guru ili Gjani (prosvetljeni) ne vidi nikakvu razliku između sebe i drugih. Za njega su svi Gjaniji, svi su jedno s njim, pa kako onda Gjani može da kaže da je neko njegov učenik? Ali neoslobođeni sve vidi višestruko, kao sve različito od sebe i zato je za njega odnos Guru-učenik stvarnost. Za njega postoje tri načina inicijacije: dodirom, pogledom i tišinom. (Ovde je Šri Bagavan nagovestio pokloniku da je njegov pristup bio putem tišine, što je često isticao i u drugim prilikama.)

P: Znači da Bagavan ipak ima učenike?

O: Kao što već rekoh, s Bagavanove tačke gledišta nema učenika, ali sa stanovišta učenika milost Gurua je poput okeana. Ako učenik dođe samo sa

čašom, dobiće samo punu čašu. Nema svrhe da se žali na škrtost okeana. Što je posuda veća, moći će više da ponese. Sve zavisi od njega.

Kada ga je bakta još jednom pritisnuo za potvrdu, Bagavan bi se okrenuo ka njemu i duhovito rekao: „Odvedi ga da dobije potvrdu i odnese je u kancelariju da se overi.”

U sledećem razgovoru jasno je implicirao da ga treba smatrati vidljivim Guruom.

P: Može li nam Bagavan pomoći da spoznamo Istinu?

O: Pomoć je uvek prisutna.

P: Onda nema potrebe postavljati pitanja. Ne osećam tu stalno prisutnu pomoć.

O: Predaj se i naći ćeš je.

P: Uvek sam kraj tvojih stopala. Hoće li mi Bagavan dati malo upadeše da bih mogao da pratim? Kako drugačije mogu da dobijem pomoć, ako živim šest stotina milja daleko odavde?

O: Sadguru je unutra.

P: Sadguru mi je potreban da me vodi da bih razumeo tu činjenicu.

O: Sadguru je u tebi.

P: Želim vidljivog Gurua.

O: Taj vidljivi Guru ti kaže da je unutar tebe.

U skladu sa isključivo duhovnom prirodom Bagavanove inicijacije i vođstva, izbegavao je da dodiruje svoje učenike ili dopusti da ga dodiruju. U daljem delu razgovora koji je upravo citiran, poklonik traži:

P: Hoće li Sadguru staviti ruku na moju glavu kako bi me uverio u svoju pomoć? Tada ću imati utehu znajući da će njegovo obećanje biti ispunjeno.

U takvim slučajevima Bagavan je imao običaj ili da ćuti ili da pitanje pretvori u šalu. To je i učinio i ovaj put.

O: Sledeće ćeš mi tražiti garanciju i podneti tužbu ako ti se učini da pomoć ne stiže.

Moguće je da će neki čitaoci ovog teksta reći da je ova doktrina Boga manifestovanog kao Sadguru bila prihvatljiva za one koji su imali sreću da upoznaju Bagavana za života, ali šta je sa onima koji

sada traže Gurua? Odgovor je da se Sadguru može pronaći, iako je pojava savršenog Sadgurua kao što je Bagavan Šri Ramana Maharši, đivanmukte koji živi u stalnom svesnom jedinstvu sa Sopstvom, vrlo retka pojava.

P: Kako da znamo da li je neki čovek kompetentan da bude Učitelj?

O: Po miru uma koji osećaš u njegovom prisustvu i po poštovanju koje osećaš prema njemu.

P: Ali ako se ispostavi da nije sposoban, kakva će biti sudbina učenika koji je slepo verovao u njega?

O: Sudbina svakoga biće u skladu s njegovim zaslugama.

Ako Učitelj nije dostigao Vrhovno Stanje, može li se ipak smatrati manifestacijom Boga ili Sopstva? Na neki način, može. Sam učenik je Sopstvo, iako nije svestan svog istinskog identiteta. Ceo spoljašnji svet manifestuje tendencije i mogućnosti u njemu samom, i među njima čovek koji deluje na njega kao Guru, ispoljava mogućnosti Božanskog vođstva, čak i bez potpune svesti o tome.

Ali postoji i druga mogućnost, a to je Bagavanovo kontinuirano vođstvo. Setimo se da je Bagavan potvrdio da Guru ne mora nužno uzeti ljudski oblik. Ponekad bi prokomentarisao da se tako dešava samo u retkim slučajevima. On sam nije imao Gurua u ljudskom

obličju. Kao što je Samoispitivanjem stvorio jedan novi put koji je prilagođen uslovima savremenog života, put koji se može slediti bez ikakvih spoljašnjih oblika, nevidljivo, i pridržavajući se spoljašnjih uslova savremenog života, tako je i ljudima dao mogućnost tihe, bezoblične inicijacije koja ne zahteva prisustvo fizičkog Gurua. Za njegovog života, inicijacija se sprovodila pogledom ili ćutanjem. Često je potvrđivao da se najistinitija upadeša ili duhovna pouka događa putem tišine.

O: Najviši oblik milosti je tišina. To je ujedno i najviša duhovna pouka. Svi drugi oblici podučavanja proističu iz tišine i zato su sporedni. Tišina je primarni oblik. Ako je Guru tih, um tragaoca se sam od sebe pročišćava.

Bagavanovi poklonici su otkrili da se tiha pouka nastavlja kao i ranije. Drugi, koji ga nikada u životu nisu sreli, bili su privučeni i počeli su da prate vođstvo. Ako ovo nekome izgleda čudno, to znači da nije shvatio ko je Bagavan bio za života i da Gurua poistovećuje s telom. Ponekad se postavlja pitanje kako đivanmukta nastavlja da vodi svoje učenike i posle smrti, kada se stopio sa Apsolutom, Sopstvom svega. Ali đivanmukta je već svesno jedno s Apsolutnim, Sopstvom svega, dok se još nalazi u telu. Budući da može da inicira i vodi učenika dok je u telu, onda to može da čini i posle smrti. Smrt za njega ne pravi razliku, ne menja njegovo stanje. Nema ničeg više što treba steći, jer već jeste to, nema ničeg što treba izgubiti, jer je već potpuno predao ego.

P: Koja je razlika između *divanmukte* (Ostvarenja dok je u telu) i *videhamukte* (Ostvarenja nakon smrti)?

O: Nema razlike. Za one koji pitaju, kaže se: gjani u telu je *divanmukta* i on postiže *videhamukti* kad napusti telo. Ova razlika, međutim, postoji samo za posmatrača, ne i za gjanija. Njegovo stanje je isto pre i posle napuštanja tela. Mi gjanija zamišljamo kao ljudski oblik ili kao biće u tom obliku; ali on zna da je Onaj koji jeste, Jedina stvarnost koja je i unutra i spolja i koja nije ograničena nijednim izgledom ili oblikom. Postoji jedan stih u Bagavati (ovde je Bagavan citirao stih na tamilskom) koji kaže: „Isto kao što pijanac nije svestan da li mu je košulja na telu ili je skliznula s njega, tako je i Gjani jedva svestan svog tela i svejedno mu je da li ga ima ili je otpalo.”

Maharši nije podsticao radoznalost i retko je odgovarao na pitanja o stanju Gjaniya ili Ostvarenog čoveka, ali kada su ga pitali da li Gjani nastavlja svoje delovanje i posle telesne smrti, čuo sam da je kratko odgovorio da u nekim slučajevima može. Takođe je i sam potvrdio ono što Njegovi učenici sad znaju iz iskustva, da Guru može nastaviti da pruža vođstvo nakon smrti tela, kada više nije u ljudskom obliku.

Dr Masalavala, penzionisani medicinski službenik iz Bopala, koji je ovde već mesec dana i privremeno je zadužen za bolnicu Ašrama u odsustvu Dr K. Shiva Rao-a, postavio je pitanja Bagavanu i dobio sledeće odgovore:

P: Bagavan kaže: „Delovanje Gjanija neprimetno proniče u poklonika”. Bagavan takođe kaže: „Dodir sa velikim ljudima, uzvišenim dušama, predstavlja delotvorno sredstvo za Ostvarenje svoje prave prirode.”

O: Da. Gde je protivrečnost? Gjani, veliki ljudi, uzvišene duše - da li praviš razliku među njima?

P: Ne.

O: Kontakt s njima je blagotvoran. Oni će delovati kroz tišinu. Govorom se njihova moć smanjuje. Govor uvek ima manju snagu od tišine. Dakle, tihi kontakt je najbolji.

P: Da li se kontakt nastavlja i nakon raspada fizičkog tela gjanija, ili traje samo dok je on u telu, od krvi i mesa?

O: Guru nije u fizičkom obliku. Kontakt ostaje čak i kada nestane njegov fizički oblik.

Objavio je da onaj ko je dobio milost Gurua nikada neće biti napušten.

O: Onaj ko je zaslužio milost Gurua nesumnjivo će biti spasen i nikada neće biti napušten, baš kao što plen koji je pao u tigrove čeljusti nikada neće biti pušten da pobegne.

Prisećajući se toga, neki poklonici su se žalili, kada je smrt njegovog tela bila neminovna, da ih napušta i pitali su šta da rade bez njegovog daljeg vodstva. On je kratko odgovorio:

Preveliki značaj pridajete telu.

Zaključak je jasan. Guru je isti, bez obzira na to da li je u telu ili nije. I, njegovi poklonici su to kasnije otkrili.

Pošto smo se bavili potrebom prelaska s teorije na praksu, mogućnošću praktikovanja u uslovima savremenog života, bez ikakvih nametanja spoljašnjih pravila i neophodnošću Gurua, tokom naredna dva poglavlja ćemo se posvetiti oblicima prakse koje je Bagavan preporučio. Sama činjenica da je on preporučio, već je sama po sebi značajna. U svojim javnim spisima i izjavama duhovni učitelji svih religija bavili su se uglavnom teorijom i malo ili ništa nisu rekli o praktičnoj disciplini koju su preporučivali. Razlog tome je očigledan. Radi se o tome, kao što Bagavan objašnjava u ranije citiranoj priči o kralju i njegovom ministru u ovom poglavlju, što tehnika duhovnog treninga može biti legitimno korišćena i efikasna samo kada je za njenu upotrebu ovlašćen pojedinac. Pa ipak, sam Bagavan je otvoreno izložio metode koje je propisivao, kako usmeno, tako i pismeno. Većina knjiga na kojima se zasniva ovo izlaganje, napisana je i objavljena za njegovog života, i on je uvek pokazivao interesovanje za njih i često je preporučivao ljudima da se obrate nekoj od njih za odgovor. Čak i kad je postalo jasno da se život njegovog tela bliži

kraju, nastavljao je da pokazuje interesovanje za njihovo uređivanje i objavljivanje. Zašto je to dozvolio, kada je insistirao da nijedna tehnika nije validna bez ovlašćenja Gurua? Jedini odgovor je onaj koji je dat gore. Fizička smrt nije promenila ništa. Ako Mukta može da bude Guru pre smrti, takođe može i posle smrti. On ne postaje više Mukta umiranjem. Put koji je otvoren Njegovom Milošću onima koji Mu se okreću nije bio samo za vreme Njegovog života ili samo za retke koji su mogli fizički da ga sretnu. Rekao je:

– Kažu da umirem, ali ja ne odlazim. Kuda bih mogao da odem? Ja sam ovde.

POGLAVLJE 5.

SAMOISPITIVANJE

Iako se iz razloga navedenih u prethodnom poglavlju suzdržavao da sebe nazove Guruom, Šri Bagavan je zapravo neprestano vršio takav uticaj. Kada bi neki posetilac dolazio s pitanjima, on je usmeravao njihov tok s teorije na praksu; bio je predusretljiv u pružanju objašnjenja i preporukama metode duhovne prakse, kao što je oklevao da izlaže samo teoriju.

Često je imao običaj da kaže da se prava pouka odvija u tišini, ali to ne znači da nije davao verbalna objašnjenja. Tragaocu je ukazivao na koji način treba da uloži napor, dok mu je tihim uticajem na srce pomagao da to učini.

Kako će biti prikazano u sledećem poglavlju, Bagavan je odobrio mnoge različite metode, međutim, najveći naglasak je stavio na Samoispitivanje i neprestano ga je preporučivao, pa ćemo se zato prvo posvetiti njegovoj metodi.

To nije nova metoda. Zaista, budući da je najdirektnija od svih metoda, mora biti najstarija. Međutim, u davnim vremenima je to bio put rezervisan samo za nekolicinu hrabrih pojedinaca koji su mogli da izdrže u samoći, povučeni od sveta, u stalnoj meditaciji. U savremenim vremenima, kao što se moglo očekivati, tako nešto je

postalo sve ređe. Ono što je Bagavan uradio bilo je to što ga je obnovio, dajući mu nov oblik kombinovan sa karma margom (putem delovanja), omogućavajući njegovo korišćenje u uslovima savremenog života. Pošto ne zahteva nikakve rituale ili spoljašnje forme, zapravo je idealna metoda za potrebe našeg vremena. Pa ipak, nije oslabljena ili razvodnjena prilagođavanjem modernim uslovima života, već ostaje centralna i direktna.

Za smirenje uma ne postoji drugo, niti delotvornije sredstvo od Samoispitivanja. Čak i ako se aktivnost uma utiša pomoću nekih drugih sredstava, to je samo prividno i on će se ponovo javiti.

Ovo je direktna metoda. Praktikovanje svih drugih metoda podrazumeva opstanak ega, pa stoga nastaju mnoge sumnje, a krajnje pitanje ostaje da se reši tek na kraju. Međutim, u ovoj metodi krajnje pitanje je jedino i postavlja se od samog početka.

Samoispitivanje direktno vodi ka Ostvarenju tako što uklanja prepreke zbog kojih mislimo da Sopstvo već nije Ostvareno.

Meditacija zahteva objekat nad kojim se meditira, dok u Samoispitivanju postoji samo subjekt, nema objekta. To je razlika između meditacije i Samoispitivanja.

P: Zašto bi samo Samoispitivanje trebalo smatrati direktnim putem ka Realizaciji?

O: Zato što svaki drugi put, izuzev Samoispitivanja, podrazumeva opstanak uma kao instrumenta za praćenje, i ne može se pratiti bez uma.

Samim tim, ego može da poprimi različite i suptilne oblike u raznim fazama prakse, ali nikad ne može da se do kraja uništi. Pokušaj da se ego ili um unište drugim metodama osim Samoispitivanja je poput lopova koji se prerušava u policajca da bi uhvatio samog sebe. Jedino samoispitivanje može da otkrije istinu da zaista ne postoje ni ego niti um i omogući spoznaju čistog, apsolutnog nepodeljenog Bića Sopstva ili Apsolutnog.

Ova izjava, da se u metodi samoispitivanja ne koristi um, nije uvek bila shvaćena i stoga je Bagavan, kada je o tome upitan, objasnio da to znači da se um ne uzima zdravo za gotovo kao stvarni entitet, već se u pitanje dovodi samo njegovo postojanje i da je to najlakši način da se rasprši iluzija njegovog postojanja.

O: Tražiti od uma da ubije um je kao kad od lopova tražiš da bude policajac. On će poći s tobom da uhvati lopova, ali od toga neće ništa biti. Zato se moraš okrenuti unutra i pronaći odakle um izvire i tada će on prestati da postoji. (U vezi s ovim odgovorom, Šri Tambi Torai iz Džafne, koji već preko godinu dana živi kao sadu u Pelakotu, pitao me je da li tražiti od uma da se okrene unutra i potraži svoj izvor takođe znači upotrebu uma. Izneo sam tu sumnju pred Bagavanom.)

O: Naravno, koristimo um. Dobro je poznato i priznato da se um može uništiti samo uz pomoć uma. Ali umesto da kažemo da postoji um i da želimo da ga uništimo, počinjemo da tražimo njegov izvor, i tada shvatamo da uopšte ne postoji. Um usmeren prema spolja rezultira mislima i objektima. Okrenut prema unutra, postaje Sopstvo.

Može se reći da um prestaje da postoji ili se transformiše u Sopstvo, smisao je zapravo isti. To ne znači da čovek ostaje bez uma i postaje poput kamena, već da Čista Svest Sopstva nije više ograničena u uskim granicama individualnog uma i da više neće gledati kroz mračno staklo, već će viđenje biti jasno i blistavo.

Stalnim i neprekidnim istraživanjem prirode uma, um se transformiše u Ono, na šta se odnosi „Ja”, a to je zapravo Sopstvo. Da bi um mogao da postoji, neophodno je da se oslanja na nešto opipljivo – nikad ne opstaje sam od sebe. Um se naziva i suptilnim telom, egom, đivom ili dušom.

Um je ono što se pojavljuje u telu kao „ja”. Ako se istraži odakle potiče misao „ja”, otkrićemo da dolazi iz *hridajama* ili Srca. To je izvor i oslonac uma. Ako bi čak neprekidno ponavljali u sebi „ja-ja”, sa celokupnim umom usmerenim ka tome, to bi takođe vodilo ka istom izvoru.

Od svih misli koje se javljaju u umu, misao „ja” je prvobitna. Tek nakon pojave ili nastanka te „ja”- misli, javlja se bezbroj drugih misli. Drugim rečima, tek posle prve lične zamenice „ja”, javljaju se druga i treća lična zamenica (ti, on, itd.) i bez toga ne mogu da opstanu.

Pošto svaka druga misao može da se pojavi samo nakon pojave „ja”- misli, i pošto je um ništa drugo do gomila misli, jedino kroz pitanje „Ko sam ja?” um se smiruje. Štaviše, integralna „ja” misao, koja je sadržana u takvom ispitivanju, uništiće sve druge misli i najzad će i sama biti uništena, kao što sagoreva štap koji se koristi za prevrtanje drveta u pogrebnoj lomači.

Iz ovih pokazatelja postaje očigledno da se Samoispitivanje, onako kako ga je podučavao Bagavan, potpuno razlikuje od introverzije koja se primenjuje u psihologiji. To uopšte nije mentalni proces. Introverzija je analiza i proučavanje sastava i sadržaja uma, dok je Samoispitivanje pokušaj da se istraži iza uma, do Sopstva, iz kojeg on proizilazi.

Budući da um i ego u svakom slučaju moraju da se odbace, zašto onda gubiti vreme da bismo ih analizirali?

Istraživati: „Ko sam ja, koji sam u ropstvu?” i tako spoznati svoju pravu prirodu, jedino je Oslobođenje. Neprestano držati um okrenutim unutra i tako prebivati u Sopstvu, jedino je Samoistraživanje. Kao što je uzaludno čeprkati po smeću koje se mora počistiti samo da bi se bacilo, tako je i za one koji žele da spoznaju Sopstvo besmisleno da nabrajaju *tatve* (kategorije) koje obavijaju Sopstvo i da istražuju njihove osobine, umesto da ih odbace. Tragalac treba da posmatra pojavni svet u odnosu na sebe tek kao san.

Na sličan se način Samoispitivanje suštinski razlikuje od psihoanalize ili bilo koje druge vrste psihijatrijskog tretmana. Takav tretman može imati za cilj samo stvaranje normalnog, zdravog i integrisanog ljudskog bića, ali ne i prevazilaženje granica individualnog ljudskog stanja, budući da oni koji ga sprovode to nisu sami postigli i ne mogu da ukažu na put kojim nisu kročili. Ipak, Samoispitivanje ima nešto zajedničko u svojim početnim fazama sa psihijatrijskim tretmanom: pomoću njega počinju da isplivavaju skrivene misli i nečistoće iz dubine uma.

P: Kad pokušam da meditiram, snažno počinju da izranjaju druge misli.

O: Da, u meditaciji izranjaju najrazličitije misli. To je sasvim prirodno, jer počinje da izbija ono što je skriveno u tebi. Kako bi moglo biti uništeno ako ne ispliva?

Misli spontano izvire, ali samo da bi kasnije utihnule, čime um dobija snagu.

P: Čim se koncentrišem, pojavljuju se razne misli i uznemiravaju me. Što se više trudim, one sve više naviru. Šta da radim?

O: Da, to će se dešavati. Sve što je unutra, pokušaće da ispliva. Nema drugog načina osim da kad um poželi da skrene s puta, povučesh ga nazad i usmeriš ka Sopstvu.

P: Bagavan je često govorio da čovek mora da odbaci druge misli kad započne traganje, međutim, misli se neprestano stvaraju. Ako se odbaci jedna, javlja se druga i čini se da nema kraja.

O: Ne kažem da moraš neprekidno odbacivati misli. Ako se držiš Sopstva, za misao „ja”, odnosno pažnju zadržiš na toj jednoj misli, druge misli će biti odbačene i automatski će nestati.

Kao što Samoispitivanje nije introspekcija, kako ga shvataju psiholozi, tako nije ni predmet rasprava ili spekulacija, kako ga shvataju filozofi.

P: Kada se pitam „Ko sam ja?“, dobijam odgovor: „Ja nisam ovo smrtno telo, već sam svest i Sopstvo.” Ali tada iznenada izranja druga misao: „Zašto se Sopstvo manifestuje?” Drugim rečima: „Zašto je Bog stvorio svet?”

O: Pitanje „Ko sam ja?” znači da pokušaš da pronađeš izvor ega ili „ja” misli. Stoga, um ne treba da zaokupljaš drugim mislima, poput „ja nisam telo” i dr. Traženje izvora „ja” je sredstvo da se oslobodimo svih drugih misli. Ne treba da daješ prostora drugim mislima koje si pomenuo, već da pažnju držiš usmerenu na pronalaženje izvora „ja” misli tako što ćeš se, kad izroni bilo koja druga misao, upitati: „Kome se ona javlja?” i, ako je odgovor: „Meni”, tad ponovo nastavljaš misao: „Šta je ovo „ja”, i šta je njegov izvor?”

Bagavan je ponekad dopuštao ili čak koristio mentalnu argumentaciju, ali to je bilo samo da bi početnika ubedio u nestvarnost individualnog „ja” ili ega i time ga podstakao da se posveti Samoispitivanju. Sam argument nije Samoispitivanje.

P: Ko sam ja? Kako pronaći odgovor?

O: Postavi samom sebi pitanje. Telo i njegove funkcije nisu „ja”. Zatim, um i njegove funkcije nisu „ja”. Sledeći korak dovodi do pitanja: „Odakle izranjaju ove misli?” Misli mogu da budu spontane, površne ili analitičke.

One rade u umu. Ko ih je onda svestan? Njihovo postojanje, koncept i delovanje su pojedincu očigledni. Na osnovu ove analize može se zaključiti da individualnost deluje kao onaj koji prepoznaje postojanje misli i njihov redosled. Ova individualnost je ego, ili, kako ljudi kažu, „ja”. *Vidjanamajakoša* (intelekt) je samo omotač „ja”, a ne pravo „ja”. Ako se dalje istražuje, pojaviće se pitanje: „Šta je to „ja”? Odakle dolazi?” „Ja” nije bilo svesno u snu. Pojavilo se tek kada je san okončan i nastupilo budno stanje. Ali trenutno se ne bavimo stanjem svesti tokom sna. Ko sam ja sad, u budnom stanju? Ako sam nastao tek nakon što sam se probudio, onda je „ja” bilo prekriveno neznanjem.

Takvo ograničeno „ja” ne može biti ono o čemu pišu spisi i što potvrđuju mudraci. „Ja” je ono što je iznad sna, „ja” mora biti ovde i sada, takođe mora da postoji i za vreme spavanja i dubokog sna, nezavisno od promene ovih stanja i njihovih osobina. Stoga, „ja” može da bude samo esencijalni supstrat koji leži u osnovi ova tri stanja.

Dve žene iz Parsi zajednice došle su iz Ahmedabada i razgovarale sa Bagavanom.

P: Od detinjstva imamo duhovne sklonosti. Pročitale smo nekoliko knjiga iz filozofije i privlači nas Vedanta. Čitamo Upanišade, Jogu Vašištu, Bagavad-gitu itd. Pokušavamo da praktikujemo meditaciju, ali primećujemo da u njoj ne napredujemo. Ne razumemo kako da postignemo Ostvarenje. Možete li nam ljubazno pomoći u tome?

O: Kako meditirate?

P: Počinjem pitanjem „Ko sam ja?” i eliminišem telo kao „ne-ja”, disanje kao „ne-ja”, um kao „ne-ja”, ali dalje ne mogu da nastavim.

O: To je u redu, što se tiče uma. Tvoj proces je samo mentalan. Spisi ga pominju da bi tragaoca usmerili ka Istini. Istina ne može da se pokaže direktno i zato se koristi ovaj mentalni proces. Vidiš, onaj koji eliminiše sve „ne-ja” misli, ne može da eliminiše „ja”. Da bi mogao da kaže: „Ja nisam to” ili „Ja sam to”, mora postojati „ja” koje to kaže. To „ja” je ego, ili „ja-misao”. Kad izroni ta „ja-misao”, pojavljuju se i sve druge misli. Stoga, od misli „ja” potiču sve druge misli. Kada se izvuče koren, i sve ostalo istovremeno biva iskorenjeno. Zato, traži koren „ja”, pitaj se: „Ko sam ja?” i na taj način pronadi izvor „ja”. Tada će svi ovi problemi nestati i ostaće čisto Sopstvo.

P: Ali kako to da učinim?

O: „Ja” je uvek prisutno, za vreme spavanja, dubokog sna ili u budnom stanju. Osoba koja spava identična je osobi koja sada govori. Osećaj „ja” uvek postoji. Ako to ne bi bilo tako, onda bismo negirali svoje postojanje. Međutim, ti to ne činiš već kažeš: „Ja jesam”. Pronadi ko je to.

P: Još uvek ne razumem. Kažete da je sadašnje „ja” lažno „ja”? Kako da odbacim to lažno „ja”?

O: Ne treba da odbacuješ to lažno „ja”. Kako „ja” može samo sebe da eliminiše? Treba samo da pronadeš njegov izvor i da tamo ostaneš. Tvoj napor može da dosegne samo određenu granicu, a nakon toga će se druga

strana pobrinuti za sve. Tamo si bespomoćna. Nikakvim naporom se ne može dostići.

P: Ako „ja” uvek postoji, ovde i sada, zašto tako i ne osećam?

O: Ko kaže da ne oseća? Kaže li to pravo ili lažno „ja”? Upitaj se i pronaći ćeš da to kaže lažno „ja”. Ono je prepreka koja se mora ukloniti da bi pravo „ja” prestalo da bude skriveno. Osećaj „Nisam ga ostvarila” je prepreka u Ostvarenju. Zapravo, već je Ostvareno. Nema ničega više što treba ostvariti. Ako bi postojalo, tada bi Realizacija bila nešto novo što još ne postoji, već će se dogoditi u budućnosti. Međutim, sve što se rodi, takođe će i umreti. Ako Ostvarenje nije večno, onda i ne vredi da ga imamo. Ono što tražimo nije nešto što će tek nastati, već večno, ali od nas skriveno preprekama. Sve što treba da učinimo jeste da uklonimo prepreke. Ono što je večno, ne prepoznamo zbog neznanja. Neznanje je prepreka. Oslobodi se toga i sve će biti dobro. To neznanje je isto što i „ja-misao”. Pronađi njen izvor i nestaće. „Ja”- misao je poput duha koji se, iako neopipljiv, pojavljuje istovremeno s telom, buja u njemu i nestaje zajedno s njim. Telesna svest je pogrešno „ja”. Odreci se toga. To možeš učiniti tako što ćeš tragati za izvorom „ja”. Telo ne kaže: „Ja sam”. Ti si ta koja kaže „Ja sam telo.” Saznaj ko je to „ja”. Traži njegov izvor i ono će nestati.

P: Da li će tada nastupiti blaženstvo?

O: Blaženstvo je suštinski povezano sa Bićem-Svešču. Sva obrazloženja koja se odnose na večno Biće, odnose se i na večno Blaženstvo.

Tvoja priroda je Blaženstvo. Sada je ono prikriveno neznanjem i da bi se oslobodilo, samo treba ukloniti to neznanje.

P: Zar ne bi trebalo istražiti krajnju stvarnost sveta, i to razmatrajući je i iz perspektive pojedinca i iz perspektive Boga?

O: To je koncept „ja”. On izranja samo nakon pojave „ja” misli. Da li si o njoj razmišljala u dubokom snu? Ipak, postojala si i u snu, i isto to „ja” govori i sad. Kada bi ovaj koncept bio istinit, zar ne bi takođe postojao i u tvom snu? On zavisi od misli „ja”. S druge strane, svet ti ne kaže: „Ja sam svet”. Ni telo ti ne kaže: „Ja sam telo”. Ti kažeš: „Ovo je svet, ovo je telo” itd. Zato su to sve samo koncepti. Pronađi ko si ti i svim sumnjama će doći kraj.

P: Šta se dešava s telom nakon Ostvarenja? Da li i dalje postoji ili ne? Vidimo da se Ostvarene osobe ponašaju kao i svi drugi ljudi.

O: Ovo pitanje sada ne treba da te brine. Možeš ga postaviti posle Ostvarenja, ako će ti uopšte biti do toga. Što se tiče Ostvarenih Bića, neka se ona brinu sama o sebi. Zašto se ti brineš o njima? Zapravo, posle Ostvarenja, ni telo, niti bilo šta drugo neće izgledati različito od Sopstva.

P: Ako smo uvek Postojanje-Svest-Blaženstvo, zašto nas Bog dovodi u teškoće? Zašto nas je stvorio?

O: Dolazi li Bog da ti kaže da te je doveo u teškoće? To ti kažeš. Ponovo je u pitanju lažno „ja”. Kad ono nestane, neće biti nikoga da kaže da je Bog stvorio ovo ili ono. Ono što Jeste, nikada ne kaže „Ja jesam”. Javlja li

se bilo kakva sumnja da „nisam?” Samo ako bi se pojavilo pitanje da li je neko krava ili bik, morao bi da se podseti da nije životinja već čovek, ali ovo se nikad ne dešava. Isto važi i za proces Samoostvarenja.

Ovaj poslednji citat nas vraća od onoga šta Samoispitivanje nije, ka onome što jeste.

Kada um neprestano istražuje svoju prirodu, otkriva se da ne postoji nešto poput uma. To je direktan put za sve.

Um je samo skup misli. Koren svih misli je misao „ja”. Dakle, um je samo misao „ja”. Odakle dolazi ta „ja” misao? Čim je potražiš unutar sebe, ona će nestati. To je traganje za mudrošću. Tamo gde „ja” nestane, pojavljuje se „ja-ja”, samo po sebi. Ono je beskonačno.

Ako ego postoji, sve drugo takođe postoji. Ako ego ne postoji, ništa drugo ne postoji. Zaista, ego je sve što postoji. Stoga, istraživanje šta je ego je jedini put ka napuštanju svega ostalog.

Stanje u kome se „ja” ne pojavljuje je stanje u kome je čovek Ono što jeste. U tom stanju ne postoje pitanja i težnje da se dostigne sopstveno utruće iz kojeg „ja” ponovo oživljava. Kako čovek može da boravi u Sopstvu, a da nije Ono što jeste u apsolutnom smislu?

Kao što čovek, kad mu nešto padne u vodu, zaroni da to pronađe, tako bi trebalo uroniti u sebe s oštrim, usmerenim umom, kontrolišući govor i disanje, i pronaći mesto odakle izvire „ja”.

Jedino istraživanje koje vodi ka Samoostvarenju je traženje izvora „ja”. Meditacija na „Ja nisam ovo, ja sam to” može da bude od pomoći u istraživanju, ali to nije Samoispitivanje. Ako se unutar uma ispituje „Ko sam

ja?” tada individualno „ja” postišeno pada čim se stigne do srca i stvarnost se odmah spontano ispoljava kao „ja-ja”. Iako se otkriva kao „ja”, to više nije ego, već savršeno Biće, Apsolutno Sopstvo.

Pojmovi ropstva i slobode samo su modifikacije uma. Oni nemaju sopstvenu stvarnost i stoga ne mogu da deluju samostalno. Pošto su modifikacije nečeg drugog, mora da postoji entitet, nezavisan od njih, kao njihov zajednički izvor i oslonac. Dakle, ako istražuješ taj izvor da bi saznala ko je taj koji je vezan ili oslobođen, otkrićeš da se oni vezuju za „ja”, tj. mene. Ako se zatim ozbiljno zapitaš „Ko sam ja?”, uvidećeš da ne postoji ništa poput „ja” ili „mene”. Ono što preostane kada spoznaš da „ja” ne postoji, manifestuje se kao životvorno, jasno, samo po sebi sjajno i jedino moguće postojanje. Ova spoznaja nastupa sasvim prirodno, nije praćena ničim neobičnim, već je direktno i trenutno iskustvo jedine Istine. Dešava se svima koji dok istražuju unutrašnjost ostaju onakvi kakvi jesu, ne dozvoljavajući ni za trenutak da im pažnja skrene ka spoljašnjem svetu i da gube vreme na prazne razgovore. Bez sumnje, za one koji su dostigli tu Spoznaju i potpunu identifikaciju sa Sopstvom, ne postoji ni ropstvo ni Oslobođenje.

Sopstvo je čista svest. Ipak, čovek se identifikuje s telom koje je nesvesno i ne kaže samo: „Ja sam telo”. To neko drugi kaže. To ne izjavljuje ni bezgranično „ja”. Ko to kaže? Lažno „ja” nastaje između čiste svesti i nesvesnog tela i zamišlja da je ograničeno na telo. Istraži to i neće kao utvara. Utvara je ego, um ili individualnost. Svi spisi se temelje na toj utvari i njenom usponu, i sve što je potrebno je da se ona uništi. Sadašnje stanje je čista iluzija. Jedini cilj je njeno potpuno uništenje.

Bagavan ovde ego naziva utvarom ili lažnim „ja”. U objašnjenju koje je ovde dato Parsi damama, govorio je o lažnom i pravom „ja”. Iz praktičnih razloga ponekad je govorio o napuštanju lažnog, i traganju za istinskim „ja” ali to ne treba shvatiti kao naznaku da u čoveku postoje dva „ja”. On je pri tom mislio na to da čovek treba da se odrekne pogrešne identifikacije „ja” kao individualnog bića da bi ostvario svoj pravi identitet kao univerzalnog Sopstva. Često je isticao da ne postoje dva „ja” , pri čemu čovek s jednim „ja” traži i spoznaje drugo „ja”. U skladu sa Istinom nedualnosti spoznati Sopstvo, znači biti Sopstvo. U suprotnom bi postojala dualnost subjekta i objekta i trojstvo posmatrača, posmatranog i posmatranja.

P: Kako neko može da ostvari Sopstvo?

O: Čije Sopstvo? Otkrij to.

P: Moje. Ali ko sam ja?

O: To moraš ti da pronađeš.

P: Ja ne znam.

O: Jednostavno razmisli o pitanju. Ko je taj koji kaže: „Ja ne znam?”
Ko je to „ja” u tvojoj izjavi? Šta nije poznato?

P: Neko ili nešto u meni.

O: Ko je taj neko? U kome?

P: Možda neka sila.

O: Otkrij.

P: Zašto sam rođen?

O: Ko je rođen? Odgovor na sva tvoja pitanja je isti.

P: Ko sam onda ja?

O: (Smeh) Jesi li došao da me ispituješ? Ti moraš da odgovoriš ko si ti.

P: Koliko god pokušavao, čini mi se da je „ja” neuhvatljivo. Ono jednostavno nije primetno.

O: Ko je taj koji kaže da „ja” nije uhvatljivo? Postoje li dva „ja” u tebi pa jedno nije uočljivo drugom?

P: Umesto da pitam „Ko sam ja”? mogu li sebi da postavim pitanje: „Ko si ti”?, tako da moj um bude koncentrisan na tebe, koji si za mene Bog u obličju Gurua? Možda bih se pre približio cilju svog traganja pomoću ovog pitanja nego „Ko sam ja”?

O: Bez obzira koji oblik tvoje istraživanje imalo, na kraju ćeš morati da dođeš do jednog „ja”, do Sopstva. Sve ove razlike koje se prave između „ja” i „ti”, učitelja i učenika itd. samo su pokazatelj neznanja. Postoji samo Vrhovno „ja” . Razmišljati drugačije znači zavaravati sebe. Dakle, pošto je tvoj cilj da transcendiráš ovde i sada ove površnosti fizičkog postojanja kroz Samoistraživanje, gde je prostor za pravljenje razlika između „ti” i „ja” koje se odnose isključivo na telo? Kada okreneš um unutra, tražeći izvor misli, gde se nalazi „ti” a gde „ja”? Trebalo bi tragati i biti Sopstvo koje obuhvata sve.

P: Ali zar nije smešno da „ja” traži „ja”? Zar to na kraju ne čini pitanje „Ko sam ja” ispraznom formulom? Ili moram sebi da postavljam to pitanje unedogled, da ga ponavljam kao neku mantru?

O: Samoispitivanje sigurno nije prazna formula, to je više od ponavljanja bilo koje mantre. Kada bi pitanje „Ko sam ja?” bilo samo mentalno ispitivanje, onda ne bi imalo vrednost. Svrha Samoispitivanja je da se um usmeri ka svom izvoru. Dakle, nije stvar u tome da jedno „ja” traži drugo „ja”. Još manje je samoispitivanje prazna formula, jer uključuje intenzivnu aktivnost celokupnog uma da bi se stalno održao usmeren ka čistoj samosvesti. Samoispitivanje je jedino nepogrešivo i direktno sredstvo za spoznaju neuslovljenog, apsolutnog Bića koje ti uistinu jesi.

Sledeći odlomci još jasnije pokazuju da je reč o praćenju misli „ja” do njenog izvora, a ne o tome da jedno „ja” otkriva drugo.

P: Rečeno mi je da prema tvojoj školi, moram da pronađem izvor svojih misli. Kako to treba da uradim?

O: Ja nemam svoju školu, ali istina je da treba pratiti izvor svih misli.

P: Pretpostavimo da mi se pojavila misao „konj” i pokušavam da pronađem njen izvor. Konstatujem da ona dolazi iz sećanja, a sećanje, sa svoje strane, proističe iz ranijeg opažanja objekta pod nazivom „konj”. Međutim, to je sve.

O: Ko je od tebe tražio da o svemu tome razmišljaš? Sve su to samo misli. Kakva je korist od takvih sećanja i opažanja? Tome nema kraja, kao i vekovno pitanje o tome da li je prvo nastalo drvo ili seme. Pitaj se ko ima ovu percepciju i sećanje? To „ja” koje opaža i seća se, odakle ono izvire? To pronađi. Jer sva opažanja i sećanja se pojavljuju samo iz tog „ja”. Dok spavaš, takva iskustva nemaš, pa ipak kažeš da si postojao u snu. Postojiš takođe i sada. To pokazuje da „ja” traje, dok druge stvari dolaze i odlaze.

P: Potrebno je da pronađem izvor „ja” i zaista to želim, ali kako? Koji je izvor iz koga sam se ja pojavio?

O: Pojavio si se iz istog izvora u kojem si bio tokom sna. Samo što u snu nisi mogao da znaš kako si se pojavio. Stoga moraš da istražuješ u budnom stanju.

Nas nekoliko posavetovali smo posetioca da pročita „Ko sam ja?” i „Ramana Gitu” i Bagavan mu je takođe isto preporučio. Preko dana je čitao, a

uveče je rekao Bagavanu: „Ove knjige savetuju Samoispitivanje, ali kako se to radi?”

O: I to mora da je opisano u ovim knjigama.

P: Da li treba da se koncentrišem na misao „Ko sam ja?”

O: To znači da treba da se koncentrišeš na otkrivanje odakle potiče „ja” misao. Umesto što gledaš napolje, gledaj unutra i prepoznaj gde nastaje misao „ja”.

P: I Bagavan kaže da ću, kad to prepoznam, spoznati Sopstvo?

O: Ne postoji tako nešto kao što je spoznavanje Sopstva. Kako spoznati ili učiniti stvarnim ono što je stvarno? Svi ljudi doživljavaju stvarnim ono što je nestvarno, i samo je potrebno da prestanu to da čine. Kada to učiniš, ostaćeš ono što zaista jesi i Stvarnost će ti biti stvarna. Sve religije i prakse su nastale sa ciljem da ljudima olakšaju da prestanu da doživljavaju nestvarno kao stvarno.

P: Odakle nastaje rođenje?

O: Čije rođenje?

P: Upanišade kažu: Onaj koji spoznaje Brahmana, postaje Brahman.

O: To nije pitanje postajanja, već Bivanja.

„Ne postoji tako nešto kao što je Ostvarenje Sopstva” – to je Bagavan često govorio da bi čoveka podsetio da je Sopstvo sada i zauvek i da nije nešto novo što treba da se otkrije. Ovaj paradoks leži u suštini nedualizma.

Kao odgovor na pitanje koji je najbolji put koji vodi do cilja, Bagavan je rekao: „Nema cilja koji treba dostići. Nema šta da se dostigne. Ti si Sopstvo. Ti uvek postojiš. Ništa se više ne može reći o Sopstvu osim da postoji. Videti Boga, ili Sebe, znači biti Sopstvo koje si ti sam. Videti znači Biti. Ti, koji si Sopstvo, želiš da znaš kako da dostigneš Sopstvo. To je kao kada bi neko, ko se nalazi u Ramanašramu, pitao koliko puteva vodi do Ramanašrama i koji je od njih najbolji. Sve što se od tebe zahteva jeste da odbaciš misli da si ovo telo kao i sve misli o spoljašnjim stvarima ili o onome što nije Sopstvo. Svaki put kada um krene ka objektima, zaustavi ga i usmeri ga ka Sopstvu ili „ja”. To je jedini napor koji se traži od tebe.

Uprkos ovom paradoksu, Bagavan je takođe isticao na neophodnost napora, kako je objašnjeno u drugom poglavlju ove knjige.

Neprekidna praksa je neophodna, sve dok čovek bez i najmanjeg napora ne dostigne prirodno i prvobitno stanje uma oslobođenog od misli; drugačije rečeno, sve dok „ja”, „mene”, „moje” ne budu potpuno iskorenjeni i uništeni.

Da bi nas uverila u stanovište da ne postoji ništa novo što treba da se otkrije, Advaita objašnjava da je potrebno samo ukloniti veo neznanja. Isto kao što se uklanjanjem vodenog rastinja otkriva voda koja je već bila tu, ili kao što razilaženje oblaka otkriva plavetnilo neba, koje je bilo tu i ranije, ali skriveno iza njih.

P: Kako čovek može da spozna Sopstvo?

O: Sopstvo uvek jeste. Ne postoji „spoznavanje”. To nije neko novo znanje koje treba steći. Sve što se pojavljuje kao novo i nije oduvek bilo ovde i sad, ne može da bude trajno. Sopstvo uvek jeste, ali nedostaje znanje o tome i ta prepreka se naziva neznanjem. Otkloni neznanje i znanje će zasijati. Zapravo, nije Sopstvo ono što ima neznanje ili čak znanje. To su samo naslage koje treba očistiti. Zato se za Sopstvo kaže da je izvan dosega znanja i neznanja. Ono je onakvo kakvo je oduvek bilo. Ono je sve.

Ova koncentracija na „ja” zahteva intenzivnu kontrolu uma i mnogi su se žalili da to nije lako učiniti.

Uveče je jedan posetilac postavio pitanje Bagavanu kako da kontroliše svoj nemirni um. Rekao je da ga to pitanje posebno muči. Bagavan je odgovorio uz osmeh: „To nije samo tvoj problem. To pitanje svako postavlja i svi spisi se time bave, kao, na primer, Gita. Koji drugi način postoji sem da ga svaki put kad odluta ili se okrene ka spolja, vratimo nazad, kao što se i u Giti savetuje. Naravno, to nije lako učiniti, ali doći će s praksom.”

Posetilac je rekao da um sam odluta ka onome što želi i odbija da se koncentriše na objekat.

Nekada je Bagavan na ovakve pritužbe odgovarao ističući da se Samoispitivanje ne svodi na postavljanje nikakvih objekata pred um, već jednostavno okreće um prema sebi, tražeći njegov izvor. Ipak, ovog puta je odgovorio sa stanovišta želje ili sreće.

Svi traže samo ono što im donosi sreću. Tvoj um luta za nekim objektom jer smatraš da sreća dolazi od njega, ali saznaj odakle dolazi sva sreća, uključujući i onu koju smatraš da dolazi od čulnih objekata. Otkrićeš da sve dolazi iz Sopstva. Tada ćeš moći da ostaneš u Sopstvu.

Ponekad su se ljudi žalili na teškoću da obuzdaju misli. Bagavan ih je ponovo usmeravao na Samoispitivanje, ističući da je onaj koji misli ili sumnja upravo onaj koji treba da se spozna. Možemo imati hiljade sumnji, ali nikada ne sumnjamo u postojanje onoga koji sumnja. Ko je taj?

Sve sumnje će nestati tek kada se otkrije ko je onaj koji sumnja i njegov izvor. Nema koristi u otklanjanju beskrajnih sumnji. Ako rešimo jednu, druga će se pojaviti i taj ciklus neće prestati. Ali, ako otkrijemo da onaj koji sumnja zapravo ne postoji, istražujući njegov izvor, tada će sve sumnje prestati.

Kontrola uma svakako zahteva koncentraciju, ali pod tim Bagavan nije podrazumevao da se treba koncentrisati na jednu misao,

iako u tome nije obeshrabrivao, već na osećaj postojanja, na osećaj „ja jesam” isključujući sve misli.

O: Koncentracija ne znači razmišljanje o jednoj stvari. Naprotiv, to je isključivanje svih misli, jer sve misli ometaju osećaj pravog bića. Celokupan napor mora biti usmeren na to da se ukloni veo neznanja.

U mnogim citiranim odlomcima, Bagavan ne sugerše samo onome ko postavlja pitanje da istraži misao „ja”, već i da otkrije gde ona nastaje. Ovo Samoispitivanje povezuje s koncentracijom na Srce s desne strane (pomenuto u prvom poglavlju) i još jasnije pokazuje da nije reč o mentalnom procesu. Zaista, tokom Samoispitivanja, u ovom centru se fizički oseća stvarna oslobađajuća energija.

Kada se um usredsredi isključivo na Sopstvo, to dovodi do sreće ili blaženstva. Ako čovek okrene misli ka unutra, zadržavajući ih i sprečavajući ih da lutaju spolja, tada se to naziva odvajanje (*vairagja*). Njihovo fiksiranje u Sopstvu je duhovna praksa (*sadhana*). Koncentracija na srce je isto što i koncentracija na Sopstvo. Srce je drugo ime za Sopstvo.

G.V. Subbaramaiah: Da li je navedeno u nekoj knjizi da za konačno Ostvarenje moramo doći do srca, čak i nakon što dostignemo *sahasraru* (lotos s hiljadu latica koji se nalazi na temenu), i da je Srce s desne strane?

O: Ne, to nisam pronašao ni u jednoj knjizi, ali sam u medicinskoj knjizi na malajalamu naišao na stih koji locira srce s desne strane i preveo sam ga na tamilski u *Dodatku četrdeset stihova*.

Mi ne znamo ništa o drugim centrima i ne možemo biti sigurni šta će nam doneti koncentracija na njih i razumevanje. Ipak, pošto „ja” nastaje u srcu, mora se vratiti nazad, u njega, i sjediniti se tamo radi Samoostvarenja. To je bilo moje iskustvo. Treba znati da je čista i nepromenljiva Svest u srcu - Znanje koje uništenjem ega donosi Oslobođenje.

Telo je inertno, poput glinene posude. Budući da nema svest i da tokom dubokog sna, kada smo bez tela, doživljavamo naše prirodno postojanje, telo ne može da bude „ja”. Ko onda uzrokuje Sopstvo? Gde se ono nalazi? Onima koji na taj način praktikuju Samoispitivanje, koji znaju i ostaju Sopstvo, boraveći u pećini Srca, Gospod Arunačala Šiva sija kao Svest „To sam ja”.

P: Bagavan je govorio da je Srce centar Sopstva?

O: Da, to je jedini centar Sopstva. U to ne treba da sumnjaš. Pravo Sopstvo se nalazi u Srcu, iza ego-sopstva.

P: Da li bi Bagavan mogao da kaže gde se to mesto tačno nalazi u telu?

O: To nije moguće spoznati umom niti zamišljanjem, iako ti kažem da je tu (pokazujući na desnu stranu grudi). Jedini direktan način da ga spoznaš jeste da prestaneš sa zamišljanjima i pokušaš da budeš ono što Jesi. Tada

automatski osećaš da je centar tu. To je centar koji se u spisima pominje kao srčana komora.

P: Mogu li da budem siguran da su pod Srcem naši drevni preci podrazumevali ovaj centar?

O: Da, možeš, ali trebalo bi da pokušaš to da doživiš umesto što lociraš. Čovek ne mora precizno da odredi gde mu se nalaze oči da bi video. Srce je tu, uvek otvoreno za tebe ako želiš da uđeš u njega; uvek podržava tvoje kretanje, iako možda nisi svestan toga. Možda bi bilo tačnije reći da je Sopstvo Srce. Zaista, Sopstvo je centar, uvek svesno sebe kao Srca ili Samosvesti.

P: Kada Bagavan kaže da je Srce najviši duhovni centar Sopstva, da li to znači da to nije jedan od šest jogičkih centara (*čakri*)?

O: Jogički centri, ako ih brojimo odozdo nagore, predstavljaju niz centara u nervnom sistemu. Oni su različiti stupnjevi, pri čemu svaki centar ima svoju snagu ili znanje. Ti centri vode ka *sahasrara* čakri, lotosu s hiljadu latica smeštenom na vrhu glave, gde se nalazi najviša sila, *šakti* (moć). Međutim, Sopstvo, koje omogućava sveobuhvatno kretanje *šakti*, nije tu locirano, već deluje iz srčanog centra.

P: Znači da se Sopstvo razlikuje od manifestacije šakti?

O: Naravno. Ne postoji manifestacija šakti izvan Sopstva. Sopstvo je postalo sva ova šakti. Kada jogin dostigne najviše stanje duhovne svesti (*samadi*), Sopstvo u Srcu ga u ovom stanju podržava, svejedno da li je on toga svestan ili ne. Bez obzira u kojim se centrima ili stanjima nalazio, on je uvek ista istina, isto srce, jedno Sopstvo, duh koji je sveprisutan, večan i nepromenljiv.

Tantra šastra srce naziva *Surja mandala* ili Solarni krug, a sahasrara čakru *Čandra mandala* ili Lunarni krug. To pokazuje relativnu važnost oba.

Baš kao što koncentracija na Srce uspostavlja kontakt s jogom, Bagavan je ponekad ukazivao na njenu sličnost sa bakti, putem predanosti, i rekao da oba puta vode ka istom cilju. Potpuna predanost označava potpunu predaju ega Bogu ili Guruu koji se smatra odvojenim od Sebe, dok Samoispitivanje vodi ka rastvaranju ega. Više o bakta margi biće rečeno u sledećem poglavlju, ali naredno objašnjenje pokazuje kako se ova dva puta susreću.

P: Ako je „ja” iluzija, ko je taj koji odbacuje iluziju?

O: „Ja” uklanja iluziju „ja” , a ipak opstaje „ja”. To je paradoks Samoostvarenja. Ostvareni u tome ne vidi paradoks. Uzmimo na primer čoveka koji se predaje. On se okreće ka Bogu i moli Ga da bude apsorbovan u Njemu. Zatim se predaje verom i koncentracijom. Šta je ono što preostaje? Predaja Bogu rastvara i poslednje ostatke „ja”. To je najviši oblik predanosti ili odricanja i vrhunac nevezanosti.

Možeš se odreći svakog oblika veze s konceptom „moje”, ali kad odustaneš od „ja” i „moje”, tada se odričeš svega istovremeno i trajno uništavaš klicu posedovanja. Na taj način, svako zlo će biti ugušeno u samom začetku, u samoj klici. Da bi se to postiglo, odvajanje od „ja” mora biti veoma snažno. Želja da se to učini mora biti jednaka želji čoveka koga drže pod vodom da izroni na površinu i udahne.

Ako su ometajuće misli opasnost s jedne strane, isto tako je san opasnost koja dolazi s druge strane. Često se dešava da ljudi, kada započnu duhovni put, budu izloženi snažnom talasu pospanosti čim počnu da meditiraju. Kada prekinu meditaciju, stanje pospanosti potpuno nestaje. To je oblik otpora ega koji mora biti prevaziđen.

Gospodin Bargava je govorio nešto o snu što je podstaklo Bagavana da o snu kaže sledeće:

Potrebno je uvek ostati učvršćen u Sopstvu. Prepreke koje se javljaju uzrokovane su svetovnim stvarima (kao što su čulni objekti, želje i sklonosti), s jedne strane, i san – s druge strane. San se uvek pominje u knjigama kao prva prepreka samadiju, a propisane su brojne metode kako da se prevaziđe u skladu sa zrelošću pojedinca. Čoveku se najpre nalaže da otkloni sve svetovne smetnje i ograniči vreme spavanja. Međutim, takođe se kaže, kao na primer u Giti, da nije neophodno potpuno se odreći sna. Preporučuje se izbegavanje spavanja tokom dana, dok se noću preporučuje period za odmor od 22 do 2 sata ujutro. Drugi propisan metod je da se uopšte ne treba obazirati na san. Kada nas san obuzme, protiv toga ne možemo ništa da učinimo i zato treba jednostavno da ostanemo učvršćeni u

Sopstvu ili u meditaciji svakog trenutka tokom budnog stanja. Istog trenutka kad se probudimo, treba da nastavimo s meditacijom, i to će biti dovoljno. Tada će, čak i tokom sna, delovati ista misaona struja ili meditacija. To je očigledno jer ako čovek zaspi s nekom snažnom misli koja radi u njegovom umu, ista misao će biti prisutna i nakon buđenja. Za onoga koji na taj način meditira, kaže se da je čak i njegov san samadi.

Važno je zapamtiti ovo jer je Maharši često govorio o snu kao primeru stanja oslobođenog od ega. Kako pokazuje gorepomenuti odlomak, on nije ohrabrivao na fizički san. To je samo mračni, nesvesni pandan istinskom stanju bez ega, koje je čista Svest.

Druga poteškoća s kojom su se susretali oni koji su praktikovali meditaciju bila je da su ponekad nailazili na prazninu ili strah. Savetovano im je da nastave s radom, da se čvrsto drže onoga ko oseća prazninu ili strah. Isti je odgovor bio dat i onima koji su doživljavali stanje blaženstva: bez onoga ko to doživljava ne može biti ni straha, ni radosti, ni vizija, niti praznine.

P: Kada dostignem fazu bez misli u mom traganju, doživljavam određeno zadovoljstvo, ali ponekad osećam i neki nejasan strah koji ne mogu tačno da opišem.

O: Šta god da doživljavaš, ne bi trebalo da se zadovoljiš time. Bez obzira da li osećaš radost ili strah, zapitaj se ko to doživljava, i nastavi s naporima sve dok se oba stanja ne prevaziđu i dok sva dualnost ne nestane i preostane

samo čista stvarnost. Nema ničeg lošeg u tome da se takve stvari doživljavaju, ali nikada ne bi smeo da se zaustaviš na tome. Na primer, ne bi trebalo da budeš zadovoljan samo radošću koju ti donosi *laya* i koju osećaš kad se misli rastvore, već moraš da nastaviš dalje, sve dok dualnost potpuno ne nestane.

Tokom popodneva je jedan stariji posetilac iz Utar Pradeša, gospodin Bargava, postavio sledeća pitanja:

1. Kako teče proces traganja za „ja” od početka pa do kraja?
2. Tokom meditacije, dostižem trenutak u kojem se javlja osećaj praznine ili vakuuma. Kako da nastavim dalje?

O: Nebitno je da li se javljaju vizije ili zvuci, praznina ili bilo šta drugo. Da li si prisutan tokom svega ovoga? Morao si da budeš prisutan u toku praznine da bi mogao da kažeš da si je doživeo. Biti stalno učvršćen u ovom „ja”, jedini je tvoj zadatak od početka do kraja. U svim knjigama Vedante učenici postavljaju pitanja o ništavilu ili praznini i Gurui im odgovaraju. Um je taj koji posmatra predmete i doživljava iskustvo i pronalazi prazninu kad prestane da ih posmatra i doživljava, ali to nisi ti. Ti si neprestano svetlo koje obasjava i iskustvo i prazninu. Baš kao što pozorišna svetla omogućavaju da vidiš scenu, glumce i celu predstavu dok se odvija. Kada se predstava završi, iako svetlo ostaje upaljeno, znaš da je ona okončana. Postoji još jedna analogija: vidimo predmete oko sebe, ali u potpunom mraku ih ne opažamo. Na sličan način, postojiš i u praznini koju pominješ.

Ti si svedok tri tela: grubog, suptilnog i kauzalnog. Takođe si svedok tri vremena: prošlosti, sadašnjosti, budućnosti, i takođe si svedok ove praznine. U priči o desetorici, kad je svako od njih brojao i izbrojao da ih je

devet, a pri tom svaki zaboravio da ubroji samog sebe, postoji faza kad misle da jedan nedostaje, a ne znaju ko je to i to odgovara praznini. Mi smo toliko navikli na ideju da je sve što vidimo oko sebe večno i da smo ovo telo, da kad sve to prestane da postoji, zamišljamo i plašimo se da smo i mi takođe prestali da postojimo.

Bagavan je citirao stihove 212. i 213. iz Vivekačudamani u kojoj učenik kaže: „Pošto sam uklonio pet omotača „ne-ja”, otkrivam da uopšte ništa ne ostaje”. Guru odgovara da je Sopstvo ili Ono čime se percipiraju sve modifikacije, uključujući ego i sve njegove stvarnosti i njihovo odsustvo (to jest praznina), uvek prisutno.

Bagavan je nastavio i rekao: Priroda Sopstva ili „ja” mora biti Prosvetljenje. Ti uočavaš sve modifikacije kao i njihovo odsustvo. Kako? Reći da prosvetljenje dobijaš od nekog drugog, nametnulo bi pitanje kako ga je on dobio i ne bi bilo kraja raspravama. Dakle, ti si Prosvetljenje. Uobičajena ilustracija je sledeća: pripremaš razne vrste slatkiša od različitih sastojaka i raznih oblika, a svi su slatkog ukusa jer je u svima šećer, a slatkoća je priroda šećera. Na isti način, sva iskustva i njihovo odsustvo sadrže u sebi prosvetljenost koja je priroda Sopstva. Bez Sopstva se ona ne mogu doživeti, isto kao što bez šećera nijedan slatkiš koji pripremaš ne može da bude sladak.

Kasnije je Bagavan nastavio: Prvo Sopstvo vidiš kao objekte, zatim ga vidiš kao prazninu i na kraju ga vidiš kao Sopstvo. Samo u poslednjem slučaju nema viđenja, jer je viđenje samo Postojanje.

Pre nego što završimo ovo poglavlje, korisno bi bilo dodati još nekoliko konkretnih pravila. Važno je napomenuti da ona postoje, ali

nisu suštinski bitna. Uobičajeno je da se ono što se naziva meditacijom praktikuje uvek u isto vreme, ujutro i uveče, sedeći uspravnih leđa i zatvorenih očiju. Kažem „ono što se naziva meditacijom” jer se ovaj termin obično koristi za Samoispitivanje i koncentraciju na „ja jesam” ili Srce, kako je opisano u ovom poglavlju. Naravno, to je daleko od mentalne aktivnosti koja se obično naziva tim imenom. U Indiji je uobičajeno da se sedi na zemlji prekrštenih nogu. Ipak, sva ova pravila Samoispitivanja nisu toliko važna kao u drugim, manje direktnim metodama. Postaje očigledno kako se trajanje Samoispitivanja postepeno produžava izvan predviđenog vremena, sve dok ne postane skriveni tok svih misli i delovanja.

Gospodin Evans-Venc postavio je nekoliko pitanja koja su se odnosila na jogu. Hteo je da zna da li je ispravno ubijati životinje, kao na primer, tigrove i jelene, da bi se njihova koža koristila kao podloga za sedenje u joga položajima (asanama).

O: Tigar ili jelen su um.

P: Ako je sve iluzija, može li se onda oduzimati život?

O: Ko ima iluziju? To moraš da pronadeš. U stvari, svako je ubica Sopstva u svakom trenutku svog života.

P: Koji su jogički položaji najbolji?

O: Svaki, po mogućnosti *sukasana* (lak položaj, „polubudistički”). Ali, to je nebitno za gjanu (put znanja).

P: Da li položaj ukazuje na naš temperament?

O: Da.

P: Koje su osobine i efekti tigrove ili jelenske kože, vune i dr., ako se upotrebljavaju kao podloga za sedenje?

O: Neki ljudi su to otkrili i opisali u knjigama o jogi. To je povezano s provodnicima i neprovodnicima magnetizma i dr. Ali, sve to nije od značaja za put znanja (gjana marga). Položaj znači biti „postojan u Sopstvu”, a to je unutra.

P: Koje je vreme najpogodnije za meditaciju?

O: Šta je vreme?

P: Kaži mi šta je!

O: Vreme je samo ideja. Postoji jedino stvarnost. Onako kako je doživljavaš, takva će i biti. Ako je nazivaš vreme, onda je ona vreme. Ako je nazoveš postojanjem, onda je postojanje, itd. Kada je nazoveš vremenom, onda ćeš je podeliti na dane i noći, mesece i godine, sate i minute. Vreme je

nebitno za put znanja. Međutim, neka od ovih pravila su korisna za početnike.

P: Da li Bagavan preporučuje Evropljanima neki poseban položaj u meditaciji?

O: To zavisi od mentalnog stanja pojedinca. Ne postoje stroga i utvrđena pravila.

P: Da li se meditacija praktikuje s otvorenim ili zatvorenim očima?

O: Može se raditi na oba načina. Važno je da je um okrenut unutra i da je aktivan u svom traganju. Ponekad, kada su oči zatvorene, dešava se da skrivene misli naglo izbiju s velikom snagom. S druge strane, ako su otvorene, može biti teško okrenuti um unutra. To zahteva snagu uma. Po prirodi, um je čist, ali postaje zagađen vezivanjem za objekte. Važno je održavati ga aktivnim u svojoj potrazi, a istovremeno se ne vezivati za spoljašnje utiske ili misli o drugim stvarima.

Iako je Maharši odobravao različite metode i njihovu primenu ukoliko su odgovarale praktičarima, ipak je bio oprezan da se ne mešaju s direktnom metodom Samoispitivanja. Postoje, na primer, indirektni putevi koji pažljivo neguju različite vrline, ali ako je bio upitan o tome, Bagavan bi odgovarao da na direktnom putu Samoispitivanja takva tehnika nije potrebna.

P: U nekim knjigama piše da bi trebalo negovati sve dobre ili Božanske osobine kako bismo se pripremili za Samoostvarenje.

O: Sve dobre ili Božanske osobine su deo duhovnog znanja, a sve loše ili demonske – neznanja. Kada nastupi znanje, nestaje neznanje i automatski se pojavljuju sve Božanske osobine. Kada čovek dostigne Samoostvarenje, onda više ne može da laže, čini greh ili bilo šta loše. U nekim knjigama se ističe da je potrebno negovati vrline kako bismo se pripremili za konačno Ostvarenje. Međutim, za one koji slede put znanja, Samoispitivanje je sasvim dovoljno za sticanje svih Božanskih osobina; nije potrebno ništa drugo.

Za one koji su verovali da im to pomaže, odobravao je upotrebu mantre, ali je bio uporan u podsećanju da Samoispitivanje ne sme da se pretvori u mantru.

P: Molim te, reci mi kako da ostvarim Sopstvo? Da li treba da „Ko sam ja?” ponavljam kao mantru?

O: Ne. Samoispitivanje se ne koristi kao mantra.

Metoda koja je ipak bila najprikladnija da se pomeša sa Samoispitivanjem je meditacija „Ja sam To” (Brahman), i stoga je Maharši u više navrata upozoravao na ovu zabunu.

Samoispitivanje se razlikuje od meditacije „Ja sam Šiva” ili „Ja sam To”. Naglašavam Samospoznaju jer prvo moraš da se pozabaviš sobom, pre nego što pređeš na spoznavanje sveta i njegovog Tvorca. Meditacija „Ja sam To”, ili „Ja sam Brahman” je više-manje mentalna aktivnost, ali traganje za Sopstvom, o čemu govorim, je direktna metoda koja prevazilazi sve druge. Jer, čim otpočneš traganje i kreneš sve dublje i dublje, istinsko Sopstvo čeka da te primi. Tad sve što radiš postaje kao da je uradio neko drugi i više u tome nemaš nikakvog udela. U ovom procesu sve sumnje automatski otpadaju, kao što čovek koji spava zaboravlja na sve svoje brige bar na neko vreme.

Iako je u spisima napisano „Ti si to”, znak je slabosti meditirati „Ja sam to, a ne ovo”, jer ti si večno To. Sve što je potrebno je istražiti šta je čovek stvarno, i ostati To.

Jedino kada se pojavi misao „Ja sam telo”, meditacija „Ja nisam ovo, ja sam To” može pomoći čoveku da ostane To. Zašto bi stalno razmišljao „Ja sam To”? Da li je zaista potrebno da čovek neprekidno misli „Ja sam čovek”? Zar nismo uvek To?

Jedan čovek iz Pendžaba je Maharšiju rekao da ga je uputio Šri Šankaračarja, svetski putnik koji je praktikovao hata-jogu i meditaciju „Ja sam Brahman”. Potražio je savet od Maharšija zbog problema koje je doživljavao tokom prakse – nakon kratkog vremena, osećao bi prazninu, mozak bi mu se pregrevao i javljao bi se strah od smrti.

O: Ko vidi prazninu?

P: Znam da je gledam ja.

O: Svest koja posmatra prazninu je Sopstvo.

P: Takav odgovor me ne zadovoljava. Ne mogu to da shvatim.

O: Strah od smrti nastaje tek kada izroni misao „ja”. Čije se smrti plašiš? Ko oseća strah? Sve dok postoji identifikacija Sopstva s telom, postojaće i strah.

P: Ali, ja nisam svestan svog tela.

O: Ko kaže da nije svestan?

P: Ne razumem.

Tada je bio zamoljen da kaže šta je tačno njegova metoda meditacije. Rekao je: „Aham Brahmasmi (Ja sam Brahman).”

O: „Ja sam Brahman” je samo misao. Ko to izgovara? Sam Brahman to ne kaže. Zašto bi trebalo da kaže? Ni istinsko „ja” to ne može da kaže. Ono je uvek Brahman. Dakle, to je samo misao. Čija je ta misao? Sve misli dolaze iz lažnog „ja”, tj. „ja”- misli. Napusti misli. Sve dok postoje misli, postojaće i strah.

P: Kada nastavim da razmišljam na ovaj način, dolazi do zaborava. Mozak mi se pregreje i osećam strah.

O: Da, sedište uma je u mozgu i zbog toga se u toj oblasti javlja osećaj vreline. To je zbog „ja”- misli. Sve dok postoji misao, postojaće i zaborav. Postoji misao „Ja sam Brahman”, zatim dolazi zaborav, pa potom izranja „ja” - misao i istovremeno strah od smrti. Zaborav i misao postoje samo za „ja”- misao. Istraži to i nestaće kao utvara. Ono što preostane je pravo „ja”. To je Sopstvo. Misao „Ja sam Brahman” može da bude samo pomoć u koncentraciji jer podalje drži druge misli, ali sama opstaje. Ali onda se moraš zapitati: čija je i ta misao? Otkrićeš da dolazi iz „ja”. Ali, odakle dolazi ta misao „ja”? Ispitaj je i nestaće. Najviše Sopstvo će zasijati samo od sebe. Dalji napor nije potreban. Kada ostane samo istinsko „ja”, neće mu biti potrebno da kaže „Ja sam Brahman”. Ponavlja li čovek stalno „Ja sam čovek”? Osim ako ga neko ne pita, zašto bi se izjašnjavao kao čovek? Da li bilo ko sebe smatra životinjom da bi rekao: „Ne, nisam životinja, ja sam čovek”? Slično tome, pošto Brahmana ili „ja” nema ko da ospori, nema potrebe da ponavljaš „Ja sam Brahman”.

U ovom poglavlju je bilo reči o Samoispitivanju kao o duhovnoj vežbi ili meditaciji koja se praktikuje u određeno vreme. Od toga treba početi, i sve dok je potreban napor, vreme intenzivne meditacije je od pomoći u radu, ali to nije dovoljno. Samosvest koja počinje da se oseća za vreme takve meditacije treba održavati i u drugim trenucima i tada zaista počinje spontano buđenje, stvarajući osnovu za čovekove aktivnosti. Cilj je da ta samosvest postane kontinuirana, što objašnjava Bagavanovo jasno uputstvo pomenuto u trećem poglavlju,

da duhovno traganje treba da se odvija u svakodnevnom životu, a ne povlačenjem u pustinju.

P: Da li je neophodna određena meditacija kako bismo ojačali um?

O: Ne, ako si uvek svestan da aktivnosti ne obavljaš ti. U početku je potreban napor da bi se na to podsetio, ali kasnije to postaje prirodno i kontinuirano. Rad će se odvijati sam po sebi, a tvoj mir će ostati nepomućen. Meditacija je tvoja Istinska priroda. Sada to nazivaš meditacijom jer te ometaju druge misli. Kada se te misli rasprše, ostaješ jedino ti, tj. u stanju meditacije, oslobođen od misli i to je tvoja Istinska priroda koju sada pokušavaš da ostvariš držeći se podalje od drugih misli. To držanje podalje od drugih misli sada se zove 'meditacija'. Ali, kada se praksa učvrsti, tada se tvoja prava priroda ispoljava kao prava meditacija.

Iz razloga navedenog u prethodnom poglavlju, učitelj često zadržava tehniku duhovne prakse kao tajnu koja će se otkriti samo onima koje smatra sposobnim i koje lično inicira u nju. Međutim, za Samoispitivanje, kako ga je Bagavan podučavao, takva opreznost nije bila potrebna. Ova metoda je dostupna svima koji imaju razumevanje; drugim rečima: ukoliko postoji nedostatak razumevanja, metoda će ostati nedostupna.

P: Mogu li biti siguran da nema više ničega da se nauči što se tiče tehnike duhovne prakse, od onoga što je zapisano u Bagavanovim knjigama? To pitam, jer Učitelji u svim drugim sistemima skrivaju neke tajne tehnike da bi ih otkrili učeniku prilikom inicijacije.

O: Nema ničega drugog što treba znati osim onoga što se već nalazi u knjigama. Ne postoji tajna tehnika. U ovom sistemu je sve javna tajna.

POGLAVLJE 6.

DRUGE METODE

P: Koja je najbolja metoda?

O: To zavisi od temperamenta svakog pojedinca. Svi se rađamo sa samskarama iz prethodnih života. Jedna metoda će se pokazati lakom za jednog čoveka, a druga za drugog. Ne postoji univerzalno pravilo.

U sledećem pasusu Bagavan ukazuje na svrhu i cilj svih metoda.

Postoji mnogo metoda. Možeš da praktikuješ Samoispitivanje postavljajući sebi pitanje „Ko sam ja?“, ili ako ti to ne odgovara, možeš da meditiraš na „Ja sam Brahman“ ili na neku drugu temu, ili se možeš koncentrisati na izgovaranje mantrе ili ponavljanje Božjeg imena. U svakom slučaju, cilj je usmeriti um u jednom pravcu, koncentrisati ga na jednu misao i time isključiti mnoge druge. Ako tako budemo postupali, i ta jedna misao će na kraju otpasti i um će se ugasiti na svom izvoru.

Dr Masalavala je pokazao Bagavanu pismo koje je dobio od svog prijatelja V. K. Ajgaonkara, koji je imao otprilike 35 godina i bio sledbenik Gjananesvara Maharade, za koga se pričalo da je dostigao Gjanu (spoznaju) u svojoj dvadeset osmoj godini. Pismo je glasilo: „Ti me nazivaš purna. Ko nije

purna na ovom svetu?” Bagavan se složio s tim i odgovorio u skladu sa atmosferom tog jutra:

„Najpre ograničavamo sami sebe, a zatim pokušavamo da budemo neograničeni, što istinski uvek i jesmo. Sav naš napor je usmeren samo na odricanje od ideje da smo ograničeni...”

U pismu dalje sledi: „Ramana Maharši je predstavnik Ađata učenja Advaita Vedante. Naravno, to je prilično težak put”. Bagavan je na to primetio:

„To mu je neko rekao. Ne učim samo Ađata učenje. Odobravam sve škole. Istina se mora izražavati na različite načine kako bi odgovarala sposobnostima slušalaca. Ađata učenje kaže: „Ne postoji ništa izvan jedne Stvarnosti. Nema rođenja ni smrti, nema projekcije spolja niti kretanja unutra, nema učenika, nema ropstva niti oslobođenja. Postoji samo večno Jedinstvo”. Onima koji teško razumeju ovu istinu i koji se pitaju: „Kako da ignorišemo ovaj opipljivi svet koji vidimo svuda oko nas?” ukazuje se na iskustvo snova i govori im se: „Sve što vidite zavisi od onog koji gleda. Izvan posmatrača nema onoga što se vidi. To se naziva *drišti-srišti-vada*, ili učenje da se sve najpre stvara umom, a zatim se vidi ono što je um stvorio. Onima koji ni to ne mogu da shvate, već i dalje tvrde: „Iskustvo sna je kratko, dok svet uvek postoji. Iskustvo sna je bilo ograničeno na mene, ali svet osećam i ne vidim samo ja, već svi ljudi, i takav svet se ne može nazvati nepostojećim”, pruža se argument *srišti-drišti-vada* i kaže im se: „Bog je prvo stvorio to i to od tog i tog elementa, a zatim nešto drugo itd.” Jedino to može da zadovolji ovakvu kategoriju ljudi. U suprotnom, njihov um nije zadovoljan i pitaju se: „Kako kompletna geografija, sve mape, nauke, zvezde, planete i pravila koja ih regulišu ili se odnose na njih biti potpuno

neistiniti”? Takvima je najbolje reći: „Da, Bog je sve to stvorio i zato ti to tako vidiš.”

Dr Masalavala je imao primedbu: „Ali ne mogu sva ova učenja biti istinita. Može biti istinito samo jedno.” Na to je Bagavan odgovorio:

„Sva ova gledišta postoje samo zbog različitih kapaciteta učenika. Apsolut može biti samo jedan.”

Iako je Bagavan odobravao druge puteve za one koji nisu mogli da slede Samoispitivanje, jednom prilikom mi je rekao: „Sve druge metode vode ka Samoispitivanju.” Ako bi poklonik rekao da mu više odgovara neki drugi, manje direktan put, Bagavan bi ga vodio tim putem dok ga postepeno ne bi doveo do Samoispitivanja.

Govoreći o brojnim putevima različitih tragalaca za Bogom, Bagavan je rekao:

„Svako bi trebalo da ide svojim putem, putem koji je možda samo za njega stvoren. Nije dobro nekome nasilno nametati put. Guru će ići sa učenikom njegovim putem i postepeno ga usmeravati ka najvišem putu kada za to dođe vreme. Zamislimo da vozimo automobil velikom brzinom. Naglo ga zaustaviti ili iznenada promeniti smer, rezultiralo bi nesrećom.”

Druge metode ne isključuju Samoispitivanje; zapravo, neke od njih se mogu dobro kombinovati s njim.

SATSANG

Najveća od svih pomoći u Samoostvarenju je boraviti u prisustvu Ostvarenog čoveka. To se naziva Satsang, što doslovno znači „Zajedništvo s Bićem”. Zapravo, Bagavan je često objašnjavao da je pravo „Biće” Sopstvo i da stoga za Satsang i nije potreban fizički oblik. Ipak, često je naglašavao njegove koristi.

Kontakt s Mudracima koji su spoznali Istinu uklanja materijalne vezanosti; a nakon uklanjanja ovih vezanosti, nestaju i vezanosti uma. Oni koji su na taj način uništili vezanosti uma, postaju jedno sa Onim što je nepromenljivo i dostižu Oslobođenje još za života. Negujte povezanost s takvim Mudracima.

Ovo najviše stanje, koje se postiže ovde i sada kao rezultat povezanosti s Mudracima i ostvaruje kroz duboku meditaciju i Samoispitivanje u kontaktu sa Srcem, ne može se dobiti pomoću Gurua ili proučavanjem svetih spisa, duhovnim zaslugama ili na bilo koji drugi način.

Ako postoji kontakt s Mudracima, čemu služe različite metode samodiscipline? Reci mi, kakva je korist od lepeze ako duva svež, blag južni povetarac? Vrelina mentalnog i telesnog uzbuđenja umiruje se zracima meseca; siromaštvo i beda nestaju pod krošnjom kalpaka drveta; a grehovi se ispiraju svetom vodom reke Gang. Ali sve ove patnje potpuno nestaju *daršanom* uzvišenog Mudraca.

Ni svete vode hodočašća, ni kipovi Boga napravljeni od gline i kamena ne mogu da se uporede s blagotvornim pogledom Mudraca. Oni pročišćuju tek nakon bezbroj dana milosti, ali čim Mudrac uputi svoj milostivi pogled, čovek je pročišćen.

Treba napomenuti da ovih pet stihova nije napisao Bagavan; već su prevedeni sa sanskrita kako bi upotpunili „Četrdeset stihova”. U drugom stihu konstatuje se da takva milost ne može biti postignuta uz pomoć gurua. Reč „Guru” je korišćena u svom nižem značenju, kao običnog učitelja, a ne Mudraca.

KONTROLA DISANJA

Kontrola disanja može imati različita značenja. Može da označava zadržavanje daha ili regulisanje disanja prema određenom ritmu, ili jednostavno praćenje disanja i koncentraciju na njega. Maharši je često podržavao kontrolu disanja, ali obično nije precizirao koji oblik bi trebalo da se koristi. Možda zato što su oni koji su tražili njegovo odobrenje obično već praktikovali oblik koji im je preporučio neki Guru i samo su želeli da znaju da li mogu da nastave s praktikovanjem.

On sam, iako kompetentan da odobri bilo koju praksu, nije podučavao ili propisivao tehnički zahtevne oblike kontrole disanja.

Budući da postoje obimni tekstovi o elementima aštanga joge, ovde je navedeno samo osnovno. Svako ko želi da sazna više, treba da se obrati joginu sa iskustvom i direktno od njega sazna više.

Kada bi ipak precizirao koji oblik kontrole disanja treba praktikovati, obično je to bilo samo praćenje daha, kao vrsta kontrole disanja koja je najmanje štetna kada se primenjuje bez vođstva Gurua ovlašćenog za ovu tehniku, budući da predstavlja indirektan put.

Gospodin Prasad je postavio pitanje da li je bolje primenjivati uobičajeni način kontrole disanja, gde se udisanje, zadržavanje daha i izdisanje sprovode u ritmu 1:4:2. Bagavan je odgovorio: „Svi ovi ritmovi disanja, ponekad praćeni ponavljanjem Božjeg imena umesto brojanjem, služe kao pomoćno sredstvo za kontrolu uma. To je sve. Praćenje disanja takođe predstavlja oblik njegove kontrole. Zadržavanje daha je agresivan metod i može biti štetan ako praktikant nema iskusnog Učitelja koji bi ga vodio korak po korak. Međutim, obično praćenje disanja obično je lakše i ne nosi nikakav rizik.”

Maharši je bio oprezan u preporukama tehnika disanja jer je naglašavao da je njihova suština u tome da pomognu u kontroli uma.

Princip koji se nalazi u osnovi jogičkog sistema je da izvor misli istovremeno predstavlja i izvor daha i životne energije. Kontrolom jednog od

ova dva, automatski se ostvaruje kontrola nad drugim.

Izvor uma identičan je izvoru daha i životne energije. U suštini, um se sastoji od raznolikih misli, pri čemu misao „ja” predstavlja prvobitnu misao uma, sam ego. Ipak, dah takođe ima svoj izvor koji se podudara s mestom nastanka ega. Stoga, kada se umiri um, istovremeno se umiruje i disanje; obrnuto, kada se disanje smiri, um se takođe smiruje.

Dah i životna energija se takođe opisuju kao grube manifestacije uma. Sve do trenutka smrti, um održava i podržava ovu energiju u fizičkom telu, a kada čovek napusti telo, ta energija odlazi s njim. Ipak, tokom sna, vitalna energija i dalje funkcioniše u telu, iako um nije aktivno prisutan. Ovo se dešava u skladu s Božanskim zakonom kako bi se zaštitilo telo i otklonila svaka moguća sumnja da li je ono živo ili mrtvo tokom spavanja. Bez takvog prirodnog uređenja, moglo bi se desiti da usnulo telo bude živo kremirano. Prana, prisutna u dahu, preuzima ulogu „stražara”. Međutim, u budnom stanju i u samadiju, disanje se smiruje kad um prebiva u miru. Zbog ovoga (jer um ima kontrolu i nad disanjem i pranom, pa stoga nadilazi oba) praksa kontrole disanja može pomoći u smirivanju uma, ali nije dovoljna da ga potpuno uništi.

Iz ovoga sledi da je kontrola disanja, koju je Bagavan odobrio, potrebna samo praktikantima koji ne mogu direktno da kontrolišu um.

P: Da li je potrebno kontrolisati svoje disanje?

O: Kontrola disanja je samo pomoć pri uranjanju unutra. Ipak, čovek isto tako može da uroni kontrolom uma.

Kontrolišući um, automatski se kontroliše i disanje. Nije potrebno praktikovati kontrolu disanja, dovoljna je kontrola uma. Kontrola disanja se preporučuje onima koji ne mogu direktno da kontrolišu svoj um.

Ovo pokazuje da Bagavan nije odobravao kontrolu disanja kao samostalnu tehniku, već samo kao sredstvo koje može da pomogne u kontroli uma. Upozoravao je na to da su njeni efekti prolazni.

Za smirenje uma, ne postoji efikasnije sredstvo od Samoispitivanja. Čak i ako se um smiri drugim sredstvima, to je samo prividno: ponovno će postati nemiran. Na primer, smirivanje uma putem kontrole disanja traje samo dokle traje kontrola disanja i prane. A kada se oni oslobode, oslobađa se odmah i um, okreće se spolja i nastavlja da luta zbog svojih podsvesnih sklonosti (*vasana*).

Stoga, oni koji praktikuju kontrolu disanja prema uputstvima Maharšija, trebalo bi da znaju i kada je pravo vreme da ga napuste.

O: Kontrola disanja pomaže u kontroli uma i preporučuje se onima koji bez te pomoći nisu u stanju da ga kontrolišu. Onima koji jesu, to nije neophodno. Može biti korisna na početku, dok čovek ne razvije sposobnost samokontrole uma, ali bi trebalo postepeno napustiti tu praksu.

Drugi razlog za oprez prilikom kontrole disanja jeste taj što može dovesti do suptilnih iskustava koja mogu tragaoca da skrenu s pravog puta. Kako će biti istaknuto u narednom poglavlju, Bagavan je uvek upozoravao na interesovanje za moći, želju za njihovim sticanjem, različita iskustva ili žudnju za njima, ponekad direktno povezujući ova upozorenja s praksom kontrole disanja.

O: Kontrola disanja je pomoćno sredstvo. To je jedna od brojnih tehnika koja nam pomaže da postignemo ekagratu, odnosno usmerimo um na jednu tačku. Kontrola disanja takođe može pomoći u upravljanju nemirnim umom, omogućavajući mu da se fokusira na jednu tačku. Ipak, tu ne treba da se zaustavimo. Kada postignemo kontrolu uma kroz kontrolu disanja, ne treba da se zadovoljimo bilo kakvim iskustvima koja iz toga mogu proizaći. Umesto toga, kontrolu uma treba usmeravati pitanjem „Ko sam ja?“, sve dok ne utone u Sopstvo.

ASANE

Za Bagavanove poštovaoce bilo je uobičajeno da ispred njega sede prekrštenih nogu u meditaciji, ali komplikovani jogički položaji ili asane nisu praktikovani. Kako je već objašnjeno u prethodnom poglavlju, takve asane u Samoispitivanju nisu toliko važne kao kad je reč o jogičkoj praksi.

P: Pominju se razne asane. Koja je od njih najbolja?

O: Usredsređenost uma na jednu tačku je najbolja asana.

HATA JOGA

O: Hata-jogini tvrde da održavaju dobro zdravlje tela da bi Samoispitivanje mogli da sprovode bez prepreka. Nadalje, ističu da je neophodno produžiti život kako bi istraživanje moglo uspešno da se završi. Postoje i oni koji koriste razne droge (*kajakalpa*) kako bi postigli taj cilj. Naglašavaju poznatu izreku da platno mora biti savršeno pre nego što se započne slikanje. Ipak, šta je platno, a šta slika? Prema njima, telo je platno, a traganje za Sopstvom je slika. Ali zar telo nije samo slika na platnu Sopstva?

P: Hata joga se često pominje kao pomoćno sredstvo.

O: Da, praktikuju je i stručnjaci dobro upućeni u Vedantu jer njihov um ne može da se umiri na drugi način. Zato se može reći da ona može da bude od koristi onima čiji um ne može na drugačiji način da se umiri.

GLEDANJE U SVETLOST

P: Zašto ne bismo koristili i druge metode, poput gledanja u svetlost?

O: Posmatranje svetlosti omamljuje um i privremeno izaziva katalepsiju volje, ali ne donosi trajne rezultate.

KONCENTRACIJA NA ZVUK

Postoje oni koji se koncentrišu na slušanje zvuka - ne bilo kakvih fizičkih zvukova, već onih koji dolaze iz suptilnih sfera. Međutim, Maharši to nije odobravao, već ih je podsećao da treba da se drže Sopstva i da otkriju ko je taj koji čuje zvuk. Iako se ovom tehnikom može postići dobra koncentracija, ona sama po sebi, ne vodi daleko; Samoispitivanje je takođe neophodno.

Jedan čovek iz Gudžarata je rekao da se bavi koncentracijom na zvuk (*nadi*) i želeo je da zna da li je ta metoda ispravna.

O: Meditacija na zvuk je jedna od mnogih odobrenih metoda. Njene pristalice je smatraju posebno efikasnom. Prema njima, to je najlakši i najdirektniji put. Baš kao što se dete uspavljuje uspavankama, tako i zvuk

umiruje do stanja samadija. Ili kao što kralj šalje svoje dvorske muzičare da dočekaju njegovog sina nakon povratka s dugog putovanja, tako i zvuk na prijatan način vodi baktu u prebivalište Gospoda. Zvuk može pomoći u koncentraciji, ali kada se ona postigne, praksa ne bi trebalo da postane cilj sama po sebi. Zvuk nije cilj; bitno je da se čovek čvrsto drži subjekta, inače će rezultat biti praznina. Iako subjekat ostaje prisutan čak i u praznini, čovek mora da se drži Sopstva. Meditacija na zvuk, *nada upasana*, je korisna, ali postaje još efikasnija kada se kombinuje sa Samoispitivanjem.

KONCENTRACIJA NA SRCE ILI NA TAČKU IZMEĐU OBRVA

Koncentracija na tačku između obrva je jogička praksa. Bagavan je cenio njenu efikasnost, naročito ako se kombinuje s izgovaranjem mantre, ali je koncentraciju na Srce koje se nalazi s desne strane preporučivao kao sigurniju i efikasniju.

Jedna gospođa srednjih godina iz Maharaštre, koja je praktikovala koncentraciju na tačku između obrva, osećala je drhtavicu, strah i nije mogla da napreduje. Tražila je vođstvo. Maharši ju je savetovao da ne zaboravi na posmatrača. Pogled je usmeren u tačku između obrva, ali posmatrač nije stalno prisutan. Ako je čovek uvek svestan posmatrača, tada će sve biti u redu.

Jedan posetilac je rekao: Od nas se traži da se koncentrišemo na tačku između obrva. Da li je to ispravno?

O: Svi su svesni da postoje. Ipak, ovu spoznaju ignorišu i tragaju za Bogom. Kakva je svrha od usredsređivanja pažnje na tačku između obrva? Ova praksa ima za cilj da pomogne umu da se koncentriše. To je metoda koja prisilno usmerava um i sprečava njegovo rasipanje. Um se prinudno usmerava u jedan kanal i to pomaže koncentraciji. Međutim, metoda Realizacije je pitanje „Ko sam ja”? Sve postojeće probleme stvara um i može ih otkloniti samo um.

P: Šri Bagavan o Srcu govori kao o sedištu Svesti i da je ono identično Sopstvu. Šta tačno znači reč „Srce”?

O: Pitanje o Srcu ti se pojavljuje jer želiš da pronađeš izvor Svesti. Za svakog mislioca ispitivanje „ja” i njegove prirode predstavlja neodoljivu fascinaciju. Bez obzira kako ga nazivamo: Bog, Sopstvo, Srce ili sedište Svesti – sve je isto. Ono što je neophodno shvatiti je sledeće: Srce je samo jezgro našeg bića, centar bez kojeg apsolutno ništa ne postoji.

P: Ali Bagavan je označio posebno mesto za Srce u fizičkom telu, u grudima, dva prsta udesno od centra.

O: Da, u toj tački, prema svedočenjima mudraca, nalazi se centar duhovnog iskustva. Duhovni centar Srca je potpuno drugačiji od fizičkog

organa koji pumpa krv. Taj centar nije telesni organ. Sve što se može reći o Srcu jeste da je to srž tvog Bića, sa čim si potpuno identičan (kao što sanskritska reč to doslovno i označava) bilo da si budan, spavaš ili sanjaš, zauzet poslom ili potpuno uronjen u samadi.

P: U tom slučaju, kako možemo da mu određujemo mesto u nekom delu tela? Utvrditi mesto gde se nalazi Srce značilo bi postaviti fiziološka ograničenja na Ono što je izvan vremena i prostora.

O: To je tačno. Ali čovek koji postavlja pitanje o mestu Srca sebe smatra telom ili da se nalazi unutar njega. Dok postavljaš pitanje da li smatraš da je tvoje telo prisutno ovde, a da ti govoriš s nekog drugog mesta?

Ne, ti prihvataš svoje fizičko postojanje. Upravo iz ove tačke počinje pozivanje na fizičko telo. Ispravno govoreći, čista svest je nedeljiva. Ona nema ni oblik niti izgled, ne sadrži unutra ili spolja, nema levo ili desno...Čista svest, koja je Srce, uključuje sve i ništa nije izvan ili odvojeno od nje. To je krajnja istina.

P: Kako da shvatim Bagavanovu izjavu da srčani centar možemo doživeti upravo na tom određenom mestu u grudima?

O: Čista svest je apsolutno nepovezana s fizičkim telom, i prevazilazeći um - stvar je direktnog iskustva. Mudraci znaju tajnu o svom bestelesnom i večnom postojanju, isto kao što neostvaren čovek poznaje svoje telesno postojanje. Međutim, iskustvo Svesti može da bude s telesnom svesnošću ili bez nje. U bestelesnom iskustvu Čiste Svesti Mudrac je izvan

vremena i prostora pa se pitanje o položaju Srca uopšte ne pojavljuje. Međutim, pošto fizičko telo ne može da opstane u životu odvojeno od Svesti, telesna svest mora da se održava čistom Svešču. Ova prva, prirodno, ima ograničenja i nikada ne može biti podudarna s ovom drugom koja je Beskrajna i Večna. Svest o telu je samo minijaturni odraz čiste Svesti, s kojom je Mudrac ostvario svoj identitet. Za njega je dakle svest o telu samo reflektovan zrak samosvetleće beskrajne Svesti, koja je on sam. Jedino je na ovaj način Mudrac svestan svog telesnog postojanja.

P: Za ljude poput mene, koji nisu doživeli direktno iskustvo Srca, niti kasnije sećanje na njega, stvar izgleda teška za razumevanje. Moraćemo verovatno da se oslonimo na nagađanja kada je reč o položaju samog Srca.

O: Ako određivanje položaja Srca zavisi od nagađanja, čak i onih koji nisu Ostvareni, onda pitanje sigurno nije ni vredno razmatranja. Ne, ne treba da zavisiš od nagađanja, već da se osloniš na nepogrešivu intuiciju.

P: Ko poseduje intuiciju?

O: Svi ljudi.

P: Da li Bagavan smatra da ja posedujem intuitivno znanje o Srcu?

O: Ne, ne radi se o srcu, već o položaju Srca u skladu s tvojim identitetom.

P: Šri Bagavan kaže da ja intuitivno znam položaj Srca u fizičkom telu?

O: Zašto da ne?

P: (Pokazujući na sebe) Bagavan se lično obraća meni?

O: Da. To je intuicija! Kako si sada pokazao rukom na samog sebe? Zar nisi pokazao prstom na desnu stranu grudi? To je upravo mesto gde se nalazi Srce.

P: Dakle, u odsustvu direktnog znanja o centru Srca, moram se osloniti na tu intuiciju?

O: Šta je u tome pogrešno? Kad učenik kaže: „Ja sam tačno uradio zadatak”, ili kad pita: „Hoćeš da otrčim i donesem ti knjigu?”, da li će pokazati na glavu koja je tačno uradila zadatak, ili na noge koje će brzo doneti knjigu? Ne, u oba slučaja, njegov prst je usmeren potpuno prirodno prema desnoj strani grudi, čime nevino izražava duboku istinu da se izvor „ja” u njemu nalazi upravo tu. To je nepogrešiva intuicija koja ga navodi da se tako poziva na sebe, na Srce koje je Sopstvo. Čin je potpuno spontan i univerzalan, odnosno isti je u slučaju svakog pojedinca. Koji jači dokaz ti je od ovoga potreban o položaju centra Srca u fizičkom telu?

P: Ali, pitanje je koje stanovište je ispravno? Tj. 1) Da se centar duhovnog iskustva nalazi u tački između obrva ili 2) Da je to Srce.

O: Za potrebe prakse, možeš da se koncentrišeš na tačku između obrva, ako želiš; to bi onda bila *bavana* ili imaginativna kontemplacija uma, dok je najviše stanje *anubava* ili Ostvarenje s kojim si potpuno identifikovan i u kome se tvoja individualnost potpuno rastvara, nadilazi um. Tada neće biti centra koji se objektivno doživljava, a da ga ti kao subjekt doživljavaš kao nešto različito i odvojeno od sebe.

P: Želeo bih da svoje pitanje preformulišem. Može li se za mesto između obrva reći da je sedište Sopstva?

O: Saglasan si s tim da je Sopstvo krajnji izvor Svesti i da ono istovremeno postoji tokom sva tri stanja uma. Ali, pogledaj šta se događa kad nekog u toku meditacije savlada san. Kao prvi znak sna je klonjenje glave, a to ne bi moglo da se desi ukoliko bi Sopstvo bilo smešteno u tački između obrva. Taj centar ne može da se nazove njegovim sedištem bez impliciranja da Sopstvo često napušta svoje mesto, što je apsurdno. Činjenica je da praktikant može da doživi iskustvo u bilo kom centru ili čakri na koje usmerava um, ali to ovaj centar ne čini sedištem Sopstva...

P: Pošto Bagavan kaže da Sopstvo može da isijava u bilo kom centru ili Srcu, ali je njegovo sedište u Srcu, zar onda nije moguće da pomoću intenzivne koncentracije ili *djane* na tačku između obrva, ovaj centar postane sedište Sopstva?

O: Sve dok je to samo jedna faza u vežbi koncentracije, sa ciljem da se održi pažnja na jednu tačku, svako rasuđivanje sedišta Sopstva je samo teoretisanje. Ti sebe doživljavaš subjektom, posmatračem, a mesto na koje usmeravaš pažnju postaje objekat koji se gleda. To je samo *bavana*. Kad, naprotiv, budeš video samog posmatrača, onda se spajaš sa Sopstvom i postaješ jedno s njim; a to je Srce.

P: Da li je onda preporučljivo vežbati koncentraciju na tačku između obrva?

O: Krajnji rezultat bilo kog praktičnog oblika *djane* je da objekat na koji praktikant koncentriše svoj um prestaje da postoji kao nešto različito i odvojeno od subjekta. Subjekat i objekat postaju jedno Sopstvo, a to je Srce. Koncentracija na centar između obrva je jedna od vežbi pomoću koje se misli efikasno privremeno kontrolišu. Razlog je taj što je svaka misao samo spoljašnja aktivnost uma i proces mišljenja je praćen vidom - fizičkim ili mentalnim. Važno je, međutim, da ova praksa usmeravanja pažnje na tačku između obrva bude praćena ponavljanjem Božjeg imena. Jer, sledeće po važnosti, iza onoga što um vidi je ono što čuje (tj. mentalna vizualizacija govora), bilo da služi za kontrolu i jačanje uma, ili da ga ometa i time oslabljuje.

Zbog toga, dok usmeravaš pažnju uma na neki centar, kao što je tačka između obrva, takođe je potrebno i da u mislima praktikuješ ponavljanje Božjeg imena, inače ćeš brzo izgubiti vezu sa objektom koncentracije. Ovakva praksa vodi ka identifikaciji sa imenom, rečju ili Sopstvom – kako

god želiš da ga nazoveš – sa centrom koji si odabrao kao cilj meditacije. Čista svest, Sopstvo ili Srce je konačna Realizacija.

SAHASRARA

Tantrička učenja podučavaju metodu postepenog odmotavanja kundalini, odnosno duhovne energije u čoveku. Dok se odmotava i uspinje, ona otvara niz čakri ili duhovnih centara u telu. Svaka od ovih čakri donosi sa sobom jedinstvene moći i uvide. Ovaj proces doprinosi raznovrsnosti duhovnog iskustva, a vrhunac se postiže kada kundalini dostigne sahasraru ili lotos s hiljadu latica koji se nalazi u mozgu ili na temenu. Na pitanje o tome, Bagavan je odgovorio da bez obzira na iskustva, konačno sedište Sopstva, a time i Realizacije, jeste Srce.

P: Zašto nas Bagavan ne usmerava da vežbamo koncentraciju na neki određeni centar ili čakru?

O: *Joga Šastra* kaže da je *sahasrara* ili mozak sedište Sopstva. *Puruša Sukta* tvrdi da je Srce njegovo sedište. Da bi tragalac otklonio svaku sumnju, upućujem ga da pronađe nit ili trag „Ja-stva” i prati ga do njegovog izvora. Jer, kao prvo, nemoguće je da bilo ko sumnja u pojam „ja”; i kao drugo, bez obzira na metodu koja se koristi, krajnji cilj je Realizacija izvora „Ja-stva”, od

čega i polaziš u svom iskustvu. Dakle, ako praktikuješ Samoispitivanje, stići ćeš do Srca, koje je Sopstvo.

P: Da li zaista postoji *đivanadi* (suptilni nervni stub) ili je to plod mašte?

O: Jogini kažu da postoje *nadi*, takozvani *đivanadi*, *atmanadi* ili *paranadi*. Upanišade opisuju centar iz kojeg se razgranava hiljade nadija. Neki kažu da se nalaze u mozgu, a neki na drugim mestima. *Garbopanišada* prati začetak fetusa i razvoj deteta u majčinoj utrobi. Smatra se da ego ulazi u novorođenče kroz njegovo meko teme u sedmom mesecu života. Kao dokaz toga, ističe se mekoća fontanele i da se može videti pulsiranje. Potrebno je nekoliko meseci da očvrsne. Ego se spušta odozgo, ulazi kroz fontanelu i deluje kroz hiljade nadija koji se granaju po čitavom telu. Stoga tragalac za Istinom mora da se usredsredi na sahasraru, to jest mozak, kako bi se vratio svom izvoru. Kaže se da kontrola disanja pomaže joginu da probudi Kundalini-Šakti koja leži sklopčana u solarnom pleksusu. Ona se uzdiže kroz nerv zvani *sušumna*, koji se nalazi u jezgru kičmene moždine i proteže se do mozga.

Ako se čovek koncentriše na sahasraru, bez sumnje će uslediti ekstaza samadija. Ipak, vasane, ili podsvesne impresije, neće biti uništene. Jogin zato mora da se probudi iz stanja samadija, jer oslobođenost od ropstva još nije dostignuta. On mora nastaviti da radi na iskorenjivanju vasana kako sklonosti koje i dalje postoje u njemu ne bi narušile mir njegovog samadija. Na taj način on od sahasrare dolazi do Srca kroz ono što se naziva *đivanadi*, što je produžetak sušumne. Sušumna predstavlja jednu krivulju koja počinje

u solarnom pleksusu, uzdiže se duž kičmene moždine do mozga i odatle se spušta i završava u Srcu. Kada jogin dostigne Srce, samadi postaje trajno stanje. Na taj način vidimo da je Srce konačni centar.

Pojedine Upanišade takođe govore o stotinu i jednom nadiju koji se granaju iz srca i od kojih jedan predstavlja vitalni nadi. Ako se ego spušta odozgo i reflektuje se u mozgu, kako jogini kažu, tada mora postojati i reflektujuća površina. Ona takođe mora da Beskonačnu Svest ograniči na telesne okvire. Jednom rečju, univerzalno Biće postaje ograničeno kao ego. Jedan takav reflektujući medijum je opremljen skupom vasana pojedinca. Deluje poput vode u činiji koja reflektuje neki predmet. Ako se voda prospe, neće biti odraza. U ovom slučaju objekat je univerzalno Biće-Svest, koje je sveprožimajuće i imanentno u svemu. Ono ne mora da bude spoznato isključivo pomoću refleksije. Ono je samo po sebi svetleće. Stoga, cilj tragaoca mora biti da „isuši” vasane iz srca i ne dopusti da nijedan reflektujući medijum zakloni svetlo Večne Svesti. To se postiže traganjem za izvorom ega i uranjanjem u Srce. Ovo je direktan put ka Samospoznaji. Onaj ko ga usvoji, ne treba da brine o nadijima, mozgu, sušumni, kundaliniju, kontroli disanja i o šest jogičkih centara.

Sopstvo ne dolazi niotkuda, niti ulazi u telo kroz teme. Ono je onakvo kakvo jeste, uvek svetleće, postojano, nepomično i nepromenljivo. Promene koje se primećuju ne odnose se na Sopstvo, jer Sopstvo prebiva u Srcu i samosvetleće je poput sunca. Promene se vide u njegovoj svetlosti. Odnos između Sopstva i tela, ili uma, može da se uporedi sa čistim kristalom i pozadinom na kome se nalazi. Ako se kristal postavi naspram crvenog cveta, on sjaji crveno, ako se postavi naspram zelenog, sjaji zeleno itd. Pojedinač se ograničava na granice promenljivog tela i uma, koji svoje postojanje crpe iz

nepromenljivog Sopstva. Sve što je potrebno jeste odustati od ove pogrešne identifikacije, i kada se to učini, večito sjajno Sopstvo će se pokazati kao jedina, nedualna Stvarnost.

ZAVET ĆUTANJA

Generalno, Maharši nije odobravao zavet ćutanja. Ako je um pod kontrolom, izbegavaće se beskorisni razgovori. Međutim, odustajanje od govora neće smiriti um. Posledica ne može da proizvede uzrok.

P: Zar zavet ćutanja nije od koristi?

O: Zavet je samo zavet. To u određenoj meri može da pomogne meditaciji; ali od kakve je koristi držati jezik za zubima, a puštati um da uokolo divlja? Ako je um zaokupljen meditacijom, ima li potrebe za govorom? Ne postoji ništa bolje od meditacije. Kakva je korist od zaveta ćutanja ako je neko zaokupljen aktivnostima?

ISHRANA

Iako je pridavao malo značaja fizičkim pomoćnim sredstvima u meditaciji, Maharši je insistirao na prednostima ograničavanja na satvičnu, odnosno vegetarijansku hranu koja ne razdražuje.

Regulisanje ishrane, kao što je ograničavanje na satvičnu hranu u umerenim količinama, najbolje je od svih pravila ponašanja i najviše pogoduje satvičnom (čistom) kvalitetu uma. Ona takođe pomaže i u praksi Samoispitivanja.

Sledi rezime iz „Samoispitivanja”, prve knjige koju je Maharši napisao.

U našoj je moći da sledimo jednostavnu i hranljivu ishranu i da uz iskrenu i postojanu težnju iskorenimo ego – uzrok svih nevolja, zaustavljanjem svih mentalnih aktivnosti koje iz njega proizilaze.

Mogu li se opsesivne misli pojaviti bez ega, i može li čovek biti u iluziji i bez takvih misli?

Kada su ga o tome poklonici pitali, on je to potvrdio.

P: Postoje li neka sredstava koja su pomoć u 1. koncentraciji i 2. izbegavanju smetnji koje odvlače pažnju?

O: Treba se uzdržavati od toga da iritiramo telesne, probavne i druge organe. Stoga se ishrana mora regulisati u skladu sa količinom i kvalitetom.

Treba izbegavati hranu koja iritira, poput ljute paprike, preteranu količinu soli, luk, vino, opijate i slično. Izbegavajte sve namirnice koje izazivaju zatvor, pospanost i razdražljivost.

Na mentalnom planu, posvetite se jednoj stvari i usmerite um na nju. Apsorbujte se u tome a sve drugo isključite. To je ono što se naziva nevezanost (*vairagja*) i koncentracija.

Gospođa Pigot se vratila iz jedne duže posete Madrasu i postavila je pitanje o ishrani.

P: Koja ishrana najviše pogoduje čoveku koji se bavi duhovnom praksom?

O: Satvična hrana u umerenim količinama.

P: Koja je hrana satvična?

O: Hleb, voće, povrće, mleko i slično.

P: Neki ljudi na Severu jedu ribu. Da li je to dozvoljeno?

Na ovo pitanje Bagavan nije odgovorio. Uvek je bio uzdržan u kritikovanju drugih, a ovo pitanje ga je ili pozivalo da to učini ili da promeni ono što je već rekao.

P: Mi, Evropljani, navikli smo na određenu ishranu a promena ishrane utiče na zdravlje i slabi um. Zar nije potrebno održavati fizičko zdravlje?

O: Veoma je neophodno. Što je slabije telo, to um postaje jači.

P: U nedostatku hrane na koju smo navikli, trpi naše zdravlje a um gubi na snazi.

Primećujemo da Bagavan i gospođa Pigot upotrebljavaju izraz „snaga uma” u različitim značenjima. Bagavan je pod snažnim” mislio na „neukrotiv”, dok je gospođa Pigot mislila na „moćan”. Stoga joj je Maharši postavio sledeće pitanje, da bi objasnila svoje gledište.

O: Šta podrazumevate pod „snagom uma”?

P: Snagu da odbacimo svetovnu vezanost.

O: Kvalitet hrane utiče na um. Um se hrani hranom koju unosimo.

P: Zaista! Ali kako Evropljani mogu da se naviknu na satvičnu hranu?

O: (Obraćajući se Evans-Vencu) Jeli ste našu hranu. Da li vam smeta?

E. V.: Ne, jer sam navikao na nju.

O: Navika je samo prilagođavanje okruženju. Bitno je šta um misli. Činjenica je da je um treniran da smatra određenu hranu dobrom i ukusnom. Nutritivna vrednost hrane je sadržana i u vegetarijanskoj kao i u

nevegetarijanskoj ishrani; samo um želi onu vrstu hrane na koju je navikao i koju smatra ukusnom.

P: Da li ova ograničenja važe i za Ostvarenog čoveka?

O: On je stabilan i na njega ne utiče hrana koju jede.

Za Bagavana je bilo vrlo karakteristično da iako je prilično odlučno odgovarao na pitanja o ishrani kada je o tome upitan, nije nametao vegetarijansku ishranu nijednom pokloniku koji to nije tražio. Takođe je bilo poznato da se pod njegovim tihim uticajem dešavalo da oni, koji se za to nisu ni interesovali, postepeno osete gađenje prema mesu i potrebu da pređu na čistu ishranu. Isto kao što Bagavan nije odobravao krajnosti, tako nije odobravao ni post.

P: Može li post pomoći u Ostvarenju?

O: Da, ali to je samo privremena pomoć. Prava pomoć je mentalni post. Post nije cilj sam po sebi. Istovremeno mora postojati duhovni razvoj. Apstinencija od hrane ti oslabljuje um i ostavlja bez dovoljno snage za duhovnu potragu. Stoga, jedi umereno i nastavi s traganjem.

P: Kažu da deset dana nakon jednomesečnog posta, um postaje čist i stabilan, i da zauvek ostaje takav.

O: Da, ali samo pod uslovom da je duhovno istraživanje bilo kontinuirano tokom celog posta.

CELIBAT

O celibatu nema potrebe mnogo govoriti, jer je o njemu bilo reči u prethodnom poglavlju. U Indiji je uobičajeno da svi koji ne napuste život u svetu i postanu sadui - stupe u brak. Bagavan je uvek insistirao na tome da brahmačarja znači stalno živeti u Brahmanu. Nije podsticao formalno nošenje odeće narandžaste boje (što je spoljašnje obeležje sanjase). Nije ni ohrabrivao celibat, niti od njega odvrćao, iako je povremeno pokazivao interesovanje za rođenja i venčanja u krugu svojih poklonika.

BAKTI

Dolazimo do *bakti marga*; puta ljubavi i odanosti, poklonstva i predanosti. On se obično smatra potpuno suprotnim putu Samoispitivanja jer se zasniva na pretpostavci dualnosti obožavaoca i obožavanog, onog koji voli i voljenog, dok Samoispitivanje

pretpostavlja nedualnost. Stoga su teoretičari skloni da tvrde da ako je jedno zasnovano na istini, drugo mora da bude zasnovano na zabludi i u isticanju jednog prečesto osuđuju drugo. Bagavan ne samo što je priznavao oba puta, već je svoje poklonike vodio ka oba. Često je govorio: „Postoje dva puta; ili se pitajte „Ko sam ja?, ili se predajte. Mnogi njegovi poklonici su izabrali drugi put.

P: Šta je безусловna predaja?

O: Ako se neko potpuno preda, neće preostati niko ko bi postavljao pitanja ili bio predmet razmišljanja. Misli se mogu otkloniti ili čvrstim držanjem za korensku misao „ja”, ili potpunom predajom Višoj sili. To su jedina dva puta koja vode ka Ostvarenju.

Samoispitivanje rastvara ego kroz traženje i uviđanje da on zapravo ne postoji, dok se predajom odustaje od njega. Oba puta vode ka istom cilju - oslobođenju od ega, a to je ono što je potrebno.

Postoje samo dva načina da se prevaziđe sudbina ili postane nezavisan od nje. Jedan je da se pitamo čija je to sudbina i otkrijemo da je samo ego vezan za nju, a ne i Sopstvo, i da ego ne postoji. Drugi način je da uništimo ego potpunom predajom Gospodu, uviđajući svoju bespomoćnost i neprestano ponavljajući: „Ne ja, već Ti, o, Gospode!” uz napuštanje svih osećaja „ja” i „moje” i prepuštajući se jedinom Gospodu da učini s nama šta hoće. Predaja se nikada ne može smatrati potpunom sve dok posvećenik stalno nešto želi od Gospoda. Prava predaja je Ljubav prema Bogu radi Ljubavi i ničeg drugog, čak ni zbog spasenja. Drugim rečima, da bi se

pobedila sudbina neophodno je potpuno brisanje ega, svejedno da li se to postiže pomoću Samoispitivanja ili *bakti marge*.

Iskra duhovnog znanja (*gjana*) će progutati celokupnu kreaciju kao planinu od pamuka. Pošto su svi beskrajni svetovi izgrađeni na slabašnim ili nepostojećim temeljima ega, svi se raspadaju kada na njih padne atomska bomba znanja. Svi razgovori o predanosti su kao kada bismo ukrali šećer sa Ganešinog kipa od šećera, pa ga zatim ponudili istom Ganeši. Kažeš da Bogu predaješ svoje telo i dušu i sve što imaš, ali da li su oni bili tvoji da ih prineseš? U najboljem slučaju možeš reći: „Do sada sam pogrešno zamišljao da je sve ovo, što je Tvoje – moje. Sada shvatam da je Tvoje i više se neću ponašati kao da je moje”. Ova spoznaja, da ne postoji ništa osim Boga ili Sopstva, da „ja” i „moje” ne postoje i da postoji samo Sopstvo, jeste Gjana.

Međutim, Bagavan je često objašnjavao da je istinska predaja - predaja Sopstvu, i stoga je isto što i Samoispitivanje.

Dovoljno je da se predaš. Predaja znači predati se prvobitnom uzroku svog postojanja. Ne zavaravaj se zamišljajući da je ovaj izvor neki Bog izvan tebe samog. Tvoj izvor je unutar tebe. Predaj se njemu. To znači da treba da tražiš izvor i stopiš se s njim. Pošto zamišljaš da si izvan njega, postavljaš pitanje: „Gde je izvor?” Neki tvrde da kao što šećer ne može sam da okusi sopstvenu slast jer mora postojati onaj koji će ga probati i uživati u njemu; tako pojedinac ne može istovremeno da bude i Svevišnji i da se naslađuje u blaženstvu tog stanja. Stoga individualnost mora da bude odvojena od Boga, kako bi se uživanje bilo moguće. Ali, da li je Bog nesvestan, kao šećer? Kako se čovek može predati, a ipak zadržati svoju individualnost, radi vrhunskog

uživanja? Takođe tvrde da duša, kada dostigne Božanske sfere i tamo ostane, služi Svevišnjem. Može li reč „služenje” da prevari Boga? Zar On ne zna? Da li On očekuje da Ga služe? Zar On, čista Svest ne bi pitao: „Ko ste vi, odvojeni od mene, koji se usuđujete da mi služite?”

Ako se, s druge strane, rastvoriš u Sopstvu, tada neće ostati individualnost. Postaćeš sam Izvor. Šta je u ovom slučaju predaja? Ko treba da se preda i kome? To su posvećenost, mudrost i samoispitivanje. Takođe, među Vaišnavitima, sveti Namalvar kaže: „Nalazio sam se u lavirintu držeći se za „ja” i „moje”. Lutao sam ne znajući ko sam. Spoznajući sebe, vidim da sam Ti, i da je sve „moje” (tj. moje vlasništvo) samo Tvoje”. Dakle, vidimo da predanost nije ništa drugo do samospoznaja. To priznaju i kvalifikovane škole monizma. Ipak, budući da poštuju tradicionalnu doktrinu, uporno tvrde da su individualne duše deo Svevišnjeg – takoreći njegovi udovi. Njihova tradicionalna doktrina kaže da individualna duša treba da se pročisti da bi se predala Svevišnjem; ego tad prestaje da postoji i čovek posle smrti odlazi u oblast Višnua, gde konačno uživa u Svevišnjem (ili Beskonačnom). Ako bismo izjavili da je čovek odvojen od prvobitnog izvora, to bi samo po sebi bilo neistinito; a ukoliko bismo dodali da onaj ko se oslobodio ega postaje čist a ipak zadržava individualnost samo da bi uživao ili služio Svevišnjem je obmanjujuća strategija. Kakvo licemerje – prvo prisvojiti ono što zapravo pripada Njemu, a onda se pretvarati da mu služiš! Zar On to ne zna?

Očigledno je da predaja u potpunom, nepomirljivom smislu, onako kako je Bagavan to tražio, nije jednostavna.

Koliko god se neko trudio da se preda, ego isplivava na površinu i potrebno ga je ponovo suzbijati. Predaja nije jednostavna. Ubiti ego nije lak zadatak. Potpuna predaja je izvodljiva tek kada Bog svojom milošću privuče um unutra.

Dr Sajed je pitao Bagavana: „Zar potpuna predaja ne znači da treba da napustimo čak i samu želju za Oslobodenjem ili Bogom?”

O: Potpuna predaja podrazumeva da nemaš svoje želje, da je Božja volja tvoja volja, i da ti nemaš svoju volju.

P: Zadovoljan sam odgovorom a želeo bih da znam koje korake treba da načinim da bih postigao predaju?

O: Postoje dva načina: jedan je gledati u izvor „ja” i stopiti se s tim izvorom; a drugi je osećati: „Bespomoćan sam. Jedino je Bog svemoguć. Za mene nema drugog načina da osetim sigurnost sem da Mu se potpuno predam”, i tako postepeno razvijati sigurnost da jedino Bog postoji, a da ego nije važan. Obe metode vode ka istom cilju. Potpuna predaja je drugo ime za Gjanu ili Oslobodenje.

Međutim, početna delimična predaja može se postepeno razvijati i postajati sve potpunija.

P: Smatram da je predaja nemoguća.

O: Potpuna predaja je nemoguća na početku, ali je delimična predaja moguća za sve. Vremenom će dovesti do potpune.

Dualisti, međutim, mogu da prigovore da je odobreni put predanosti koji Bagavan podržava suprotan njihovom, jer njihov podrazumeva trajnu dualnost između Boga i predanog. U takvim slučajevima, kao u poslednjoj rečenici sledećeg dijaloga, Bagavan bi razgovor podigao iznad teorije i pozvao prisutne da se najpre predaju odvojenom Bogu o kome su govorili, pa tek onda vide da li imaju još neke sumnje.

Stanje koje nazivamo Ostvarenjem zapravo znači biti svoj, ne znati ništa ili težiti da postaneš nešto. Ako je neko Ostvaren, onda je ono jedino što jeste i što je oduvek i bio. On ne može da opiše to stanje. On može samo da bude To. Naravno, mi olako govorimo o Samoostvarenju zbog nedostatka boljeg izraza; ali kako ostvariti ili učiniti stvarnim ono što je jedino stvarno? Ono što svi radimo jeste da „spoznajemo” ili smatramo stvarnim ono što nije stvarno. Moramo prekinuti s tom navikom. Sav duhovni napor u svim sistemima usmeren je samo ka tom cilju. Kad prestanemo da nestvarno smatramo stvarnim, tada će ostati samo Stvarnost i mi ćemo biti To.

Svami je odgovorio: „Ovo izlaganje je u redu sa stanovišta nedualnosti, ali postoje i druge škole koje ne insistiraju na ukidanju trojstva, odnosno onoga koji zna, znanja i onoga što se spoznaje, kao uslova za Samoostvarenje. Postoje škole koje veruju u postojanje dva, ili čak tri večna

entiteta. Postoji npr. put baktija a da bi bakta mogao da se preda, mora postojati Bog.

O: Ko se protivi tome da neko ima jednog Boga kome će se klanjati sve dok mu je to potrebno? Kroz predanost se on razvija sve dok ne oseti da postoji samo Bog, a on sam ne. Dostigne nivo kad kaže: „Ne ja, već Ti, ne moja volja, već Tvoja.” Kada se dostigne ovaj nivo koji se naziva potpunom predajom u *bakti margi*, čovek otkriva da je brisanje ega - Ostvarenje Sopstva. Ne treba da raspravljamo da li postoje dva ili više entiteta, ili samo jedan. Zapravo, i dualisti i bakte kažu da je neophodna potpuna predaja. Najpre se predajte, pa se onda sami uverite postoji li jedno Sopstvo ili ih ima dva ili više.

Bagavan je zatim dodao:

„Šta god da se kaže, a da bi odgovaralo različitim nivoima na kojima se nalaze ljudi, istina je da stanje Samoostvarenja mora biti izvan trojstva onoga koji zna, znanja i onoga što se spoznaje. Sopstvo je Sopstvo, i to je sve što o tome može da se kaže.

Zatim je Svami upitao da li gjani može da zadrži svoje telo nakon što dostigne Samoostvarenje. Dodao je: „Kaže se da je uticaj Samoostvarenja tako snažan, da nejakom fizičkom telu ne može da izdrži duže od dvadeset i jednog dana. Bagavan je odgovorio: „Kako ti zamišljaš gjanija? Da li je on telo ili nešto drugo? Ako je odvojen od tela, kako telo može da utiče na njega? Knjige govore o različitim vrstama Oslobođenja, *videhamukti* (bez tela) i *divanmukti* (s telom). Mogu postojati različiti nivoi na putu, ali nema nivoa Oslobođenja.

Ponekad su Bagavana pitali kako putevi ljubavi i znanja mogu biti isti pošto ljubav pretpostavlja dualnost.

P: Ljubav pretpostavlja dualnost. Kako Sopstvo može biti objekat ljubavi?

O: Ljubav se ne razlikuje od Sopstva. Ljubav prema objektima je nižeg tipa i ne može da traje, dok je, naprotiv, Sopstvo ljubav. Bog je Ljubav.

Onima čiji je temperament i nivo razvoja to zahtevao, Maharši je odobravao ritualno obožavanje koje obično prati put predanosti.

Jedan posetilac je rekao Bagavanu: „Sveštenici propisuju različite rituale i oblike bogoslužjenja i ljudima se kaže da je greh ne poštovati ih. Ima li potrebe za ovakvim ritualima i ceremonijalnim bogoslužjenjima?

O: Da, i takvo bogoslužjenje je neophodno. Možda tebi ne pomaže, ali to ne znači da nikome nije potrebno i da nije uopšte dobro. Ono što je potrebno detetu, nije potrebno studentu. Ali čak i student mora da koristi azbuku koju je naučio u osnovnoj školi. On zna njen pun značaj i upotrebu.

Obožavanje može takođe da poprimi i oblik koncentracije na jednog od hinduističkih bogova, što je jedan od načina na koji Hindusi zamišljaju Boga.

P: Koji su koraci praktične obuke?

O: To zavisi od sposobnosti i prirode tragaoca.

P: Ja imam idola kome se klanjam.

O: Nastavi tako, jer to vodi ka koncentraciji uma. Usredsredi se na jednu tačku. Na kraju će sve biti kako treba. Ljudi misle da se Oslobođenje (mokša) nalazi negde izvan njih i da se za njim mora tragati. Oni greše. To je spoznaja Sopstva u tebi. Koncentriši se na to i ono će doći. Tvoj um je krug rađanja i smrti (samsara).

P: Moj um je vrlo nemiran. Šta da radim?

O: Usmeri pažnju na bilo šta i pokušaj da se zadržiš na tome. Sve će doći na svoje mesto.

P: Teško mi je da se koncentrišem.

O: Nastavi da vežbaš i tvoja koncentracija će postati jednostavna kao disanje. To će biti krana tvog dostignuća.

Međutim, Bagavan nije odobravao želju za vizijama, ili zapravo bilo kakve želje, pa čak ni želju za brzim Ostvarenjem.

Gospođa Uma Devi, Poljakinja koja je prešla u hinduističku religiju, rekla je Šri Bagavanu: „Ranije sam ispričala Bagavanu kako sam imala viziju

Šive, otprilike u vreme kada sam prešla u hinduizam. Slično iskustvo mi se dogodilo u Kurtalamu. Ove vizije su bile kratkotrajne, ali su me ispunile blaženstvom. Želela bih da znam kako da ih učinim trajnim i neprekidnim. Bez Šive nema života u onome što oko sebe vidim. Tako sam srećna kad pomislim na Njega. Recite mi, molim vas, kako da viziju Njega učinim neprekidnom?

O: Ti govoriš o viziji Šive, ali vizija uvek pretpostavlja objekat. To implicira postojanje subjekta. Vrednost vizije je ista kao i vrednost onog ko je vidi. Drugim rečima, priroda vizije je na istom nivou kao i priroda onoga ko je vidi. Pojava podrazumeva i nestajanje. Stoga vizija nikada ne može biti večna. Ali Šiva je večan. Vizija Šive podrazumeva postojanje očiju koje je vide, intelekta za viđenje i konačno Svesti koja leži u osnovi onoga koji posmatra. Ta vizija nije tako istinita kao što se čini, jer nije direktna, iz prve ruke. Ona je rezultat nekoliko uzastopnih faza Svesti. Sama svest se ne menja. Ona je večna. Ona je Šiva. Vizija podrazumeva da postoji onaj ko je vidi, a taj neko ne može da negira postojanje Sopstva. Ne postoji trenutak kad Sopstvo ne postoji kao Svest, niti može posmatrač ostati odvojen od Svesti. Ta svest je večno biće i samo postojanje. Posmatrač ne može videti samog sebe. Da li on poriče svoje postojanje zato što ne može da vidi sebe kao što vidi viziju? Ne; dakle prava vizija ne znači videti, već Biti. Biti, znači spoznati „Ja sam onaj koji jesam”. Ja sam Šiva. Ništa drugo ne može da postoji bez Njega. Sve ima svoje postojanje u Šivi, sve je zbog Šive. Zato istraži: „Ko sam ja?” Duboko zaroni u sebe i ostani u Sopstvu. To je Šiva kao postojanje. Ne priželjkuj da ti se opet javljaju vizije Šive. Koja je razlika između objekata koje vidiš i Šive? On je i subjekt i objekt. Ne možeš biti bez

Šive. Šiva je uvek ostvaren, ovde i sada. Ako misliš da Ga nisi ostvarila, grešiš. To je prepreka da Ga ostvariš. Odbaci i tu misao, i Ostvarenje će doći.

P: Da, ali kako da to učinim što brže?

O: To je još jedna prepreka na putu ka Ostvarenju. Može li neko da postoji bez Šive? Čak i sada On je ti. Ne postoji pitanje o vremenu. Ako bi postojao trenutak neostvarenja, onda bi se moglo postaviti pitanje Ostvarenja. Ali, ne možeš da budeš bez Njega. On je već Ostvaren, uvek Ostvaren i nikada neostvaren. Predaj Mu se i pokori Njegovoj volji, svejedno da li se pojavljuje ili nestaje, usredsredi se na Njegovo zadovoljstvo. Ako Ga moliš da čini kako ti želiš, to nije predaja, već naređivanje. On zna šta je najbolje, kada i kako. Prepusti sve potpuno Njemu, sav teret je Njegov.

Više nemaš nikakvih briga. Sve tvoje brige su Njegove. To je predaja. To je bakti.

P: Vizija Boga je nešto veličanstveno.

O: Vizija Boga je samo vizija Sopstva koje je opredmećeno kao Bog u koga veruješ. Ono što treba da učiniš je da spoznaš Sopstvo.

Bagavan je često imao običaj da kaže: „Spoznati Boga znači voleti Boga, stoga putevi gjane i bakti (znanja i predanosti) vode ka istom.”

ĐAPA

Đapa znači ponavljati ili prizivati Božje ime i jedna je od najčešće praktikovanih tehnika duhovnog treninga. Ona je naročito slična bakti, putu ljubavi i predanosti. Maharši ju je odobravao pod uslovom kao što je navedeno u priči o kralju i ministru – da oni koji je primenjuju treba da budu posvećeni u njeno praktikovanje od strane kvalifikovanog Gurua. Povremeno je i sam odobravao upotrebu đape, ali vrlo retko.

Suština je održati sve druge misli van uma osim misli – Om, Rama ili Bog. Sve đape i ponavljanja Božjeg imena pomažu u tome.

Što više predanosti postoji iza reči, rezultati su bolji a samim tim je i đapa efikasnija.

P: Ukoliko duže od sat vremena ponavljam Božje ime, upadam u stanje slično snu. Kada se probudim, setim se da je moja đapa prekinuta, pa pokušavam ponovo.

O: „Slično snu” je u redu. To je prirodno stanje. Pošto se sada poistovećuješ sa egom, prirodno stanje posmatraš kao nešto što prekida tvoj rad. Iskustvo zato moraš da ponavljaš sve dok ne shvatiš da je to tvoje prirodno stanje. Tada ćeš otkriti da je ponavljanje Božjeg imena suvišno, ali će se ono ipak nastaviti automatski. Tvoja trenutna sumnja je posledica lažne identifikacije sa umom, koji ponavlja Božje ime. Đapa znači držati se

jedne misli, a isključiti sve ostale. To je njen cilj. To vodi do apsorpcije koja dovodi do Samoostvarenja ili gjane.

P: Kako treba da praktikujem đapu?

O: Božje ime ne treba ponavljati mehanički, površno i bez osećaja predanosti. Kada neko izgovara ime Božje, to treba da čini sa čežnjom i potpuno Mu se preda. Tek nakon takve predaje ime Boga će stalno biti s njim.

U svojim početnim fazama, ponavljanje Božjeg imena može biti čak praćeno vizualizacijom Gurua ili mitološkog oblika Boga.

P: Moja praksa je stalno ponavljanje imena Boga dok udišem i imena Širdi Babe dok izdišem. Istovremeno uvek vidim lik Babe. Čak i u Bagavanu vidim Babu. I spoljašnji izgled im je takođe vrlo sličan. Bagavan je mršav. Baba je bio nešto puniji. Da li treba da nastavim sa ovom metodom ili da je promenim? Nešto unutar mene govori da ako se budem pridržavala imena i oblika, neću daleko stići, ali ne shvatam šta dalje da radim ako ih napustim. Može li me Bagavan prosvetliti?

O: Možete nastaviti s trenutnom metodom. Kada đapa postane neprekidna, sve druge misli prestaju i čovek se sjedinjuje sa svojom Pravom prirodom, koja je đapa ili apsorpcija.

Mi okrećemo svoj um prema stvarima sveta i stoga nismo svesni da je naša Istinska priroda uvek đapa. Kada putem svesnog napora, prizivanja ili meditacije sprečimo naš um da razmišlja o drugim stvarima, tada preostaje

naša prava priroda, a to je đapa. Sve dok mislite da ste ime i oblik, ne možete izbeći ime i oblik u đapi. Kada shvatite da niste ime i oblik, onda će oni sami od sebe otpasti. Nije potreban nikakav drugi napor. Đapa ili meditacija će do toga dovesti prirodnim putem i sama po sebi. Đapa, koja se sada smatra sredstvom, tada će biti cilj. Nema razlike između Boga i Njegovog imena.

Kao što pokazuje gornji pasus, đapa se spaja sa djanom, koja se u nedostatku boljeg izraza prevodi kao „meditacija”. Iz tog razloga, mentalna đapa je efikasnija od one koja se glasno izgovara.

P: Zar mentalna đapa nije bolja od glasno izgovorene?

O: Verbalna đapa se sastoji od zvukova. Zvuci proizilaze iz misli, zato što je potrebno razmišljati pre nego što se misli izraze rečima. Misli čine um. Zato je mentalna đapa bolja od verbalne.

P: Zar ne bi trebalo da kontempliramo u toku đape i ponavljamo je i glasno?

O: Kada đapa postane mentalna, kakva je potreba za zvukom? Kada postane mentalna, onda je to kontemplacija. Meditacija, kontemplacija i mentalno ponavljanje su isto. Kad misli prestanu da budu zbrkane i kad jedna misao opstane isključujući sve druge, kaže se da je to kontemplacija. Cilj ponavljanja Božjeg imena ili meditacije je isključiti različite misli i ograničiti se na jednu. Tada nestaje i ova misao u svom izvoru koji je čista Svest ili Sopstvo. Najpre se um bavi ponavljanjem, a onda tone u sopstveni izvor.

Jedno je sigurno: služenje, đapa i meditacija izvode se telom, glasom i umom, i tim redosledom im se uvećava i vrednost.

Ovaj osmostruki univerzum možemo da smatramo manifestacijom Boga i bez obzira kakvo se poklonjenje obavlja u njemu, sve je odlično sredstvo za poklonjenje Bogu.

Glasno ponavljanje Njegovog imena je bolje od ritualnog obožavanja. Još bolje je tiho mrmljanje. Ali najbolje je ponavljanje umom – a to je meditacija, kako je već pomenuto. Bolje od takvih isprekidanih misli (meditacije) je njeno postojano i neprekidno proticanje, poput kapanja ulja ili nepresušnog potoka.

KARMA MARGA

Potrebno je nešto reći i o karma margi, putu delanja, pošto je o tome već bilo reči u prethodnom poglavlju. Maharši je odvrćao od nepotrebnih aktivnosti s jedne strane a s druge strane od pokušaja odricanja od aktivnosti. Preporučivao je da se neophodne i rutinske životne aktivnosti obavljaju nevezano, istovremeno s praksom samoispitivanja ili predajom.

P: Svami, kako oslabiti stisak ega?

O: Tako što nećemo dodavati nove vasane (urođene sklonosti).

P: Kako pomaže aktivnost? Neće li ona otežati ionako već teško breme koje treba ukloniti?

O: Radnje koje se čine bez misli o egu pročišćavaju um i pomažu mu da se učvrsti u meditaciji.

P: Ali pretpostavimo da neko neprekidno meditira bez aktivnosti?

O: Pokušaj, pa ćeš videti. Tvoje urođene sklonosti to neće dozvoliti. Meditacija (djana) dolazi samo postepeno, uz slabljenje urođenih sklonosti, milošću Gurua.

RANGIRANJE METODA

Iako je Maharši priznavao sve metode, delio ih je na više ili manje delotvorne. Sledeće objašnjenje takođe to potvrđuje.

Ispitivanje prolazne prirode spoljašnjih stvari vodi ka nevezanosti (*vairagja*). Stoga je samoispitivanje prvi i najvažniji korak. Kada postane automatsko, čovek postaje ravnodušan prema bogatstvu, slavi, udobnosti,

zadovoljstvima i dr. Misao „ja” prati se do izvora „ja” koje se nalazi u srcu, što je krajnji cilj.

Međutim, ako je temperament tragaoca nesposoban za samoispitivanje on mora da razvija predanost. To može da bude predaja Bogu, Guruu, čovečanstvu uopšte, etičkim zakonima ili čak idealu lepote. Kada ga jedno od ovoga zahvati, sve druge vezanosti počinju da slabe i on postaje ravnodušan. Vezanost za objekat predanosti se povećava, sve dok ga potpuno ne preplavi i s tim se pojačava koncentracija (ekagrata), sa ili bez vizija i direktne pomoći.

Ako ga ne privlače ni samoispitivanje ni predanost, mir može dostići pomoću kontrole disanja. To je put joge. Ako mu je život u opasnosti, sva njegova pažnja usmerena je samo na jedno - spasavanje života. Ako zadrži dah, um ne može da skače po svojim omiljenim spoljašnjim objektima i to ne čini. Stoga, um je miran sve dok traje zadržavanje daha. Budući da je pažnja usmerena na dah, njegova ostala interesovanja slabe. Takođe, bilo koja strast rezultira nepravilnim disanjem. Napad radosti je zapravo jednako bolan kao i napad tuge i oba dovode do poremećaja u ritmu disanja. Pravi mir je sreća, a zadovoljstva ne donose sreću.

Ako temperamentu tragaoca ne odgovaraju prve dve metode, kao ni treća zbog godina života ili zdravlja, trebalo bi da isproba karma margu, tj. put dobrih dela i služenja društvu. Tako se razvijaju njegovi plemeniti nagoni i on crpi ličnu sreću iz svojih dela. Ego mu postaje sve manje tvrdoglav i omogućava razvijanje njegovih pozitivnih osobina. On tako vremenom postaje prikladan za jedan od ova tri navedena puta ili mu se intuicija može razviti samo putem karma marge.

POGLAVLJE 7.

CILJ

P: Koji je cilj Samoostvarenja?

O: Samoostvarenje je i krajnji cilj i svrha.

P: Mislim, čemu ono služi?

O: Zašto pitaš o Samoostvarenju? Zašto ne budeš zadovoljan svojim sadašnjim stanjem? Očigledno je da si nezadovoljan a tvoje nezadovoljstvo će prestati ako spoznaš sebe.

Pomenuto pitanje bilo je retko postavljano, jer oni koji su dolazili kod Maharšija obično su bar razumeli da je stanje duhovnog neznanja (ili kako ga hrišćanstvo naziva „pale duše”) nepoželjno i da je Samoostvarenje najviši cilj. U sledećem dijalogu je pitanje postavljeno sa više razumevanja o svrsi Ostvarenja, i stoga je i odgovor dublji.

P: Koji je cilj ovog procesa?

O: Ostvarenje stvarnog.

P: Kakva je priroda stvarnosti?

O: a) Postojanje bez početka i kraja – večno.

b) Postojanje svuda, beskrajno – beskonačno.

c) Postojanje koje počiva u osnovi svih oblika, svih promena, svih sila, sve materije i sveg Duha.

Sve se menja i prolazi, dok Jedno uvek traje.

d) Jedno zamenjuje trojstvo, poput onog koji spoznaje, znanja i onoga što se spoznaje. Trojstva su samo pojave u vremenu i prostoru, dok se stvarnost nalazi izvan i iza njih. One su kao fatamorgana koja se pojavljuje u odnosu na Stvarnost. Posledica su iluzije.

P: Ako je i „ja” takođe iluzija, ko se oslobađa iluzije?

O: Ja odbacuje iluziju „ja”, a ipak preostaje „ja” . To je paradoks Samoostvarenja. Oni koji su Ostvareni ne vide u tome nikakvu protivrečnost.

Iznenadjuće je koliko filozofa i teologa nisu uspeali da shvate šta se podrazumeva pod Samoostvarenjem i pogrešno su ga predstavljali, pa čak i napadali i omalovažavali. Sve što ono predstavlja, kao što je Bagavan već objasnio u upravo citiranom odlomku, jeste ostvarivanje Stvarnosti, shvatanje onoga što jeste. Stvarnost ostaje ista, večna i nepromenljiva, svejedno da li je čovek shvatao ili ne. Naravno, razumljiva je nervoza i frustracija filozofa, koji bi sve želeli da shvate umom, kad im se kaže da stvarnost počiva izvan i iza trojstva, onog

koji spoznaje, same spoznaje i spoznatog, koja je kao fatamorgana jer očigledno fatamorgana ne može da dopre do onoga što je u njenoj osnovi. Zato im se ne može dati jednostavan odgovor. I zaista, Bagavan uopšte nije odobravao takva pitanja o značenju i prirodi Ostvarenja jer mu je cilj bio da pomogne onome ko postavlja pitanja, a ne zadovolji njegovu mentalnu radoznalost.

Obično je ljude podsećao da je potrebno uložiti napor u dostizanje Realizacije, a kada se to postigne, pitanja se neće ni pojavljivati.

Neki ljudi koji ovde dolaze mi ne postavljaju pitanje o sebi već o *divanmukti*, odnosno o oslobođenom dok je još u telu. Da li on vidi svet? Da li je podložan sudbini? Da li se može osloboditi samo kad napusti telo, ili još za života? Da li telo mudraca treba da se pretvori u svetlost ili da na čudesan način nestane? Može li se osloboditi onaj ko je nakon smrti odbacio telo? Njihova pitanja nemaju kraja. Zašto brinuti o svemu ovome? Da li se Oslobođenje sastoji u poznavanju odgovora na ova pitanja? Zato im kažem: „Ne brinite o Oslobođenju. Najpre saznajte da li postoji ropstvo. Istražite najpre samog sebe.”

Ponekad je isticao da je čak i razgovor o Samoostvarenju iluzija – iluzorno bekstvo iz iluzorne tamnice.

O: U određenom smislu, govoriti o Samoostvarenju je iluzija. Samo zato što su ljudi u iluziji da je „ne-Sopstvo” – Sopstvo, a da je nestvarno – Stvarno, moraju od toga da se odviknu drugom iluzijom koja se zove Samoostvarenje, jer Sopstvo je uvek Sopstvo i ne postoji nešto što treba da se

ostvari. Ko treba, šta i kako da se ostvari, kada je sve što postoji Sopstvo i ništa osim Sopstva?

Jedina stvar koja otežava razumevanje, naročito kod teologa, je kontrast između Samoostvarenja i svetosti, i pogrešne ideje da može postojati razlika između brojnih verskih tradicija od kojih jedne teže svetosti, a druge ka Samoostvarenju. Ova ideja je potpuno neosnovana. U svakoj religiji su postojali sveci, kako u hinduizmu tako i u drugim. Oni se veoma međusobno razlikuju kako po individualnim karakteristikama, od egzaltiranih do mirnih, od strogih do dobroćudnih, od suptilnih filozofa do prostodušnih ljudi, ali i po stepenu dostignuća; neki od njih poseduju natprirodne moći, neki su u zanosu ekstatičnog blaženstva, neki kroz ljubav služe čovečanstvu; i svi imaju čistotu koja prevazilazi onu kod običnih ljudi. Njihovo stanje može da se nazove nebeskim čak i dok su na zemlji. Ali ipak sve to još uvek nije dovoljno za Samoostvarenje. Sve ovo se dešava u stanju dualnosti, u kome ljudi doživljavaju Boga ili Sopstvo kao nešto odvojeno od sebe, u kome su neophodne molitve kao i otkrovenja. Strogo teoretski, oni su podjednako daleko od Samoostvarenja kao i običan čovek, budući da ne postoji zajednička mera između Apsolutnog i uslovljenog, Beskonačnog i ograničenog. Milion beskonačnom nije ništa bliži od stotine.

Ovu potpunu provaliju ilustruje budistička priča o čoveku koji luta zemljom tražeći izgubljeni dragulj, koji mu se sve vreme nalazi na čelu i kome najzad na to ukažu. Sve njegove godine traganja i lutanja

ga nisu približile tome. Pa ipak, da nije krenuo u potragu, ne bi ga ni pronašao. I u stvarnosti, sveci mogu da se smatraju bliži Ostvarenju od običnih ljudi, baš kao što je lakše običnom čoveku da dostigne Ostvarenje nego psu, iako su oboje ograničeni iluzijom individualnog postojanja.

Postoje stupnjevi dostignuća svetaca, isto kao što postoji hijerarhija nebesa i oba odgovaraju stepenovima inicijacije na indirektnim duhovnim putevima. Na pitanja u vezi sa ovim, Bagavan je odgovarao ako bi mu bila konkretno postavljena, ali obično o tome nije pričao, jer mu cilj nije bio da podstiče sledbenike u proceni prividne stvarnosti, već da ih usmeri ka jednoj, večnoj i univerzalnoj.

P: Da li u raj (*svargu*) dospevamo zahvaljujući rezultatima naših dela ovde, na zemlji?

O: Raj je stvaran koliko i tvoj sadašnji život. Ali ako se pitamo ko smo mi, i otkrijemo Sopstvo, od kakve je koristi da razmišljamo o raju?

P: Da li se raj nalazi u najvišem Sopstvu?

O: Gde raj ili vrhovno Sopstvo mogu da budu sem u tebi?

P: Ali raj se može pojavljivati i nezavisno od naše volje.

O: Da li se ovaj svet pojavljuje tvojom voljom?

Na sličan način bi ukratko priznavao nivoe u razvoju pojedinca, ali se ne bi zadržavao na njima.

Jogički centri, brojeći odozdo nagore, predstavljaju grupu centara u nervnom sistemu pri čemu svaki poseduje svoju vrstu moći ili znanja.

Kada su Bagavanu ispričali o jednom svecu koji je živio u tom vremenu i tvrdio da ga određena inkarnacija Boga usmerava i kroz njega govori, i pitali ga da li je to istina ili nije, on je odgovorio:

Istina je kao i sve ovo što vidiš oko sebe.

Jer, u poređenju sa Sopstvom, ni ova fizička stvarnost, niti bilo koja viša stvarnost nisu suštinski stvarne, baš kao što, u poređenju sa beskonačnošću, veliki broj nema veći značaj od manjeg. Svetac može da dostigne uzvišen nivo a da čak i ne shvati konačnu Stvarnost jedinstva, ili da doživi samo kratke, ekstatičke nagoveštaje o tome. To nije bitno, jer će ga snaga njegove čistote i težnje na kraju povesti napred bilo u ovom životu ili na onom svetu.

Za onog koji ima viziju krajnjeg Cilja i teži ka njemu, ne postoje stupnjevi; ili je Ostvaren ili nije. O tome je Bagavan rado i otvoreno govorio jer je to bio put koji je preporučivao.

Ne postoje stupnjevi u Ostvarenju ili Mukti. Ne postoje stupnjevi Oslobođenja.

P: Moraju postojati stupnjevi napretka pre dostizanja Apsoluta. Postoje li različiti stupnjevi stvarnosti?

O: Ne postoje stupnjevi Stvarnosti. Postoje samo stupnjevi iskustava za pojedinca, ali ne i za stvarnost. Ako se može steći nešto što pre nije bilo tu, može se i izgubiti, dok je Apsolut večan, ovde i sada.

Međutim, iako ne postoje stupnjevi Samoostvarenja, postoje „uvidi” koji se nisu stabilizovali ili postali trajni. Ponekad se zaista dešavaju ljudima koji u ovom životu uopšte nisu imali nikakvu duhovnu obuku. U odnosu na to kako ego tragaoca sve više slabi, uz vežbanje odricanja, on postaje sve otvoreniji i prijemčiviji za ovakva iskustva. Čak su i veliki mistični filozofi poput Plotina ili Majstora Ekarta, bili, kako sami kažu, zavisni od njih a da nisu dostigli trajno stanje identiteta o kome je Bagavan učio.

Može li čovek da postane visoki funkcioner samo posmatrajući drugog, ko je na toj funkciji? On to može postati samo ako se trudi i priprema za tu dužnost. Slično tome, može li ego, koji je u ropstvu uma, da postane Božansko Sopstvo samo zato što je jednom imao uvid da je Sopstvo? Zar je to moguće bez uništenja uma? Može li prosjak postati kralj samo zato što je jednom posetio kralja i proglasio sebe kraljem?

P: Može li se Samoostvarenje izgubiti nakon što se jednom postigne?

O: Ostvarenje zahteva vreme da bi se stabilizovalo. Sopstvo je svakako unutar direktnog iskustva svakoga, ali ne na način kako to ljudi zamišljaju. Može se samo reći da je onakvo kakvo jeste. Isto kao što ponavljanje Božjeg imena ili druga sredstva mogu sprečiti vatru da čoveka opeče, tako i vasane (urođene tendencije koje podstiču želju za jednim i izbegavanje drugog) mogu da prikriju Sopstvo koje je inače uvek očigledno. Zbog oscilacija vasana, Ostvarenju je potrebno vreme da se stabilizuje. Privremeno Ostvarenje nije dovoljno da spreči ponovno rađanje a ne može da postane trajno sve dok postoje vasane. U prisustvu velikog Mudraca, vasane prestaju da budu aktivne i um postaje miran, tako da nastupa samadi (apsorpcija u Ostvarenju). Na taj način učenik dobija pravo znanje i ispravno iskustvo u prisustvu učitelja. Ali ako želi da to potraje, potrebni su dodatni napori. Tada će spoznati da je to njegovo pravo Biće i na taj način će se osloboditi još za života.

Neki salonski kritičari su tvrdili da je Samorealizacija arogantna i umišljena, ili da ne sadrži poniznost i samoodricanje koje poseduju sveci. Ako bi, umesto da teoretišu, iskorenili vasane, koje su koren ega, ubrzo bi shvatili. Samoostvarenje je zapravo izvan arogancije i poniznosti, izvan svih parova suprotnosti, ono jednostavno jeste. Ono ne obuhvata samo smanjenje ega, već njegovo potpuno nestajanje.

Ti si već Sopstvo, ali brkaš svoju sadašnju svest ili ego sa Apsolutnom svešću ili Sopstvom. Ova lažna identifikacija proističe iz neznanja, a neznanje nestaje zajedno sa egom. Sve što je potrebno učiniti je uništiti ego.

Ostvarenje već postoji, ne treba ni pokušavati da se ono postigne, jer ono nije ništa što je spolja ili novo što treba steći. Ono je uvek i svuda – i ovde i sada.

P: Čini mi se da je ovaj metod brži od uobičajenog, u kome se neguju vrline koje se navodno smatraju neophodnim za Realizaciju.

O: Da. Svi poroci se usredsređuju oko ega. Kad ego nestane, Realizacija dolazi prirodnim putem.

Pošto smo govorili o svecima i mističnim filozofima, treba pomenuti i okultiste, odnosno one koje traže Ostvarenje zbog natprirodnih moći koje ono može da donese. Od ovakvih stvari je Bagavan uvek odvrćao. Ostvarenje može da donese moći, budući da najviše uključuje niže, ali želja za moćima biće prepreka Ostvarenju jer potraga za nižim stanjem poništava ono više. Ako je cilj da se ego obdari novim moćima, kako istovremeno može biti cilj i njegovo uništenje? Takvi ljudi nisu razumeli šta znači Ostvarenje.

P: Kakve moći poseduju nadljudi?

O: Bez obzira na to da li su moći velike ili male, da li dolaze iz uma ili onoga što nazivaš nadumom, one postoje samo u odnosu na onoga ko ih poseduje. Otkrij ko je taj.

Onaj ko želi da ostane učvršćen u Sopstvu, nikada ne bi trebalo da skrene sa svoje jednousmerene pažnje ka Sopstvu ili čistom biću koje je on

sam. Ako sklizne ili odstupi iz tog stanja, može videti različite vrste vizija koje stvara um, ali ne treba da se zavara takvim vizijama, koje mogu biti svetlosne i prostorne, niti zvucima poput nadija ili suptilnim zvucima, kao ni vizijama personifikovanog Boga, viđenog unutar sebe ili spolja, kao da su objektivna stvarnost. Nijednu od ovih stvari ne bi trebalo uzeti za Stvarnost. Kada je princip razmišljanja kojim se te vizije i dr. stvari spoznaju ili opažaju sam po sebi lažan ili iluzoran, kako mogu objekti koji se na taj način prepoznaju, a još manje vizije koje se percipiraju, da budu stvarni?

Postoje neke budalaste osobe koje, ne shvatajući da ih pokreće Božanska sila, teže da dostignu natprirodne moći. One su poput hromog čoveka koji kaže: „Mogu da pobedim neprijatelja samo ako bi me neko pridržao na nogama”. S obzirom da je mir uma trajno prisutan u Oslobođenju, kako se oni, koji povezuju svoj um s moćima – koje se ne mogu postići osim aktivnošću uma – mogu stopiti s Blaženstvom Oslobođenja koje umiruje uzburkani um?

P: Može li jogin da zna svoje prethodne živote?

O: Da li dovoljno dobro poznaješ sadašnji život pa ti je potrebno znanje i o prethodnom? Spoznaj sadašnji život, a zatim će i ostalo doći. Čak i sa svojim sadašnjim ograničenim znanjem, mnogo patiš. Zašto bi se opterećivao sa još više znanja? Da bi više patio?

P: Da li Bagavan koristi okultne moći da bi naveo druge da ostvare Sopstvo, ili je za to dovoljna prosta činjenica što je Bagavan Ostvaren?

O: Duhovna snaga Ostvarenja daleko je moćnija od upotrebe svih okultnih moći. Budući da Mudrac ne poseduje ego, za njega ne postoje ni „drugi”. Koja je najveća korist koju možeš da dobiješ? To je sreća, a sreća proizilazi iz mira. Mir može da postoji samo tamo gde nema prepreka, a prepreke stvaraju misli koje se javljaju u umu. Kada je um odsutan, vlada stanje savršenog mira. Sve dok čovek ne uništi svoj um, ne može postići mir i biti srećan. A sve dok sam nije srećan, ne može doneti sreću ni „drugima”. Međutim, pošto za Mudraca koji nema um ne postoje „drugi”, sama činjenica njegovog Samoostvarenja je sama po sebi dovoljna da usreći i „druge”.

Kada su ga pitali da li okultne moći (sidiji) mogu da se postignu sa Božanskim stanjem (Išvaratva), kao što je navedeno u poslednjoj strofi Dakšinamurtijeve Štotre, Maharši je rekao:

„Prvo treba dostići Božansko stanje, a onda se mogu postavljati druga pitanja”.

Nikakve moći ne mogu da dosegnu Samoostvarenje, pa kako onda mogu da prekorače njegove granice? Ljudi koji žele moći nisu zadovoljni svojom predstavom o Čistoj Svesti. Skloni su zanemarivanju najviše sreće Ostvarenja zarad moći. U potrazi za njima, idu sporednim putem umesto glavnog i tako rizikuju da zalutaju. Da bi se održali na pravilnom putu, govori im se da moći prate Ostvarenje. Zapravo, Ostvarenje obuhvata sve i Ostvareni čovek neće trošiti misli na moći. Neka ljudi prvo postignu Ostvarenje, a zatim traže moći ako to i dalje budu želeli.

Moći se mogu pojaviti pre ili posle Ostvarenja, ili mogu izostati u zavisnosti od prirode pojedinca; ali čovek ne treba da im pridaje veliki značaj ili da teži ka njima. Takođe, njihovo prisustvo ili

odsustvo, kao i vizija ili drugih sličnih iskustava, ne treba doživljavati kao razlog obeshrabrenja na putu.

P: Da li je potrebno ili, bar malo korisno, učiniti telo nevidljivim u svom duhovnom napredovanju?

O: Zašto razmišljaš o tome? Da li si ti telo?

P: Ne, ali napredna duhovnost mora izazvati promene u telu. Zar ne?

O: Kakve promene želiš u telu i zašto?

P: Zar nevidljivost nije dokaz napredne mudrosti (gjane)?

O: U tom slučaju bismo sve one koji su govorili, pisali i proveli svoje živote u prisustvu drugih, morali da smatramo neznačicama (agjani).

P: Ali, mudraci Vasišta i Valmiki su posedovali takve moći.

O: Možda je njihova sudbina (prarabda) bila da razvijaju takve moći uporedo sa svojom mudročću (gjana). Zašto bi težio ka onome što nije suštinsko, već može postati prepreka mudrosti? Da li se mudrac oseća utučeno zbog toga što mu je telo vidljivo?

P: Ne.

O: Hipnotizer može naglo postati nevidljiv. Da li je on zato Mudrac?

P: Ne.

O: Vidljivost i nevidljivost se odnose na onoga ko vidi. Ko je taj? Prvo reši to pitanje. Druga pitanja su nevažna.

Jedan posetilac iz Amerike bio je obeshrabren što nije dostigao nikakve moći.

P: Metafizikom se bavim više od dvadeset godina, ali nisam stekao nikakva nova iskustva koja mnogi tvrde da poseduju. Nisam vidovit, niti mogu da čujem na daljinu itd. U ovom se telu osećam zatočenim i ništa više.

O: To je u redu. Stvarnost je samo jedna i to je Sopstvo. Sve ostale pojave su prisutne u okviru te stvarnosti, proističu iz nje i odigravaju se unutar nje. Onaj koji posmatra, posmatrano i posmatranje su Sopstvo. Može li bilo ko da vidi i čuje bez Sopstva? Kakva je razlika ako nekog vidiš ili čuješ izbliza ili na velikoj udaljenosti? U oba slučaja su potrebni organi vida i sluha. Kao i um. Nijedan od njih se ne može izostaviti. U oba slučaja si od njih zavisn. Čemu onda ova opčinjenost vidovitošću i nadsluhom? Štaviše: ono što se stekne će takođe biti izgubljeno u određenom vremenu. Nikada ne može biti trajno. Jedina trajna stvar je Stvarnost, a to je Sopstvo. Kad kažeš: „Ja sam”, „Ja idem”, „Ja govorim”, „Ja radim” itd., poveži ih crticom „ja-sam”. Dakle, dobijamo „Ja jesam”. To je postojana i temeljna Stvarnost. Ovoj

istini je Mojsija podučio Bog: „Ja sam onaj koji Jesam”, „Budi miran i znaj da sam Ja Bog.” I zato: „Ja jesam” je Bog.

Iz onoga što je do sada rečeno, može se videti da je Samoostvarenje najjednostavnija i najprirodnija stvar, zapravo jedina jednostavna i prirodna stvar, stanje bivanja onim što jesmo, a ipak je ono veoma retko, nepoznato svecima i samo na trenutke naslućeno od strane mistika. „Među hiljadama postoji možda jedan koji teži ka savršenstvu. Među hiljadama koji se trude da budu savršeni, postoji možda samo jedan koji Me poznaje kao „Ja jesam” (Bagavad-gita, VII-3). Nažalost, za naše vreme je karakteristično da mnogi lažno tvrde da su postigli ovo uzvišeno stanje. Zato tragalac mora imati sposobnost razlikovanja.

Kada se jednom dostigne, Vrhunsko Stanje je isto, bez obzira na put i religiju kojom mu se pristupilo budući da je, po svojoj prirodi, izvan diferencijacije. Postoje tri aspekta Boga u zavisnosti od puta kojim se čovek približava Ostvarenju. To su *Sat* (Postojanje), *Ćit* (Svest) i *Ananda* (Blaženstvo).

Aspekt Postojanja se odnosi na gjanije za koje se kaže da nakon neprestane potrage odmaraju u suštini svog Postojanja i da se njihova individualnost gubi u Svevišnjem.

Aspekt svesti se odnosi na jogine koji nastoje da kontrolišu svoje disanje da bi umirili um a zatim se kaže da vide Slavu Boga (Svest Postojanja) kao jedinu Svetlost koja zrači u svim pravcima.

Aspekt blaženstva se odnosi na bakte koji se opijaju nektarom ljubavi prema Bogu i gube se u Blaženom iskustvu. Ne želeći da ga napuste, oni ostaju zauvek uronjeni u Bogu.

Četiri puta: Karma, Bakti, Joga i Gjana međusobno se ne isključuju. Oni se u klasičnim delima zasebno opisuju samo da bi se prenela ideja o odgovarajućem aspektu Boga koji će privući aspiranta prema njegovoj sklonosti.

Iskustvo Ostvarenja je poznato kao samadi. Često se pretpostavlja da samadi podrazumeva trans, ali to nije nužno tako. Moguće je biti u stanju samadija, zadržavajući potpunu kontrolu nad ljudskim sposobnostima. Zapravo, Ostvaren Mudrac, kao što je Maharši, trajno boravi u ovakvom stanju. Čak ni uvidi pre Ostvarenja, o kojima smo ranije govorili, ne podrazumevaju nužno trans.

Jedan posetilac, sanjasin, Svami Lokešananda pitao je o samadiju.

- 0:** 1) Držati se Stvarnosti je *samadi*.
2) Prebivati u samadiju uz napor je *savikalpa samadi*.
3) Stopiti se sa Stvarnošću i ostati nesvestan sveta je *nirvikalpa samadi*.
4) Ostati u neznanju i biti nesvestan sveta je san.
5) Biti u prvobitnom, čistom, prirodnom stanju bez napora je *sahađa nirvikalpa samadi*.

Spavanje	Kevala	Sahađa
1. Um je živ	1. Um je živ	1. Um je mrtav
2. Uronjen u zaborav	2. Uronjen u svetlost	2. Rastvoren u Sopstvu
	3. Poput kofe zakačene konopcem koja je ostavljena u bunaru	3. Slično reci koja se uliva u more i zaboravlja svoj identitet
	4. Izvući je pomoću drugog kraja konopca	4. Reka ne može biti preusmerena iz okeana.

Jedan stariji gospodin pitao je Bagavana da li je potrebno prvo proći kroz *nirvikalpa samadi*, pre nego što se dostigne *sahađa samadi*. Bagavan je odgovorio: „Kada postoje tendencije kojih pokušavamo da se oslobodimo, odnosno kada smo još uvek nesavršeni i moramo svesno uložiti napor da zadržimo um usredsređen ili slobodan od misli, tada je stanje bez misli koje tako postizemo *nirvikalpa samadi*. Kada smo, uz praksu, uvek u takvom stanju, a ne ulazimo u *samadi* i ne izlazimo ponovo iz njega, onda je to *sahađa* stanje. U *sahađi* stanju se vidi samo Sopstvo a svet kao oblik koji preuzima Sopstvo.

Pitanje o prirodi *samadija* sa sobom nosi i pitanje aktivnosti. Beskorisno je pokušavati zamišljati šta je *samadi* ili šta podrazumeva Ostvarenje. Umesto da teže da ga postignu, ljudi stvaraju teorije o tome da li Ostvaren čovek može da bude aktivan ili ne.

P: Može li čovek koji je dostigao Ostvarenje da se kreće, bude aktivan i govori?

O: Zašto da ne? Misliš da Ostvarenje znači biti inertan poput kamena ili postati ništa?

P: Ne znam, ali kažu da je najviše stanje povlačenje iz svih čulnih aktivnosti, misli i iskustava, odnosno prestanak svih aktivnosti.

O: Kako bi se onda razlikovalo od dubokog sna? Osim toga, to bi bilo, ma koliko uzvišeno, stanje koje dolazi i odlazi i zato ne bi bilo prirodno i normalno. Kako bi onda moglo da predstavlja večnu prirodu Sopstva koje opstaje kroz sva stanja i preživljava ih? Tačno je da takvo stanje postoji i da je nekim ljudima možda potrebno da prođu kroz njega. To može biti privremena faza traganja, ili može trajati do kraja čovekovog života ako je to Božja volja, ili čovekova sudbina, ali u svakom slučaju, to ne možemo nazvati najvišim stanjem. Ako bi to bilo tako, onda bi se moglo reći da ne samo mudraci, već i sam Bog nisu dostigli najviše stanje, jer ne samo što su Ostvareni mudraci vrlo aktivni već i sam lični Bog (Išvara) očigledno nije u takvom pasivnom stanju, pošto nadgleda svet i usmerava njegove aktivnosti.

P: Šta je samadi?

O: U jogi se ovaj pojam koristi da označi određenu vrstu transa i postoje različite vrste samadija. Ali samadi o kojem vam govorim je drugačiji. To je sahađa samadi. U ovom stanju ostajete smireni i sabrani tokom aktivnosti. Svesni ste da vas pokreće dublje, Stvarno Sopstvo unutar vas i da niste pogođeni onim što radite, govorite ili mislite. Nemate brige, strepnje i

uznemirenosti jer shvatate da ništa ne pripada vama kao egu a da sve obavlja nešto sa čim se nalazite u svesnom jedinstvu.

Nakon Ostvarenja, čovek može da nastavi sa svetovnim aktivnostima, ili ne mora – to ne utiče na njegovo stanje.

Jedan posetilac je rekao: „Ostvarene osobe se uglavnom povlače iz aktivnog života i uzdržavaju od svetovnih aktivnosti.”

O: Može da bude tako, ali i ne mora. Neki čak i posle Ostvarenja nastavljaju da se bave trgovinom, poslovima ili upravljaju kraljevstvom. Neki se povlače na usamljena mesta i uzdržavaju se od svih aktivnosti, obavljaju samo ono što je minimalno potrebno da bi održali život u telu. Ne možemo po pitanju toga utvrditi nikakvo opšte pravilo.

Nesposobnost da se razume prividna neaktivnost Mudraca jedna je od teškoća kod mnogih zapadnih pisaca.

Na pitanje jednog tragaoca da li će njegovo Ostvarenje, ako ga dostigne, pomoći drugima, Bagavan je odgovorio:

„Da, i to je najbolja pomoć koju možeš da im pružiš.” Ali zatim je dodao: „Ipak, zapravo ne postoje drugi kojima bi se pomoglo.”

Isti paradoks je bio objašnjen u budizmu gde, npr., u Dijamantskoj sutri, nakon što govori o saosećanju, Buda objašnjava da

u stvarnosti ne postoje drugi prema kojima bismo bili saosećajni. Buda je nastavio: „Ne misli, Subhuti, da Tathagata (tj. Buda) u sebi misli: „Izbaviću ljudska bića. To bi bila jedna zaista prizemna misao. Zašto? Zato što ne postoje živa bića koja bi Tathagata mogao da oslobodi. Ako bi postojala, to bi značilo da Tathagata u svom umu gaji proizvoljne koncepte ideja poput sopstvenog „ja”, drugih živih bića i univerzalnog „ja”. Čak i kad se Tathagata poziva na sebe, on u svom umu ne gaji nijednu takvu proizvoljnu misao. Jedino zemaljska bića, odnosno ljudi, o sebi razmišljaju kao o ličnom vlasništvu. Subuti, čak i izraz „zemaljska bića” kako ga koristi Tathagata, ne znači da takvih bića zaista ima. Izraz se koristi samo figurativno.”

O: Ljudi često kažu da bi Ostvaren čovek trebalo da širi svoju poruku propovedanjem. Pitaju se kako može da ostane u tišini Spoznaje kad postoji patnja.

Ali, šta je Ostvaren čovek? Da li on vidi patnju izvan sebe? Oni žele da definišu njegovo stanje, a sami ga ne shvataju. Njihov stav se svodi na sledeće: čovek spava i sanja veliki broj ljudi. Kada se probudi, pita: „Da li su se ljudi iz mog sna probudili?” To je smešno!

Ili, kao kada bi neki dobar čovek rekao: „Nije važno čak i ako ne dostignem Oslobođenje. Neka budem poslednji čovek na svetu koji će ga dostići, samo da bih pomogao drugima da dožive Realizaciju pre mene.” To je kao kada bi čovek u snu rekao: „Neka se svi ovi ljudi u snu probude pre mene”. To ne bi bilo ništa apsurdnije od izjave ovog simpatičnog filozofa.

Pa ipak, paradoks je u tome što je mudrac intenzivno aktivan, iako se može činiti neaktivan.

U holu je pročitana izreka Lao Cea iz *Tao Te Chinga*: „Svojim nedelovanjem, Mudrac upravlja svim stvarima.” Bagavan je primetio: „Neaktivnost je neprestana aktivnost. Mudraca odlikuje večno i neprestano delovanje. Njegova tišina je prividna tišina čigre koja se brzo rotira. Prebrzo se okreće da bi je oči pratile, i zato se čini kao da miruje. Ali ipak se obrće. To isto važi i za prividnu neaktivnost mudraca. Ovo se mora objasniti, jer ljudi uglavnom njegov mir pogrešno tumače kao inertnost. To nije tako”.

Slično ovoj preokupaciji aktivnošću, postavljeno je pitanje da li je Ostvaren čovek uslovljen sudbinom. Ali zapravo, to pitanje nema suštinski smisao. Njegovo telo je uslovljeno sudbinom, ali pošto se ne poistovećuje s telom, sudbina tela ne može da ga ograniči. Budući da je u jedinstvu s večnim Sopstvom, unutar koga se nalazi to telo, njegov život i ovaj svet, a koji su prolazni kao pojave, on ne može biti ničim ograničen.

Jutros je jedan posetilac rekao Bagavanu: „Ostvaren čovek nema karmu i nije uslovljen sudbinom. Zašto se onda i dalje zadržava u telu?”

O: Ko postavlja ovo pitanje – Ostvaren ili neostvaren čovek? Zašto se ti brineš oko toga šta jedan Ostvaren čovek radi ili zašto radi? Bolje razmišljaj o sebi.

Zatim je ućutao. Međutim, posle izvesnog vremena je objasnio sledeće:

„Pod utiskom si da si ti telo, pa zato misliš i da Ostvaren čovek ima telo. Da li on tvrdi da ga ima? Možda ti se čini da ga ima i da radi iste stvari kao i drugi. Pepeo od spaljenog konopca izgleda kao konopac, ali ne može da se iskoristi da se bilo šta s njim veže. Dakle, dokle god se čovek poistovećuje s telom, sve ovo je teško razumeti.

Zato se ponekad u odgovoru na takva pitanja kaže da telo Ostvarenog čoveka nastavlja da postoji sve dok se ne ispuni njegova sudbina, a zatim nestaje. Za ovo se ponekad koristi primer strele odapete iz luka (sudbine), koja mora da nastavi svoju putanju i pogodi metu, iako se životinja koja je tamo stajala odmakla, a druga zauzela njeno mesto (odnosno, postignuta je Realizacija). Ali istina je da je Ostvaren čovek prevazišao svaku sudbinu i da nije vezan ni za telo niti svoju sudbinu.”

Podjednako je nepotrebno pitanje da li Ostvarena osoba može da oseti bol ili zadovoljstvo (ako oseti zadovoljstvo, onda može da oseti i bol jer su osećaji komplementarni i pojavljuju se udruženo).

Osećaji su zajednički i za Ostvarenu i neostvarenu osobu. Razlika je u tome što se neostvarena osoba poistovećuje s telom koje to oseća, dok naprotiv, Ostvarena zna da je sve Sopstvo, sve je Brahman. Ako postoji bol, neka ga bude, to je takođe deo Sopstva, a Sopstvo je savršeno.

Takođe, pitanje o tome da li Ostvarena osoba može da čini greh, ukazuje na nedostatak razumevanja onoga što se podrazumeva pod „Samoostvarenjem”. Greh je delovanje ega ili individualnog bića koje je usmereno na sopstvene interese, protiv univerzalne harmonije ili

Božje volje. Ali, tamo gde nema ega, gde je samo Sopstvo, ko bi delovao protiv koga?

Čovek koji nije ostvaren vidi onog koji jeste i poistovećuje ga s telom. Zato što ne poznaje Sopstvo i telo smatra Sopstvom, istu grešku prenosi i na telo Ostvarenog. Ostvarenog vidi kao fizički oblik. Neostvaren čovek misli da je on pokretač aktivnosti, iako to nije tako, smatra svoje postupke postupcima tela, pa zato misli da Ostvaren čovek deluje na isti način jer mu je telo aktivno. Međutim, poslednji zna istinu i ne može da bude obmanut. Njegovo stanje ne mogu da shvate neostvareni i zato ih brine pitanje njegove aktivnosti iako za njega to pitanje ne postoji.

Sve dobre ili Božanske osobine su uključene u Gjanu (duhovno prosvetljenje), a sve loše i đavolske u agjanu (duhovnu tamu). Kada dođe gjana, onda nestaje agjana, tako da svi Božanski kvaliteti dolaze automatski. Ako je neko gjani, ne može da izgovara laži ili da čini bilo kakav greh.

Izjava da ego ne postoji ili da je um mrtav, ponekad dovodi do nesporazuma. Dakle, kada se kaže da nema ega ili da je um mrtav, to znači da um ili ego, kao očigledni tvorac ili pokretač pravila, strategija i planova, više nije aktivan. Preostaje razumevanje, a to je čista i blistava Svest.

P: Možemo li razmišljati bez uma?

O: Razmišljanje može da se nastavi kao i druge aktivnosti. One ne ometaju najvišu Svest.

Ljudi pretpostavljaju postojanje čistog uma kod đivanmukte ili ličnog Boga. Pitaju se kako bi drugačije mogli da žive i budu aktivni. Ali, to je samo ustupak argumentima. Čist um je zapravo Apsolutna Svest. Objekat koji se posmatra i posmatrač konačno se stapaju i ostaje samo Apsolutna Svest. To nije stanje praznine ili neznanja, već najviše Sopstvo.

Um Ostvarenog čoveka se ponekad upoređuje s Mesecom na dnevnoj svetlosti.

Mesec sija reflektujući svetlost sunca. Kada sunce zađe, mesec može da osvetli objekte. Kad sunce izađe, mesec više nikome nije potreban, iako mu je disk i dalje vidljiv na nebu. Tako je i sa umom i Srcem. Um je koristan jer reflektuje svetlost. Koristi se za posmatranje objekata. Kada se usmeri unutra, spaja se sa izvorom svetlosti koja sija sama po sebi i um tada postaje kao Mesec na dnevnoj svetlosti.

Ponekad ljudi osećaju strah pri pomisli da se odreknu ega, ali ih je Bagavan podsetio da se to događa svaki put kada utonu u san.

Ljudi se plaše da će, kada ego ili um budu uništeni, rezultat biti samo praznina, a ne sreća. Ono što se zaista dešava jeste da se posmatrač, posmatrano i posmatranje stapaju u jedan Izvor koji je Svest i Blaženstvo sam po sebi, i zbog toga to stanje nije ni inertno niti prazno. Ne shvatam zašto ljudi osećaju strah pred stanjem u kome prestaju sve misli i um je uništen. To svakodnevno doživljavaju tokom sna. U snu nema uma ni misli. Ipak, kada se probude, kažu: „Dobro sam spavao”.

Osim toga, u snu predaju ego da bi uronili u čistu prazninu, dok Ostvarenje znači spajanje sa čistom Svešču što predstavlja najviši oblik blaženstva.

Odgovarajući jednom posetiocu, Bagavan je ovako prokomentarisao: „Možeš da imaš, ili bolje rečeno, sam ćeš biti – najviši mogući oblik sreće. Svi ostali oblici sreće koje si pomenuo kao što su „zadovoljstvo”, „radost”, „sreća”, „blaženstvo”, samo su odrazi Anande (blaženstva) koja je tvoja prava priroda.

Samadi je nemoguće opisati jer prevazilazi um. On se može samo doživeti.

Jedna dama iz Amerike pitala je Bagavana kakvo je njegovo iskustvo samadija. Kada joj je on predložio da iznese svoja iskustva i proveriti da li su ispravna, odgovorila je da Bagavanova iskustva moraju biti ispravna i treba ih znati, dok njena nisu važna. Želela je da zna da li Šri Bagavan u samadiju oseća toplotu ili hladnoću svog tela, da li je prve tri godine u Tiruvanamalaiju proveo u molitvi itd.

O: Samadi nadilazi um i govor i ne podleže opisivanju. Ne može se opisati ni stanje dubokog sna, a tim pre stanje samadija.

P: Ali ja znam da sam bila nesvesna u dubokom snu.

O: Svesnost i nesvesnost su moduli uma. Samadi nadilazi um.

P: Ipak, možete li mi reći kako to izgleda?

O: Znaćete samo kada budete u samadiju.

Ponekad je koristio bioskopsko platno kao ilustraciju.

P: Ako i Ostvaren i neostvaren podjednako vide svet, po čemu se oni razlikuju?

O: Kada Ostvaren posmatra svet, on vidi Sopstvo koje je osnova svega što se vidi. Svejedno da li neostvaren vidi svet ili ne, on je u neznanju u vezi sa svojim pravim bićem, Sopstvom. Uzmimo primer filma na bioskopskom platnu. Šta je ispred tebe pre nego što film počne? Samo platno. Na tom platnu vidiš celu predstavu i sve ukazuje da su scene stvarne. Ali pokušaj da ih uhvatiš. Šta ćeš uhvatiti? Uhvatićeš samo platno na kome slike izgledaju tako stvarne.

Nakon predstave, kad slike nestanu, šta ostaje? Ponovo platno. Tako je i sa Sopstvom. Samo ono postoji, a slike dolaze i prolaze. Ako se čvrsto držiš Sopstva, nećeš biti zaveden prividom slika. Niti ima ikakvog značaja da li se one pojavljuju ili nestaju.

Kada jednom to stanje sahađa samadija postane trajno, to je stanje mukti ili Oslobođenja. Ljudi govore o đivanmukti i videhamukti, tj. Oslobođenju za života i posle smrti, ali je Bagavan

objasnio da razlika postoji samo sa stanovišta posmatrača; Ostvarenoj osobi je svejedno da li ima telo ili nema.

Gospodin Banerdži je pitao Bagavana o razlici između đivanmukti i videhamukti.

O: Nema razlike. Onima koji to pitaju, kaže se da je Ostvaren čovek u telu đivanmukta i da postaje videhamukta kad napusti telo, ali ova razlika postoji samo za posmatrača, ne i za Ostvarenog. Njegovo stanje je isto i pre, kao i nakon napuštanja tela. Mi ga doživljavamo kao ljudsku formu ili u toj formi, ali on zna da je Sopstvo, Jedina Stvarnost, i unutrašnja i spoljašnja, koja nije vezana nijednom formom.

Postoji stih u Bagavati (Bagavan je pritom citirao stih na tamilskom jeziku) koji kaže da kao što pijanac ne primećuje da li na sebi ima šal ili mu je negde kliznuo, tako je i Ostvaren čovek jedva svestan svog tela i svejedno mu je da li će ga imati ili ostati bez njega. Ne postoje stupnjevi u Ostvarenju ili Mukti.

Ne postoje stupnjevi Oslobođenja. Dakle, ne može da postoji jedan nivo Oslobođenja s telom, i drugi, kada se telo napusti. Ostvaren čovek zna da je Sopstvo i da ništa ne postoji izvan Sopstva, ni njegovo telo ni bilo šta drugo. Za takvu osobu, kakvu razliku može da čini prisustvo ili odsustvo tela?

Ponekad se Ostvarenje naziva turja, „Četvrto stanje”, jer leži u osnovi tri stanja: budnog stanja, sna i dubokog sna.

Kada sam ušao u hol, Bagavan je odgovarao na neka pitanja i rekao:

„Nema razlike između sna i budnog stanja osim što je prvi kratak, a drugi traje duže. Oba su proizvod uma. Zbog toga što stanje budnosti traje duže, smatramo ga našim stvarnim stanjem, ali zapravo naše pravo stanje je ono što se ponekad naziva „Četvrto stanje”, koje je uvek onakvo kakvo jeste i na njega ne utiču buđenje, spavanje ili san.

Ova tri nazivamo „stanjima”, međutim, to je zaista samo prirodno stanje Sopstva. „Četvrto stanje” bi impliciralo na nešto relativno, dok je ono transcendentno.

U stvarnosti, nema ropstva.

Naša stvarna priroda je Oslobođenje, ali mi zamišljamo da smo vezani i ulažemo napore da se oslobodimo, iako smo uvek slobodni. To razumemo tek kada dosegemo to stanje. Tada ćemo se iznenaditi kada otkrijemo da smo grozničavo težili ka nečemu što smo oduvek bili.

Jedna ilustracija će to razjasniti. Npr. čovek je zaspao u ovom holu. Sanja kako je krenuo na put oko sveta, kako putuje preko brda i dolina, šuma i ravnica, pustinja i mora, preko različitih kontinenata, i posle mnogo godina umornih i napornih putovanja, vraća se u ovu zemlju, stiže do Tiruvanamalajja i ulazi u hol ašrama. Baš u tom trenutku se budi i shvata da se uopšte nije pomakao s mesta, već da je zaspao tamo gde je ležao.

U ovaj hol se nije vratio posle velikog napora, već je sve vreme bio ovde. Isto tako je i sa Oslobođenjem. Ako se zapitamo zašto, budući da smo slobodni, zamišljamo da smo vezani, odgovaram: Zašto ste, dok ste bili u

holu, zamišljali da ste bili na putu oko sveta, prelazili brda i doline, pustinje i mora? Sve je to um ili maja.

Knjige iz Advaita Vedante

1. Ramana Maharši: Ko sam ja? (Kako spoznati sebe?)
2. U zagrljaju crvenog brega - Ramana Maharši (odlomci iz knjige Pol Brantona - "U potrazi za tajnom Indijom")
3. Mudrosti Advaita Vedante - Ramana Maharši
4. Pet himni Šri Arunačali - Ramana Maharši
5. Joga Vašišta Sara - odabrani stihovi
6. Učenje Ramane Maharšija - Artur Ozborn
7. Maha Joga - upanišadsko nasleđe u svetlu učenja Bagavana Šri Ramane - Lakšmana Šarma
8. Atma Vičara - put samoispitivanja po učenju Šri Ramane Maharšija

<https://aruna.rs/edicija/ramana-maharsi-advaita-vedanta.html>

Distribucija i plasman knjiga

A R U N A

064 15 77 045

www.aruna.rs

aruna@aruna.rs

Fejsbuk stranica:

/IzdavacAruna/

Prodajno mesto:

Prodavnica Maslina

Beograd, ul. Katanićeva 2
(kod Hrama Svetog Save)

Dobro nam došli!